

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OKUL MÜDÜRLERİNİN MUHAKKIKLIK GÖREVİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ (BAĞCILAR, BAKIRKÖY, BAŞAKŞEHİR,
ESENLER VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selahattin DAL
(Y1212.041210)

İşletme Ana Bilim Dalı
İşletme Yönetimi Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN

Şubat, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1212.041210 numaralı öğrencisi **Selahattin DAL**'ın "OKUL MÜDÜRLERİNİN MUHAKKİKLIK GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (BAĞCILAR, BAKIRKÖY, BAŞAKŞEHİR, ESENLER VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ)" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 28.01.2019 tarih ve 2019/02 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 08.02.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
Danışman	Prof. Dr.	Ahmet ŞİRİN	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Asıl Üye	Prof. Dr.	Uğur TEKİN	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Asıl Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Aylin Sözer ÇAPAN	İstanbul Üniversitesi	
Yedek Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Mine AKKAYA	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Yedek Üye	Doç. Dr.	Bayram BAŞ	Yıldız Teknik Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevine İlişkin Görüşleri (Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu Örneği)” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (15/02/2019)

Selahattin DAL

ÖNSÖZ

İnceleme ve soruşturma görevi okul müdürlerinin asli vazifesi olmamakla beraber hem müfettiş sayısının yetersiz oluşu hem de Millî Eğitim Bakanlığının gerçekleşen olayları mahallinde ve daha kısa sürede çözüme kavuşturma isteğinden dolayı okul müdürleri inceleme soruşturmalarda muhakkik olarak görevlendirilmektedir. Bu durum çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Okul müdürlerinin asli görevleri haricinde verilen muhakkiklik görevi birçok alanda görev ve sorumlulukları olan okul müdürleri için ilave bir iş yükü oluşturmakta hatta bazen bu iş yüklerinden dolayı yerine getiremedikleri iş ve işlemler yüzünden kendileri de bizzat inceleme soruşturmaya karşı karşıya kalmaktadırlar. Bir diğer yandan inceleme soruşturma görevi özel bir uzmanlık gerektirmektedir. Okul müdürlerinin almış oldukları eğitimler bu uzmanlık alanının dışında kalmakta ancak idare tarafından birtakım seminer ve kurslar düzenlenerek okul müdürleri bu alanda yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Bu sebeple okul müdürlerinin gerek konuya ilişkin yeterlilikleri gerek iş yükleri açısından değerlendirildiğinde muhakkiklik görevi ile ilgili neler düşündükleri önemli görülmektedir. Çalışma sürecinde alan araştırmasında doğrudan okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin çok az sayıda çalışma olduğu buna karşın müfettişler, denetmenler ve akademisyenler üzerinde yapılan çalışma sayısının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu düşünceden hareketle, araştırma çerçevesinde muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme soruşturma görevi ile ilgili görüşlerinin alınması, konuya ilişkin karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ve bu tespitlerden hareketle karşılaşılan sorunların çözümüne katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Bu süreçte çalışmalarına desteğini esirgemeyen, yönlendirmeleriyle işimizi kolaylaştıran Sayın Hocalarım Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN ve Dr. Aylin SÖZER ÇAPAN'a, kıymetli zamanlarını ayırıp içtenlikle sorularımızı cevaplayan değerli okul müdürü arkadaşlarıma, her an desteğini yanımda hissettiğim geniş aileme ve tabii ki en çok da kendilerinden vakit çalarak bu çalışmamı bitirmemde üzerimde hakları bulunan Sevgili eşim Zeynep ve biricik kızım Ayşe Zişan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Şubat, 2019

Selahattin DAL

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR:	xii
TABLolar	xiii
ÖZET	xv
ABSTRACT	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem	3
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5.Sayıtlılar (Varsayım)	5
1.6.Araştırma İle İlgili Kavramlar	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. İnceleme-Soruşturma ve Ön İnceleme İşleminin Anlamı	7
2.2. Disiplin Soruşturması ve Ön İnceleme	9
2.2.1. Disiplin cezaları ile disiplin cezalarının amacı ve özellikleri	10
2.2.2. Disiplin soruşturması ve ön incelemenin yasal dayanakları	12
2.2.3. Ön inceleme kapsamındaki suçlarda kimlerin memur sayılacağı	14
2.2.4. Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında soruşturma ve kovuşturmayaya geçilmesini gerektiren durumlar	14
2.2.5. Kanunlarda disiplin cezaları ile ceza uygulanacak fiil ve haller	15
2.2.6. İnceleme-soruşturma ve ön inceleme emri verebilecek makamlar	19
2.2.7. Ön İnceleme ve disiplin soruşturma onaylarında dikkate alınması gerekli hususlar	21
2.2.8. Ön inceleme ve disiplin soruşturmasının yürütülmesi	22
2.2.8.1. Disiplin soruşturması ve ön incelemelerde muhakkikin hareket tarzı, hazırlık aşaması ve izleyeceği yol:	23
2.2.8.2. Ön inceleme ve disiplin soruşturması raporunun yazılması	28
2.2.9. Ön Rapor ve düzenlenmesini gerektiren haller	32
2.2.10. Soruşturmacının/muhakkikin reddi ve soruşturmacının/muhakkikin çekilme isteği	32
2.2.11. Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullar	33
2.2.12. Disiplin cezası uygulamasında takdir hakkı	33
2.2.13. Disiplin cezalarına itiraz	34
2.2.14. Disiplin cezalarının sicilden silinmesi ve geri alınamaması	35
2.2.15. Disiplin cezalarında zamanaşımı	35
2.2.16. Disiplin cezalarını düşüren haller	36
2.2.17. Bilirkişi tayini ve uygulanacak esaslar ile yemin metni	36
2.2.18. Naiplik ve istinabe	36
2.3. Memurların Savunma Hakkı	37
2.4. Muhakkik Kavramı ve Muhakkiklerin Görev ve Yetkileri	38

2.5. Tanıklık.....	40
2.5.1. Tanıkların çağırılması.....	40
2.5.2. Tanıklıktan çekinme halleri ve yemin	40
2.5.3. Tanık ve bilirkişi yemin metni	41
2.6. İlgili Araştırmalar	41
3. YÖNTEM	43
3.1. Araştırma Modeli.....	43
3.2. Evren ve Örneklem.....	44
3.3. Veri Toplama Aracı	45
3.4. Verilerin Analizi	46
4. BULGULAR VE YORUMLARI	49
4.1. Demografik Bulgular ve Yorum.....	49
4.2. Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorum	50
4.2.1. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme- soruşturma içeriğinin Olur'a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri	50
4.2.2. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin İnceleme- soruşturma yapılacakları konu ile ilgili hazırlık ve planlarının uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri	57
4.2.3. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin İnceleme- Soruşturmalarda İfade Alma Sürecinde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri	62
4.2.4. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri	68
4.2.5. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin İnceleme- soruşturma yaptıkları konuların karşılığını mevzuatta bulunabilme durumları, aksi durumlarda neler yaptıkları ve bu hususta önerilerinin neler olduğuna ilişkin görüşleri	73
4.2.6. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme- soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri.....	78
4.2.7. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme- soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusundaki düşünceleri.....	84
4.2.8. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme soruşturma yapma konusunda eğitim alma ve kendini yeterli görme durumları ile ihtiyaç halinde kim ya da neden yardım aldıkları hususuna ilişkin görüşleri	88
4.2.9. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin İnceleme- soruşturma sürecinde karşılaştıkları diğer problemlere ilişkin görüşleri	91
4.2.10. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme- soruşturma sürecinin daha iyi yürütülmesi için genel olarak çözüm önerileri.....	93
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
5.1. Tartışma	97
5.2. Sonuçlar	101
5.3. Öneriler.....	104

KAYNAKÇA	107
EKLER	111
ÖZGEÇMİŞ	120

KISALTMALAR:

BĞ	: Bağcılar
BK	: Bakırköy
BŞ	: Başakşehir
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
ES	: Esenler
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
VD.	: ve diğerleri
ZB	: Zeytinburnu

TABLÖLAR

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri.....	49
Tablo 2. İnceleme-soruşturma içeriğinin Olur'a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları	51
Tablo 3. İnceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları.....	57
Tablo 4. İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları	62
Tablo 5. Soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları	69
Tablo 6. İnceleme-soruşturma yapılan konuların karşılığını mevzuatta bulabilme, aksi durumlarda nelerin yapıldığı ve bu hususta öneriler neler olduğuna ilişkin alt kategoriler ve frekansları	74
Tablo 7. Soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları	78
Tablo 8. İnceleme-soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusundaki düşüncelerin alt kategorileri ve frekansları.....	84
Tablo 9. Muhakkiklerin inceleme soruşturma yapma konusunda eğitim alma ve kendini yeterli görme durumları ile ihtiyaç halinde kim ya da neden yardım aldıkları hususlarının alt kategorileri ve frekansları	89
Tablo 10. İnceleme-soruşturma sürecinde karşılaşılan diğer problemlerin alt kategorileri ve frekansları	92
Tablo 11. İnceleme-soruşturma sürecinin daha iyi yürütülmesi için genel olarak çözüm önerilerinin alt kategorileri ve frekansları	93

**OKUL MÜDÜRLERİNİN MUHAKKİKLİK GÖREVİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ (BAĞCILAR, BAKIRKÖY, BAŞAKŞEHİR,
ESENLER VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ**

ÖZET

Bu araştırma muhakkiklik görevi verilen okul müdürlerinin konuya ilişkin görüşlerini değerlendirmeyi hedefleyen ve içerik analizi yönteminin benimsendiği nitel bir çalışmadır. Araştırmanın kapsamını 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ilinin Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu ilçelerinde görev yapan ve kendilerine muhakkik görevi verilmiş olan okul müdürleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu görüşmeyi kabul eden 24 okul müdüründen oluşmaktadır. Araştırma nitel bir çalışma olup okul müdürleriyle yüz yüze görüşülerek ses kayıt yöntemiyle veriler alınmış ve sonrasında görüşler aynıyla yazıya geçirilmiştir. Görüşmede okul müdürlerine açık uçlu dokuz soru yöneltilmiştir. Her bir soruya verilen cevaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş, ortaya çıkan görüşler frekans değerlerine göre sıralanmış ve katılımcı görüşlerinden örnekler verilerek yorumlanmıştır. Dört bölümden oluşan çalışmada; birinci bölümde kavramsal çerçeve, ikinci bölümde araştırmanın metodolojisi, üçüncü bölümde bulgular ve yorum, dördüncü bölümde ise tartışma sonuç ve öneriler yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre okul müdürleri, şikâyetin Olur'a tam yansımaması, okulun rutin işleri ile muhakkiklik işinin birlikte yürütülmesinin zor olması, şikayetçi/tanığın çeşitli sebeplerle ifade vermek istememesi veya şikayetçiye ulaşamama, hakkında soruşturma yürütülenlerin muhakkike karşı olumsuz tavırlarının olması, mevzuatın açık net ve açıklayıcı olmaması, soruşturma işinin çok fazla zaman alması, rapor yazımında hukuki dil kullanılması beklenirken kendilerinin bu konuda yetersiz olmaları ve meslektaşlarını soruşturmanın zor olması gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Okul müdürleri, muhakkiklere ödenek verilmesi, uzmanlık gerektiren soruşturmanın okul müdürlerine verilmemesi, iş yükünün azaltılması için yeni muhakkiklerin yetiştirilmesi, raporların standart taslaklarının olması ve muhakkiklik yapan okul

müdürlerine ilçedeki farklı komisyonlarda görev verilmeyerek farklı muafiyetler sunulması gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar kelimeler: *Disiplin, Disiplin soruşturması, İnceleme, Muhakkik, Okul müdürü*

**SCHOOL PRINCIPALS' VIEWS ON INVESTIGATORSHIP DUTIES: THE
EXEMPLAR OF BAĞCILAR, BAKIRKÖY, BAŞAKŞEHİR, ESENLER AND
ZEYTİNBURNU DISTRICTS**

ABSTRACT

This research is a study which aims to evaluate the opinions about the subject of the school managers who have been given responsibility of investigation and is a qualitative one adopting of content analysis method. School managers assigned as investigators, who work in Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler and Zeytinburnu, İstanbul in 2018-2019 Education and Teaching Year, determine the comprehensiveness of this research. Working group consists of twenty-four school managers having accepted to be interviewed. This research is a qualitative study and by interviewing school managers face to face, sound recording system, all of the data have been gathered and then; these opinions have been typed word for word based on these data. During these interviews, the school managers were asked nine open-ended questions. Answers having been given to each of these questions were evaluated with content analysis method, the opinions having been gathered were put into order and interpreted by giving examples from participant's opinions. In this study which consists of four chapters; There is conceptual frame in the first chapter, in the second chapter there is research' methodology, in the third chapter there are findings and interpretation, in the fourth chapter discussion, result and suggestions are presented. According to the research results; school managers think that complaint isn't enough to 'POSSIBLE'-that it is difficult to continue school affairs with investigating works together-that complainant/witness don't want to testify because of many different reasons or that not be able to reach complainant –that the people being made inquiries about behave very negatively against the investigators –that the legislation isn't very clear or understandable –that investigation takes too much time- that typing report needs to be legal parlance . but they think they don't have enough knowledge to this-that it is difficult to investigate their colleagues. School managers suggest that investigators should be given allowances-that responsibilities acquiring specialization shouldn't be given to the school managers –that to be reduced workloads, new

investigators should be educated –that it should be standard draft of the reports in the county –that school managers having responsibilities of investigating shouldn't be given different missions in the different commissions and they should be exempted from some responsibilities to do their job best.

Keywords: *Discipline, Disciplinary Investigation, Inspection, Investigator, School Principal*

1. GİRİŞ

Okullarda verilen eğitim bir kamu hizmetidir ve her örgüt yapısında olduğu gibi eğitim örgütünde de hizmetlerin kaliteli oluşu, seviyesi ve uygulanabilirliği bazı sınırlamalara ve şartlara bağlıdır. Nitekim, anayasamızın 42. Maddesi bu duruma ışık tutmaktadır: “Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır.” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 56 maddesi anayasanın yukarıda değindiğimiz ilgili maddesini eğitim hizmeti kapsamında şöyle temellendirmektedir: “Eğitim ve öğretim hizmetinin, bu kanun hükümlerine göre Devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden Millî Eğitim Bakanlığı sorumludur (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Bu anlamda Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Milli Eğitim Temel Kanununda yer alan temel ilkelerin doğrudan somutlaştığı ve vatandaşla buluştuğu yer olan okulların en başta gelen yöneticisi olan müdürleri, okullarda verilen eğitimin kalitesi, seviyesi ve uygulanabilirliğinin ölçümünden sorumlu olması sebebiyle ilgili maddeleri temsil eden ilk yetkili kişidir.

İnsanlar toplu halde yaşarlar ve bunun bir gereği olarak da hayatlarını devam ettirmek, sosyal ihtiyaçlarını gidermek, eğitim almak gibi birçok ihtiyacını karşılamak için kendi aralarında belirli standartları olan örgütler kurarlar ve bu örgütlerin ayakta kalması için birtakım normlar geliştirirler. Örgüt içinde kabul görmek ve oradaki varlığını devam ettirmek isteyenlerin doğal olarak bu normlara uymaları beklenir ve uymayanlar hakkında da çeşitli yaptırımlar uygulanır (Geylan, 1990).

Bir kamu kurumu olan okullardaki işleyiş de bir nevi bir örgütün işleyişi gibidir ve bu örgütün çalışması ve varlığını devam ettirmesi için bazı normlar geliştirilmiştir. Bu itibarla kamu hizmetlerinde bulunan kurum amirleri ve çalışanlarının görevlerini anayasa, kanun ve yönetmeliklerdeki kurallar çerçevesinde sürdürmeleri esastır. Bu

esaslarda bir aksama varsa bunula ilgili önleyici çalışmalar yapmak, kurumun düzenini bozucu durumlara fırsat vermemek için tedbir almak gerekir (Karaman, 1997).

Örgütün düzenini bozacak problemlerin tespiti ve ihmal, kasıt ve kabahati olanların birtakım yaptırımlarla karşı karşıya bırakılmaları yapılacak inceleme-soruşturma çalışmalarıyla mümkün olmaktadır.

Esasında inceleme-soruşturma vazifesi müfettişlerde olmakla beraber müfettiş sayısındaki yetersizlikler ve Millî Eğitim Bakanlığının olayları yerinde çözme anlayışından hareketle okul müdürlerine de inceleme soruşturma görevi verilmektedir (MEB, 2006).

Okul müdürü kavramı, Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde “Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge ve diğer ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüm kaynakların etkili ve verimli kullanımından, ekip ruhu anlayışıyla yönetiminden ve temsilinden birinci derecede sorumlu eğitim ve öğretim lideridir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Buradan hareketle sıralanan görevlerine bakıldığında okul müdürleri, okuldaki sevgi ve saygı ortamını oluşturmada güvenlik önlemlerini almaya; personelin özlük haklarını takip etmekten okulun fiziki ortamını bütün eğitim öğretim faaliyetleri için hazır etmeye; öğretmenlerin dersini her yıl en az bir defa izlemekten teknolojik gelişmeleri takip ederek okula kazandırmaya; yıllık plan, ders planları ve ders programlarını hazırlayıp kontrol etmekten stratejik planları hazırlamaya; mezunları izlemekten sektörle işbirliği yapmaya kadar çok geniş bir sorumluluk alanında görev yapmaktadırlar.

MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde okul müdürlerinin görevleri arasında yer alan “Görev tanımındaki diğer görevleri de yapar” ifadesi yasal dayanak olarak alınarak okul müdürlerine Milli Eğitim Müdürlüklerinin teklifi ve atamaya yetkili amirler olan vali ve kaymakamların onayıyla inceleme-soruşturma görevleri verilmektedir.

Görev tanımlarındaki iş yüklerinin yanı sıra kendilerine muhakkiklik vazifesi verilmesinin okul müdürlerinin iş yükünü artırması ve uzmanlık alanları olmayan bir hususta çalışmak zorunda olmalarından dolayı çeşitli sorunlarla karşı karşıya

kalmalarını olası hale getirmektedir. Bu alanda ciddi bir eğitim almayan okul müdürlerinin inceleme soruşturmaları sağlam bir yasal zemine oturtmalarının zor olacağı, iş yüklerinin fazla oluşundan kaynaklı zaman problemi yaşayacakları, soruşturmasını yaptıkları aynı çevrede birlikte çalıştıkları insanlarla problem yaşayacakları düşünülmektedir.

Bu kısımda araştırmanın temel problemi üzerinde durularak problemi oluşturan ana unsurlar yasal dayanakları ve alan yazındaki tanımlamalarıyla birlikte açıklanacak, ardından araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları açıklanacaktır.

1.1.Problem

Bu araştırmanın problemi, ‘okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşlerinin ve süreçte yaşadıkları sorunların neler olduğu’ dur.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin bu konudaki görüşlerini öğrenmek, karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri sunmaktır.

Bu amacı gerçekleştirmek aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Muhakkik olarak görevlendirildiğiniz inceleme-soruşturma içeriğinin Olur’a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaştığınız problemler nelerdir?
- İnceleme-soruşturma yapacağınız konu ile ilgili hazırlık ve planınızın uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaştığınız problemler nelerdir?
- İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaştığınız problemler nelerdir?
- Soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaştığınız problemler nelerdir?
- İnceleme-soruşturma yaptığınız konuların karşılığını mevzuatta bulabiliyor musunuz, aksi durumlarda neler yapıyorsunuz, bu hususta önerileriniz nelerdir?
- Soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaştığınız problemler nelerdir?
- İnceleme-soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusunda neler düşünüyorsunuz?

- İnceleme-soruşturma konusunda eğitim aldınız mı? Kendinizi bu alanda yeterli görüyor musunuz? İhtiyaç duyduğunuzda yardım için kim ya da nelere başvuruyorsunuz?
- İnceleme-soruşturma sürecinde karşılaştığınız diğer problemler ve genel olarak çözüm önerileriniz nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Milli Eğitim Bakanlığının hızlı çözüm, etkililik, verimlilik ve az maliyet ilkeleri gereği uzmanlık gerektirmeyen inceleme, disiplin soruşturması ile ön inceleme iş ve işlemlerinin mahallinde disiplin amirlerince veya muhakkik görevlendirilerek yürütülmesi ve sonuçlandırılmasının yerinde olacağı anlayışından dolayı görev tanımlarında yer alan “Görev tanımındaki diğer görevleri de yapar” ifadesi dayanak alınarak okul müdürlerine Valilik/Kaymakamlık Oluru ile sık sık muhakkiklik görevi verilmektedir.

Okul müdürlerinin muhakkiklik görevleri ile ilgili görüşlerinin ve süreçte karşılaştıkları sorunların tespitinin, analiz edilip yorumlanmasının ve gerektiğinde önerilerde bulunmanın muhakkiklik çalışmalarının iyileştirilmesi açısından etkili olacağı düşünülmekte, bu alanda çalışan araştırmacı ve muhakkiklere kaynak sağlanması hedeflenmekte bu sebeple de bu araştırma önemli görülmektedir.

Müfettişlerin inceleme soruşturma görevleriyle ilgili karşılaştıkları sorunları inceleyen çeşitli çalışmalar olmasına rağmen doğrudan okul müdürlerinin muhakkiklik görevleriyle ilgili yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Bu araştırma bu alandaki eksikliği giderme açısından da önemli görülmektedir.

Bu araştırmadan çıkacak sonuçlarla okul müdürlerinin çalışma şartlarının daha iyi anlaşılması, inceleme soruşturma çalışmalarında karşılaştıkları sorunların ortaya konulması ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi umulmaktadır.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında İstanbul İli Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu ilçelerinde okul müdürü olarak görev yapan ve daha önce muhakkiklik görevi yapmış olan okul müdürleri ile Araştırmanın Amacı başlığı altında belirtilen sorulara verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.5.Sayıtlar (Varsayım)

Bu araştırmanın temel varsayımı okul müdürlerinin görüşlerinin, muhakkiklik çalışmalarının yürütülmesi sürecinde problemleri en doğru şekilde tanımlayacak kişiler arasında olduğudur. Çünkü okul müdürleri doğrudan inceleme-soruşturma yaparak işin bizzat uygulayıcıları, okullarında çalışan idareci, öğretmen ve diğer memurlarla ilgili yapılan inceleme soruşturma çalışmalarında ise işin gözlemcisi konumundadırlar. Bu varsayım üzerinde temellendirilen bu çalışmada okul müdürlerinin muhakkiklik görevlerine dair düşünceleri ve dile getirdikleri sorunlar analiz edilmektedir.

Araştırmada kullanılan örneklemin evreni yansıttığı ve okul müdürlerinin muhakkiklik göreviyle ilgili kendilerine yöneltilen soruları içtenlikle ve objektif olarak cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6.Araştırma İle İlgili Kavramlar

Bu başlık altında okul müdürlerinin muhakkiklik görevleri çerçevesine kullanılan bazı teknik kavramlar ele alınacaktır.

Hukuk: Kişiler arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar bütünüdür (MEB, Disiplin Amirleri ve Muhakkikler İçin Soruşturma Rehberi, 2007). Bir başka deyişle hukuk, “Toplumun genel yararını ve bireylerin ve toplumun ortak iyiliğini sağlamak amacıyla yetkili makam tarafından konulmuş ve devlet yaptırımlarıyla donatılmış kurallar bütünü” (Karagöz, 2016) olarak tarif edilebilir.

Kamu Hukuku: Şahıslarla devlet arasındaki ilişkiyi düzenleyen kurallara kamu hukuku denir (MEB, 2007).

Yönetmelik: Devletin birimlerinin işleyişini ilgilendiren ve çalışma metotlarını tayin eden kuralların tamamına verilen isimdir (MEB, 2007).

İdari İşlem: İdareyi elinde bulunduran yönetimin tek taraflı buyruğu ile hukuk düzeninde değişiklik yaratan işlemlere idari işlem denir (MEB, 2007).

İnceleme: İhbar ya da şikayetlerde yer alan hususların gerçekliğinin yetkili kişiler tarafından verilen emre binaen muhakkiklerce açığa kavuşturulma çalışmasıdır (MEB, 2007).

Soruşturma: İhbar veya şikayete bağlı olarak devlet memurları hakkında ilgili disiplin hükümlerine göre idari merciler tarafından yapılan işlemlere disiplin soruşturması denir. Yine devlet memurları hakkındaki ihbar ve şikayetlerle ilgili isnatların öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadarki süreçte yapılan işlemlere de adli soruşturma denir (MEB, 2007).

Ön İnceleme: 4483 sayılı kanun çerçevesinde devlet memurlarının bu kanun kapsamındaki suçları işledikleri iddialarının incelenip adli yönden soruşturma izninin verilip verilmemesi yönünde teklifte bulunma işlemidir (Karagöz, 2016).

Kovuşturma: İddianamenin kabulüyle hükmün kesinleşmesi arasında yapılan işlemlere kovuşturma denir (MEB, 2007).

Kamu Davası: Kişilerin şikayetçi olmaları dikkate alınmadan kovuşturma görevinin doğrudan toplum adına yapılması işlemine kamu davası denir (Karagöz, 2016).

İhbar: Suç işlediğini düşündüğü birini ya da suç kabul ettiği bir olayı yetkili mercilere gizlice bildirme işi (Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, 2005).

Muhbir (İhbarcı): Doğrudan kendisi etkilenmemesine karşın suç kabul ettiği bir olayı veya suçu işlediğini düşündüğü kişiyi yetkili makamlara bildiren kişi (MEB, 2007).

Şikâyet: Suçu veya suça karışan kişileri, şikâyet hakkına sahip kişilerin yasalarda belirlenen usullere göre yetkili makamlara müracaatta bulunmasına şikâyet denir (MEB, 2007).

Müşteki (Şikâyetçi): Zarar gördüğü bir durumu yetkili makamlara bildiren kimsedir (MEB, 2007).

Ceza: Mevzuatta açık olarak suç sayılan fiil ya da fiilleri işleyen kişilerin, hürriyetine, malına, onuruna ve yaşam biçimine yönelik Devletin kanunlar çerçevesinde koyduğu sınırlamadır (Karagöz, 2016).

Disiplin Suçu: Kamu hizmetlerinin işleyişine, tertibine zarar veren her türlü fiil ve davranış (Karagöz, 2016).

Disiplin Cezası: Kamu hizmeti yapan devlet memurlarına görev alanlarıyla ilgili eksik, yanlış ya da kusurlu davranışları sebebiyle uygulanan yaptırımlara disiplin cezası denir (MEB, 2007).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İnceleme-Soruşturma ve Ön İnceleme İşleminin Anlamı

Her kamu kuruluşunda olduğu gibi MEB bünyesindeki okullarda da zaman zaman kasten veya sehven kural ihlalleri gerçekleşmekte, okullardaki kamu personelinin “suç” kategorisinde eylemlerde bulunduğu görülebilmektedir. Bu tür durumlarda muhakkiklik görevi devreye girmekte ve gerekli tahkikat başlatılmaktadır. Bu minvalde inceleme “yetkili makam veya mercilerin onay ve emirleri üzerine ihbara veya şikâyete konu olan hususların, görevliler tarafından açıklığa kavuşturulması çalışmalarıdır.” (MEB, Disiplin Amirleri ve Muhakkikler İçin Soruşturma Rehberi, Ankara, 2007). Aynı bağlamda “Soruşturma” kelimesi ise Türk Dil Kurumu’nun Türkçe Sözlüğü (2005)’nde “Soruşturmak işi, herhangi bir konuda ilgili kişilere soru yöneltilerek bilgi toplama işi, sormaca, tetkik, tahkik anket, bir idari veya adli makamın yönettiği inceleme, tahkikat, herhangi bir konuyla ilgili durum veya tutumu belirlemek için düzenlenmiş ayrıntılı kapsamlı soru dizisi” şeklinde yer bulmuştur.

Millî Eğitim Bakanlığının Disiplin Amirleri ve Muhakkikler için oluşturduğu soruşturma rehberinde soruşturma tanımı iki ayrı yönden aktarılmıştır. Bunların biri “disiplin yönünden soruşturma”, diğeri ise “adli yönden soruşturma”dır. Disiplin yönünden soruşturma; “İhbar veya şikâyete bağlı olarak devlet memurları hakkında ilgili disiplin hükümlerine göre idari merciler tarafından yapılan işlemler” şeklinde, adli yönden soruşturma ise, “devlet memurları hakkındaki ihbar ve şikayetlerle ilgili isnatların öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadarki süreçte yapılan işlemler” şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2007). Soruşturmaya ilgili bir diğer tanımlamayı da Eroğlu (1985), çalışanın işin niteliği ya da işi yapma şeklinden kaynaklı ortaya çıkan ve suç sayılan hallerin bütün boyutlarıyla ortaya çıkarılması ve buna karşılık gelen cezaların belirlenmesi süreci şeklinde yapmıştır. (Eroğlu, 1985, Akt: Özmen ve Şahin, 2010)

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere en genel anlamıyla soruşturma, kamu işlerinin yürütülmesi sırasında bir ihlal olup olmadığını ortaya çıkarmak maksadıyla yetkili

mercilerce, bilgi, belge ve delillerin toplanıp bunları tahkik etme şeklinde gerçekleşen faaliyettir (Ercan, 2008).

İnceleme ve soruşturmalar, kamu hizmetlerinin sağlıklı ve verimli şekilde yürütülebilmesi için elzemdir. Nitekim eğitim ve öğretim hizmeti “bir toplumun geleceği” anlamına haiz olduğundan MEB bünyesindeki inceleme ve soruşturmaların çok daha duyarlı şekilde sürdürülmesi beklenmektedir. Okullardaki personelin çeşitli sorunlarının incelenip-soruşturulması ve bir sonuca bağlanması idarenin en önemli görevlerinden birisini oluşturmaktadır.

Kamu görevlileri yasalarla belirlenen birtakım yetki ve haklara sahip olduklarından herhangi bir adli bir suç ile suçlandıklarında kamu görevlisi olmayanlardan farklı birtakım kanuni hükümlere tabi tutulurlar. Anayasanın 129. maddesi son fıkrasında “Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî merciin iznine bağlıdır” şeklinde yer alan özel hüküm, 657 Devlet Memurları Kanunu’nun 24. maddesinde de “Devlet memurlarının görevleri ile ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması ve haklarında dava açılması özel hükümlere tabidir.” şeklinde yer bulmaktadır. Bunun bir sonucu olarak da kamu görevlileri hakkında adli işlem yapılabilmesi için yetkili makamlar tarafından verilecek izne bağlı olarak ön inceleme yapılmaktadır. Yapılan Ön İnceleme sonucuna göre yetkili merciler kamu görevlisi hakkında soruşturma yapılması ya da yapılmaması yönünde bir karar vermektedirler. (MEB, 2006).

Bu noktada inceleme ve soruşturma işleminin ön inceleme ve idari soruşturmaya olan farkına da değinilmelidir. Ön İnceleme, “Yetkili merci tarafından 4483 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslar dahilinde yapılan/yaptırılan ve hakkında soruşturma açılmasına izin verilmesi veya verilmemesinin teklif edildiği inceleme ve soruşturma çalışmalarının bütünüdür.” (MEB, 2007). Ön inceleme (Arıca, 2000) tarafından da ön araştırma şeklinde ifade edilerek devlet memurlarının işledikleri düşünülen suçlarla ilgili yetkili makamlarca görevlendirilen kişiler tarafından yapılan özel bir ön araştırma şekli olarak tarif edilmiştir.

İdari soruşturma diğeri bir ifadeyle disiplin soruşturması ise; “devlet memurlarının mevzuata aykırı davranış ve eylemlerinin öğrenilmesinden sonra yetkili merciler tarafından ilgili hakkında yürütülen iş ve işlemlerin tümüdür.” (MEB, 2007)

İdari/disiplin soruşturmalarının kapsamı, kamu görev ve hizmetlerinin mevzuat hükümlerine göre yapılıp yapılmaması noktasındadır. Bu kapsamda yapılacak inceleme-soruşturmalarda nelerin suç ya da kusur kapsamında değerlendirileceği 657 sayılı DMK'nın 125. Maddesinde belirtilmiş ve bu suçlar kapsamında verilebilecek cezalar da açıklanmıştır. Ön inceleme ise, memurun görevlerinden kaynaklı suçlar hakkında adli makamlarca yargılanmasına izin verilip verilmeyeceğiyle ilgili bir tahkikattır. Ön incelemelerde 4483 Sayılı Memurlar ve Diğeri Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanuna göre işlem yapılmaktadır (Taymaz, 2002).

Dolayısıyla disiplin soruşturmasını da ön incelemeyi de muhakkik veya müfettişler yürütmesine rağmen, disiplin soruşturması DMK'nın 125. Maddesindeki kusurlu eylemlere göre, Ön İnceleme ise, TCK'nın ya da ceza hakkındaki diğeri kanunların suç saydığı eylemlere göre tahakkuk eder. Bunun yanında, disiplin soruşturmasında tanık ve bilirkişiye yemin ettirilmezken, ön incelemede bu kişilerden yemin alınması zorunludur. Aynı zamanda disiplin soruşturmasında şikâyetten vazgeçme durumu soruşturmayı etkilemez fakat ön incelemede vazgeçme durumu davanın düşmesine sebep olur (Ayvaz, 2017).

2.2. Disiplin Soruşturması ve Ön İnceleme

Soruşturma kavramı Türk Dili Kurumu tarafından hazırlanan Büyük Türkçe Sözlük'te “1. Soruşturmak işi 2. Bir sorunu açıklığa kavuşturmak amacıyla bir idari veya adli makamın yönettiği, ilgililerden ve tanıklardan bilgi toplama, konuyu inceleme işi, tahkik, tahkikat” anlamlarında verilmektedir. Ceza Yargılama Yöntemi Yasası Terimleri Sözlüğünde ise soruşturma kelimesi “Suçun işlenmesinden başlayarak yargı kararı verilinceye dek, kolluk, savcı ve yargıç yönünden yapılan inceleme, araştırma ve kanıtların toplanması işleminin tümü.” (TDK, 1972) olarak açıklanmaktadır. Aynı kavram “Bir konu, durum ya da olayı tanıklara ve belgelere başvurarak ayrıntılarıyla kovuşturma” (TDK, Yöntembilim Terimleri Sözlüğü 1981) olarak da tanımlanmaktadır.

Disiplin soruşturması ise devlet memurlarının suç işlediklerine dair haklarında var olan şikayetlerin gerçek olup olmadıklarını ortaya çıkarmak amacıyla yetkili makamlarca belirli usuller çerçevesinde yaptırılan işlemlerdir (Şahin, 1986).

Ön inceleme, devlet memurlarının Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak sayılan fiilleri işledikleri iddiaları üzerine atamaya yetkili amirler tarafından haklarında adli soruşturmaya gerek olup olmadığının incelenmesi için yaptırılan bir inceleme biçimidir. Burada bir soruşturmaya yer olup olmadığı hususlarında 4483 sayılı kanun yol gösterici ve bağlayıcı niteliktedir (MEB, 2006).

2.2.1. Disiplin cezaları ile disiplin cezalarının amacı ve özellikleri

Bir kelime olarak “disiplin” Latince “disciplina” ve Fransızca “discipline” kökünden türemektedir ve mevcut kurallara uyumlu davranılması maksadıyla tesis edilen eğitim anlamındadır (Gelegen, 1973). Objektif olarak değerlendirildiğinde disiplin tanımlarının örgütsel yönetim biçimlerine göre değişiklik gösterdiği görülecektir. Örneğin, yetkeli yönetim biçiminde disiplin; çalışanın bütün yasal kurallara ve iş yeri tarafından belirlenmiş çalışma şartlarına kayıtsız uyması ve yetkililerin haklarına uyması şeklinde tanımlanır (Başaran ve Çinkır, 2011). Sanayi devriminden sonra disiplin tanımlarında birtakım değişiklikler olmuş, bu çerçevede örgüt içi verimliliği artırma ve iş kalitesini iyileştirme temel amaç olmuştur. Bu doğrultuda önleyici, düzeltici, yapıcı ve kademeli disiplin şeklinde dört yeni disiplin türü ortaya çıkmıştır (Geylan,1990). Önleyici disiplin, kuralların çalışanlar ve işverenlerce birlikte belirlendiği, çalışanların kuralları önceden bildiği ve bu çerçevede yaptırımlar hakkında bilgi sahibi olduğu böylece kendi otokontrollerini sağlayarak kural ihlalinin önüne geçmeyi hedefleyen bir disiplin türüdür (Sabuncuoğlu, 2011). Düzeltici disiplin, çalışanın kurallara uymadığı zamanlarda yaptırımın etkili olacağı anlayışından hareketle önleyici disiplinle birlikte uygulanan yaptırımlardır (Geylan, 1990). Bir diğer disiplin yöntemi olan yapıcı disiplin, kendinden önceki disiplin türlerinin alternatifi olarak düşünülerek ortaya atılmış bir türdür. Bu disiplin türünde iş görene ceza verilmesi doğru bulunmamıştır. Bu yöntemde göre, herhangi bir ihlalde iş gören ile konuşulur ve ılımlı bir tutumla çözüm üretilmeye çalışılır. Ancak nihai anlamda çözüme ulaşılamadığı takdirde iş görenin işine son verilir (Geylan,1990). Son disiplin türü olan kademeli disiplinde ilk defa suç işleyenler için bir ikinci şans verilmesi mümkün olmakla birlikte tekrarlanan suçlar için ağır cezaların verilmesi

öngörülmektedir (Geylan,1990). Bütün bunlarda görüldüğü gibi örgütlerde düzeni ve verimliliği tesis etmek için değişik disiplin türlerinden faydalanılmıştır. Kuralların ihlali durumunda uygulanan yaptırımlar da disiplin cezası olarak isimlendirilmiştir.

Literatürde disiplin cezası, kamu hizmetlerinin zamanında ve gerektiği gibi işlenmesini sağlamak adına mevzuatta öngörülen çalışmaların yapılmasında kusuru bulunanlara kusurun derecesine göre uygulanan idari yaptırımlar (Karagöz, 2016), belirli statüde bulunan kişilere görevleri dolayısıyla veya görev yapılan yerdeki kusurları dolayısıyla verilen cezalar (MEB, 2007) olarak tanımlanmaktadır.

Memurun iş yerindeki işleyişi bozucu davranışlarına disiplin suçu, disiplin suçunu işleyenlere karşı uygulanan yaptırıma da disiplin cezası denmektedir (Sönmez, 2002). Bu durumda disiplin suçu, bir kamu personelinin disiplin yönetmeliğine göre davranmaması anlamına gelmektedir. Disiplin cezaları ise kamu işinin niteliği ve yararı adına memurun vazifesini daha kaliteli yapması ve işine bağlılığını sağlamak için gerekli denetimlerin yapılması ve böylece kamu işlerinin daha iyi yapılmasını sağlamak amacıyla alınmış tedbirlerdir (Kırmızıgül, 1998).

Disiplin Cezalarının ilk amacı ilgili yanlış eylemden caydırma ve korkutmadır. Bunun en üst amacı ise, kurumsal ve örgütsel düzeni sağlamaktır (Sancakdar, 2001; Taşkın,2006). Örgütlerde kural dışı eylemlerin bir cezaya tabi olduğu bilindiğinde bu durum memurlarda caydırıcılığa sebep olacak bu da çalışanlarda otokontrol gelişimini kolaylaştıracaktır. Bu cezaların bir diğer amacı da kural ihlalinde bulunan memura karşı diğer memurların veya onlarla muhatap konumunda olan vatandaşların koruma altına alınmasıdır (Sancakdar, 2001). Dolayısıyla disiplin cezalarındaki temel gayenin kişilerin cezalandırılması olmadığı unutulmamalı, soruşturma açılırken disiplin cezalarının bu amaçları dikkate alınmalıdır.

Disiplin cezalarının temel amaçlarının yanında birtakım kendine has özellikleri de bulunmaktadır. Disiplin Amirleri ve Muhakkikler İçin Soruşturma Rehberinde bu özellikler şu şekilde sıralanmıştır:

- “Sadece kamu görevlileri ile belli meslek mensuplarına uygulanır.
- Kişiseldir.
- Memurun özlük hak ve meslek statüsüne yönelik etkileri vardır.
- Savunma hakkı tanınmadan verilemez.

- Takdiri cezalar olup, takdir yetkisi belli sınırlar dahilinde makam ve kurullara aittir.
- Uygulamada eşitlik ilkesi esas olup, aynı eylemde bulunanların aynı nitelikteki cezalara tabi tutulması temel alınır.
- Yargı kararı aranmaz ve verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder.
- Ertelenmeleri mümkün değildir” (MEB, 2008).

2.2.2. Disiplin soruşturması ve ön incelemenin yasal dayanakları

Disiplin Soruşturması kamu hizmetlerinin gereğinin yerine getirilmemesi, belirlenen ölçütlerin dışına taşılması ve yasaklanan fiil ve durumların yetkili kılınmış kişilerce araştırılması ve soruşturulması işidir (MEB, 2006).

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 124. maddesinde, “Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125. maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir.” denilerek disiplin soruşturmalarının temel dayanağının 657 Sayılı DMK olduğu kayıt altına alınmıştır.

Disiplin soruşturmasının yasal dayanakları olan kanunlardan bir diğeri de 5580 sayılı Özel Eğitim Kurumları Kanunu'dur. Kanununun 9. Maddesi'nde disiplin cezaları ve süreci hakkındaki ibareler şu şekildedir: “Yetki, sorumluluk, ödül ve cezalar ile bunların uygulanması bakımından 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine tâbidir. Ancak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiillerin işlenmesi halinde bu kişilere kademe ilerlemesinin durdurulması cezası yerine brüt aylığından 1/4'ü ile 1/2'si arasında maaş kesim cezası, çalışma izni veren makam tarafından verilir. Tekrarı hâlinde ise göreve son verilir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlenmesi hâlinde, Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle personelin görevine, izni veren makam tarafından son verilir. Yetki, sorumluluk, ödül, sicil, disiplin ve cezaların uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usuller çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, görevleri sırasında suç işlemeleri veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı 5237 sayılı Türk Ceza

Kanunu'nun uygulanması ve ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılır.” Bunların dışında 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ve 4483 sayılı Memurların Yargılanması Hakkında Kanunlar disiplin soruşturmalarının temel dayanaklarını oluşturmaktadır.

Memurlar hakkında ön inceleme yapılmasının en temel yasal dayanağı Anayasanın 129. Maddesidir. Bu maddenin beşinci fıkrasında “Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî merciin iznine bağlıdır.” denilmektedir. Yine 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 1. Maddesinde de “Bu Kanunun amacı, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmek ve izlenecek usulü düzenlemektir.” denilmektedir. Kanununun 14. maddesinde “Bu Kanunun uygulanmasında vekiller, asillerin tâbi olduğu usule tâbidir.” denilerek ön inceleme işinin yasal dayanağı belirlenmiştir. Bunların yanında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun kapsamı dışında kalan özel öğretim kurumlarında çalışan personelin de belirli yönlerden kamu görevlisi sayılacağı 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 9. maddesinde “... Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, bu Kanun hükümleri saklı kalmak üzere; Sosyal güvenlik ve özlük hakları yönünden; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 4857 sayılı İş Kanunu; yetki, sorumluluk, ödül ve cezalar ile bunların uygulanması bakımından 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine tâbidir. Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, görevleri sırasında suç işlemeleri veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun uygulanması ve ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılır.” şeklinde belirtilerek ön incelemenin yasal dayanağını oluşturmaktadır (MEB, 2006).

2.2.3. Ön inceleme kapsamındaki suçlarda kimlerin memur sayılacağı

Memur, devletin kamu tüzel kişiliği ve kamu iktisadi teşebbüslerinde kamunun işlerini belirlenmiş esaslara göre yürüten asli ve sürekli görevlilerdir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 128. madde)

657 sayılı DMK'nın 4. Maddesinde de memur kavramı Anayasadaki tanıma benzer biçimde ifade edilerek, memurun devlet ve kamu tüzel kişiliklerinde temel esaslar çerçevesinde işleri yürüten asli ve sürekli çalışanlar olduğu vurgulanmış ve bu görevlilerin kanunun uygulamasında memur sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 6.maddesinin c fıkrasında kamu görevlisi deyiminden “kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi”nin anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Bu tanıma göre kişinin kamu görevlisi sayılması yaptığı işin kamu faaliyeti olması şartına bağlıdır. Kamu faaliyetlerinin ihale yoluyla özel kişi ve kurumlarca yürütülmesi durumlarında bu kişiler kamu görevlisi sayılmazlar (MEB, 2008).

Özel öğretim kurumlarında görev yapan yönetici öğretmen ve öğreticiler de suç işlemeleri ve görevleri sebebiyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun uygulanması gereken bu kişiler ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılırlar ve 4483 sayılı Kanununa tabidirler (5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu Madde 9).

2.2.4. Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında soruşturma ve kovuşturmaya geçilmesini gerektiren durumlar

Bir kamu görevlisi hakkında adli yönden soruşturma ve kovuşturma işlemine geçilebilmesi, 4483 sayılı Kanunun 1 ve 2. Maddelerinde belirtilmiştir. Buna göre kişi soruşturma ve kovuşturma işlemi görebilmesi görevi sebebiyle işlediği suça bağlıdır. Dolayısıyla memurun veya diğer kamu görevlisinin, “görevleri sebebiyle işledikleri” suçlarla karşılaşılması durumunda soruşturma ve kovuşturma işlemine geçilebilmesi için, öncelikle yetkili mercilerce 4483 sayılı Kanun kapsamında ön inceleme yapılarak veya yaptırılarak ‘soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi’ yönünde karar verilmesi gerekmektedir (MEB, 2008).

4483 sayılı Kanunun, memur ve diğer kamu görevlilerine uygulanabilmesi için kişinin memur olması, suç işlemesi, suçun görev sebebiyle işlenmesi hususlarının bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir (MEB, 2006).

Devlet memurlarının görevleri sırasında bile olsa görevleriyle ilgili olmayan suçları işlemeleri halinde 4483 sayılı kanuna göre ön incelemeye gerek olmadan genel kanunlara göre işlem yapılmalıdır (MEB, 2008).

2.2.5. Kanunlarda disiplin cezaları ile ceza uygulanacak fiil ve haller

Memurlara verilebilecek disiplin cezaları 657 Sayılı DMK'nın 125. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

“Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

Uyarma: Memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

Uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak,
- Özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terk etmek,
- Kurumca belirlenen tasarruf tedbirlerine riayet etmemek,
- Usulsüz müracaat veya şikâyette bulunmak,
- Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak,
- Görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak,
- Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak,
- Görevin iş birliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmak.

Kınama: Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmî belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak,
- Eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek,
- Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak,
- Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,
- Devlete ait resmi araç, gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak,
- Devlete ait resmî belge, araç, gereç ve benzeri eşyayı kaybetmek,
- İş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak,
- İş arkadaşlarına ve iş sahiplerine söz veya hareketle sataşmak,
- Görev mahallinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak ve bu tür yazı yazmak, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak,
- Verilen emirlere itiraz etmek,
- Borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak,
- Kurumların huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak.
- (Ek:17/9/2004- 5234/1 md.) Yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermek.

Aylıktan Kesme: Memurun, brüt aylığından 1/30- 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır.

Aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak,
- Özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek,
- Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzerlerini özel menfaat sağlamak için kullanmak,
- Görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak,

- Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek,
- Görev yeri sınırları içerisinde her hangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak,
- (Mülga: 13/2/2011 - 6111/111 md.)
- (Mülga: 13/2/2011 - 6111/111 md.)
- Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,
- (Mülga: 13/2/2011 - 6111/111 md.)

Kademe ilerlemesinin durdurulması: Fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademe ilerlemesinin 1- 3 yıl durdurulmasıdır.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- Göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek,
- Özürsüz ve kesintisiz 3- 9 gün göreve gelmemek,
- Görevi ile ilgili olarak her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak,
- Amirine veya maiyetindekilere karşı küçük düşürücü veya aşağılayıcı fiil ve hareketler yapmak,
- Görev yeri sınırları içinde herhangi bir yeri toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak veya kullandırmak,
- Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek,
- (Mülga:17/9/2004- 5234/33 md.)
- Ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak,
- Görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmak, kişilerin yarar veya zararını hedef tutan davranışlarda bulunmak,
- Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak,
- Açıklanması yasaklanan bilgileri açıklamak,
- Amirine, maiyetindekilere, iş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek,
- Diplomatik statüsünden yararlanmak suretiyle yurt dışında, haklı bir sebep göstermeksizin ödeme kabiliyetinin üstünde borçlanmak ve borçlarını

ödemedeki tutum ve davranışlarıyla Devlet itibarını zedelemek veya zorunlu bir sebebe dayanmaksızın borcunu ödemediği yurda dönmek,

- Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak,
- Herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmak.

Devlet memurluğundan çıkarma: Bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır.

Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- İdeolojik veya siyasi amaçlarla kurumların huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak, boykot, işgal, kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak veya bu amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek veya yardımda bulunmak,⁽¹⁾
- Yasaklanmış her türlü yayını veya siyasi veya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek,
- Siyasi partiye girmek,
- Özürsüz olarak (...) ⁽²⁾ bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemek,
- Savaş, olağanüstü hal veya genel afetlere ilişkin konularda amirlerin verdiği görev veya emirleri yapmamak,
- (Değişik: 13/2/2011 - 6111/111 md.) Amirlerine, maiyetindekilere ve iş sahiplerine fiili tecavüzde bulunmak,
- Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak,
- Yetki almadan gizli bilgileri açıklamak,
- Siyasi ve ideolojik eylemlerden arananları görev mahallinde gizlemek,
- Yurt dışında Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak,
- 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna aykırı fiilleri işlemek.
- (Ek: 3/10/2016 – KHK-676/75 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/61 md.) Terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak.”

“Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir.” (657 sayılı DMK)

“Geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir.” (657 sayılı DMK)

Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir.

“Öğrenim durumları nedeniyle yükselebilecekleri kadroların son kademelerinde bulunan Devlet memurlarının, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının verilmesini gerektiren hallerde, brüt aylıklarının $\frac{1}{4}$ 'ü – $\frac{1}{2}$ 'si kesilir ve tekerrüründe görevlerine son verilir.”

“Özel kanunların disiplin suçları ve cezalarına ilişkin hükümleri saklıdır.”

Yukarıda yazılı disiplin kovuşturmasının yapılmış olması, fiilin genel hükümler kapsamına girmesi halinde, sanık hakkında ayrıca ceza kovuşturması açılmasına engel teşkil etmez (MEB, 2006).

2.2.6. İnceleme-soruşturma ve ön inceleme emri verebilecek makamlar

Kamu görevlilerinin 657 sayılı DMK'da yasaklanan fiil ve halleri yaptıklarıyla ilgili bir bilginin disiplin amirlerince öğrenilmesinin ardından disiplin amirleri tarafından disiplin soruşturmasına başlanması gerekmektedir (MEB, 2008).

Disiplin amiri, üst disiplin amiri ve en üst disiplin amiri olarak belirlenmiş amirler; memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında disiplin soruşturması başlatmaya ve yetkisi dahilinde olan gerekli cezaları vermeye ve uygulamaya yetkili kişilerdir. Bu kişiler 657 sayılı Kanununun 134. maddesine dayanılarak Bakanlar Kurulunca çıkarılan, Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin 16. Maddesinde belirtilmiştir. (MEB, 2006,)

Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatında ise söz konusu amirler şu şekilde belirtilmiştir: “Disiplin amiri ve atamaya yetkili amir sıfatıyla Bakanlık teşkilatı ile bağlı kuruluşlarda ve okullarda görevli tüm memurların “disiplin amiri” ve “atamaya yetkili amiri” olarak Bakan; illerde “en üst disiplin amiri” olarak valiler; ilçelerde “en üst disiplin amiri” olarak kaymakamlar; hizmet birimlerinde birim amirleri; okul ve kurumlarda müdürler; “disiplin amiri” veya “üst disiplin amiri” sıfatıyla, buralarda görevli memurlar hakkında doğrudan inceleme-soruşturma yapmaya veya yaptırmaya yetkilidirler.”(MEB Disiplin Amirleri Yönetmeliği). Disiplin Amirleri astları hakkında soruşturma yaptırabilecekleri zaman hiyerarşi yönünden soruşturulacak kişinin üstü ya da en azından dengi birini soruşturmacı olarak görevlendirebilirler. Aksi halde mahkeme yoluna gidildiğinde tesis edilen işlem hukuka uygun bulunmaz. Nitekim Danıştay 2.D. Esas : 1985/785 ; Karar : 1987/2006’da Soruşturmacının sanık memurla aynı veya üst derecede olması gerektiği, Danıştay10.D.1985/10 K., 1984/492 E. de ise Disiplin soruşturması yapan kişinin, yetkili organlar tarafından bu iş için görevlendirilmiş olmasının gerekliliği dile getirilerek soruşturmacının soruşturulandan üst ya da en az ona denk olması gerekliliği ifade edilmektedir.

Bir memur hakkında yetkili makamlarca verilen emre istinaden bir disiplin soruşturmasına başlanmışsa ve aynı konuyla ilgili Bakanlık Makamı tarafından da müfettişler görevlendirilmişse önceki soruşturmayı yürütenlerin dosyayı bakanlık müfettişlerine teslim etmesi gerekir (MEB, 2008).

Yukarıda belirtilen hususların dışında inceleme soruşturma emri verecek makamların Danıştay 2. Daire E: 1986/2412–2019; 1986/2530–3383 kararlarında da belirtildiği gibi soruşturma yapacak kişilerin yeterliliği, soruşturmayı tarafsız bir şekilde yürütebileceğine olan güveni oluşturabilecek kişilerden seçilmesi, soruşturulacak kişilerle ilgili tanışıklık durumları da dikkate alınmalı ve sonuç hakkında herhangi bir şüpheye mahal vermemelidir.

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanununun 3.maddesinde soruşturma izni yetkisinin kimlerde olduğunun bilgisi şu şekilde verilmiştir: “Soruşturma izni yetkisi: İlçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında kaymakam, ilde ve merkez ilçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında vali, bölge düzeyinde teşkilatlanmış kurum ve kuruluşlarda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında görev yaptıkları ilin valisi” (4483

sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun 3.maddesi).

2.2.7. Ön İnceleme ve disiplin soruşturma onaylarında dikkate alınması gerekli hususlar

İletişim kanallarının artması ile birlikte kamu kurum ve kuruluşları hakkında üst mercilere yapılan şikayetlerde önemli bir artış gözlenmekte buna bağlı olarak da açılan inceleme soruşturma sayıları artmakta bu durum da inceleme soruşturma yapan müfettişler ve muhakkikler tarafından rahatsız edici bulunmakta, iş yoğunluklarının artmasından dolayı inceleme soruşturma dosyalarının istedikleri şekilde bitiremediklerinden şikâyet etmektedirler. (Beyhan, 2008; Özmen, Şahin, 2010; Ayvaz, 2017; Çelebi, Övür, Eravcı, 2017)

Bu problemlerin ortadan kalkması ya da en aza indirilmesi için inceleme soruşturma emrini veren makamlar tarafından birtakım hususların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu hazırlamış olduğu İnceleme Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberinde dikkate alınması gereken hususları şöyle açıklamaktadır:

“İlgili makam ve yetkili mercie yazılı ya da sözlü olarak ulaşan ihbar, müracaat ve şikâyet konuları titizlikle ve mevzuata göre incelenmelidir. İsimsiz, adressiz, imzasız ve verildiği makam yanlış olan dilekçeler, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılması Hakkında Kanun ile 4483 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde değerlendirilip, bu kanunlara göre işleme alınması mümkün olmayan dilekçeler, gerekçeleri de belirtilmek suretiyle, dilekçe sahibi de bilgilendirilerek ilgili birimce işleme konulmamalıdır. Dilekçelerin işleme konulup konulmaması kararı, daha önce incelemeye tabi tutulup tutulmadığı araştırılmak ve konuların incelenebilir-soruşturulabilir nitelikte olup olmadığı yönünde bir ön araştırma/değerlendirme yapılarak alınmalıdır. Aksi halde kamu kaynaklarının gereksiz kullanımı söz konusu olabilmektedir. 4483 sayılı kanun kapsamında bir suçun öğrenilmesi halinde kanunun 4. ve 5.Maddeleri titizlikle incelenerek herhangi bir gecikmeye mahal verilmemelidir.” (MEB, 2006).

İnceleme soruşturma ya da ön inceleme konularında uzmanlık, branş veya olayın farklı illerde soruşturulacak olması durumlarında gerekçeleri bakanlığa bildirilmek suretiyle dosyanın bakanlık müfettişleri eliyle yapılması sağlanmalı aksi durumlarda silsile

halinde yerel merciler eliyle problemler yerinde çözülmelidir (MEB, 2006).

Onaylarda soruşturulacak kişilerle ilgili mevcut olan bütün bilgiler, yer, tarih, tanık vb. bilgileri açık bir şekilde belirtilmeli ayrıca onayın yetkili merciler tarafından imzalanmasına dikkat edilmelidir (MEB, 2006).

İncelenen soruşturulan bir konu hakkında yeni iddiaların olması durumunda öncekiyle birleştirme yerine mevcut bilgi ve belgelerin eklenmesiyle ek olur alınması hem dosyanın geçerliliği hem de hukuken sağlamlığına katkı sağlayacaktır. Alınan inceleme soruşturma onaylarında olayla ve kişiyle ilgili tespit edilmiştir, anlaşılmıştır gibi yanlı görülebilecek ifadelerle soruşturulan kişi hakkında önceki başarıları vb. soruşturmacıyı etki altına alacak ifadelerden uzak durulmalıdır (MEB, 2006).

Onaylarda incelenmesi ve gerektiğinde soruşturulması şeklinde bir ifade varsa ortaya çıkan duruma göre söz konusu iddia kesinlik kazanmıyorsa İnceleme Raporu yazılmalı iddia gerçeklik taşıyorsa ikinci bir onaya gerek duyulmadan Disiplin Soruşturması Raporu düzenlenmelidir. Eğer onayda belirtilenlerin dışında kişi ve fiiller ortaya çıkarsa makamdan ek onay alınmalı ve sonucunda İdari Rapor-Disiplin Soruşturması Raporu düzenlenmelidir (MEB, 2006).

Onayda söz konusu edilen kişilere ait fiillerden bir bölümünün 4483 sayılı Kanun kapsamında, bir bölümünün de disiplin boyutunda fiiller olarak belirlenmesi halinde, 4483 sayılı Kanun kapsamında olanlar, belgeleri de eklenerek ön inceleme ve soruşturma izni vermeye yetkili mercie “Suç Duyurusu/Tevdi Raporu” ile iletilmeli, merci tarafından ön inceleme emri verilmesi durumunda da “Ön İnceleme Raporu” düzenlenerek itham edilen memur hakkında, “Soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi” teklifi getirilmelidir. “İdari Rapor-Disiplin Soruşturması Raporu” ayrıca düzenlenmelidir (MEB, 2006)

2.2.8. Ön inceleme ve disiplin soruşturmasının yürütülmesi

Soruşturmanın yürütülmesi, genel olarak soruşturma hazırlığı, delil toplanması ve değerlendirilmesi, bilirkişi görevlendirilmesi, ifadelerin alınması, değerlendirme ve sonuç çıkarma, belgelerin tasnifi, soruşturma raporunun yazılması, raporun ilgili makama sunulması safhalarını kapsar (MEB, 2008)

2.2.8.1. Disiplin soruşturması ve ön incelemelerde muhakkikin hareket tarzı, hazırlık aşaması ve izleyeceği yol:

Disiplin soruşturması ve Ön incelemelerde soruşturmacının/incelemecinin alanında yetkin kişilerden seçilmesi çok önemlidir. Bununla birlikte soruşturmayı yürütecek kişiler ne kadar alanında iyi olsalar da her inceleme-soruşturmanın kendine has dinamikleri olacağı ön bilgisinden hareketle yapacakları çalışma öncesinde ciddi bir planlama yapmak zorundadırlar (MEB, 2006).

İnceleme soruşturmalarının sağlıklı bir sonuca ulaşabilmesi için söz konusu ön inceleme/soruşturma emrinin konusu incelenerek bu hususun suç sayılıp sayılmadığı, suç ise hangi mevzuata göre soruşturulacağı belirlenmelidir (Taymaz, 2002).

Soruşturma öncesi yapılan planlama içeriğe ve yapılacak çalışmalara göre değişse de asıl amaç Arıca, (2000)'ya göre işleyişin mevzuata uygun yürütülmesi ve olabilecek en erken zamanda soruşturmanın bitirilmesi olarak görülmektedir. Yıldırım ve diğerleri (2003)'ne göre de soruşturma planları işleyişi kolaylaştırmak için yapılmakla birlikte soruşturmanın ilerleyen kısımlarında güncellenebilen ve durum değerlendirmesi yapmaya yarayan bir mekanizmadır.

Bu itibarla soruşturma görevini yürütecek olan kişinin soruşturmaya başlamadan önce dikkat etmesi gereken hususlar MEB İnceleme-Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberi'nde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Buna göre soruşturmayı yapacak muhakkik/müfettişin öncelikle kendisine verilen inceleme-soruşturma emri ve ekindeki belgeler çerçevesinde bir çalışma planı hazırlaması gerekir. Bu planlamalar içerisinde kimlerle görüşeceği, bu görüşmelerin nerede ve ne zaman yapılabileceği, ihtiyaç duyacağı bilgi ve belgelerin neler olabileceği vb. hususlar yer almalıdır. Muhakkikler soruşturmanın hiçbir suretinde yetkililer de dahil kimseye konuyla ilgili bilgi ve görüş açıklamamalıdır. Çalışmalar sırasında öncelikle şikayetçi/muhbirden başlanmak üzere tanık ve şüphelilerin ifadeleri tek tek alınır. İfadelerin çakışmamasına özen gösterilir. İfade almalar sırasında ifadesi alınacak kişileri şüpheye düşürecek, yanlı gösterecek tutum ve davranışlardan uzak durulması gerekir. İfade alınırken sorular açık ve net sorulmalı verilen cevaplar aynen aktarılmalıdır. İfadelerin dışında görülen ya da elde edilen delillerin birer örneği raporun ekine konular ve raporda detaylıca değerlendirilir. Birden fazla kişi tarafından yürütülen soruşturmalarda ortak hareket tarzı çok önemlidir. Görüşülen kişilere tavsiyede ya da ikazda bulunma gibi

durumlara girilmemeli, zorunlu olmadıkça idareci ve öğretmenlerle ilgili soruşturmalarda öğrencilerin ifadesine başvurulmamalı, öğrenciler dinlenilecekse de rehber öğretmen eşliğinde dinlenilmesine özen gösterilmelidir. Ayrıca sanığa baskı yapılmamalı, itirafa zorlamak adına ona söylenmemiş şeyleri söylenmiş gibi göstermemeli, sanığın aleyhinde olan kadar lehinde olan deliller de toplanmalıdır. Şüpheli durumu kabul etse bile gerekli belgeler titizlikle toplanmalı, aslı alınan belgelerin onaylı bir nüshası dosyalarında saklanmak üzere idareye verilmelidir. Yasal olarak susma hakkını kullanan sanıklar ifadeye zorlanmamalıdır. Ancak sanık CMK'nın 147. Maddesi gereğince kimliğine ilişkin soruları doğru yanıtlamak zorundadır. Sanığın ifade ve imzadan çekinmesi durumu da bir görevliyle beraber tutanak altına alınmalıdır. Soruşturmalarda ifadesi alınacak kişinin toplumdaki mevki dikkate alınarak yer ve zaman konusunda görüşü alınmalıdır. Yazışmalarda ise farklı kurumlarla olan yazışmalar emri veren makam üzerinden yapılmalıdır (MEB, 2006).

Onayın değerlendirilmesi:

İnceleme soruşturma ya da ön inceleme işlemleri muhakkik/müfettişlere yetkili makamlar tarafından verilen emirle başlar. Emirler içlerinde iddia konusu eylem/eylemler, şikâyet veya ihbar içerikli ve yine bunlara bağlı ileride oluşabilecek durumları barındırır (Başköy, 2000). Bu emirler genellikle Disiplin Yönünden Soruşturulması, İncelenmesi ya da İncelenmesi ve gerektiğinde soruşturulması şeklinde üç ayrı biçimde yazılır.

Emir, Disiplin Yönünden Soruşturulması şeklinde ise muhakkik doğrudan soruşturmayı yapar ve olayın sübut bulup bulmamasına bakmaksızın soruşturma raporunu yazarak emri veren makama dosyayı arz eder (MEB, 2006).

Emir İncelenmesi şeklinde ise Muhakkik/Müfettiş incelemeye başlayıp gerekli bilgi ve belgeleri toplar, ifadeleri alır ve inceleme raporunu emri veren makama arz eder (Taymaz, 2002). Muhakkik/Müfettiş İnceleme raporunda adli ya da idari herhangi bir teklifte bulunmaz. Ulaştığı sonuca göre gerekçelerini belirterek soruşturma veya ön inceleme açılması teklifinde bulunabilir (Yıldırım vd.,2003)

Verilen emirde incelenmesi, gerektiğinde soruşturulması şeklinde bir ifade bulunması durumunda Muhakkik/Müfettiş inceleme işlemine başlar, ulaştığı netice itibariyle bahse konu kişi ya da kişilerin bir kusurunun olmadığına kanaat getirirse inceleme

raporu düzenleyerek dosyayı makama sunar. Eğer soruşturmayı gerektirecek bir durum var ise bu sefer de ek onay almaya gerek kalmaksızın soruşturma işlemini yapar sonucu Soruşturma Raporu şeklinde emri veren makama sunar (MEB, 2006; Taymaz, 2002; Yıldırım vd.,2003).

Evrak incelenmesi ve belgelerin tasnifi ile değerlendirilmesi:

İnceleme-Soruşturma emrinde yer alan iddiaların sübut bulması ya da bulmaması şahısların ifadelerin yanında elde edilen belge ve diğer delillerin sağlamlığına bağlıdır. Belge toplamaya kaybolma ihtimali olanların teminiyle başlanmalıdır. Somut delillere öncelik verilmeli, soruşturmanın ilerleyen düzeylerinde yapılacak küçük değerlendirmelerle belgelerin gözden geçirilmesi sağlanmalıdır (MEB, 2006)

Ön İnceleme/Soruşturma sırasında ilgili evrak, önem sırasına göre bizzat görülerek ya da bu belgelerin birer sureti veya asılları alınarak kurum mührüyle mühürlenip sıra numarası verilerek raporda ek olarak kullanılmalıdır (MEB, 2006). Ünal (2006)'a göre belgelerin aslının alınması şart değildir. Belgenin onaylı bir nüshasının alınması yeterlidir. Ancak soruşturmada 4483 sayılı kanun kapsamına giren bir durum varsa iki kopya alınmasında fayda vardır. Alınan belgelere aslı gibidir onayı bulunmalıdır. Soruşturmacıların inceledikleri belge ve defterler üzerinde kesinlikle oynama, düzeltme ve açıklama yapmaması gerekir. Yine Ünal (2006)'a göre muhakkik/müfettişin amacı olayı doğrulamak değil gerçeğe ulaşmaktır ve bu sebeple ulaştığı bütün belgelerin toplanması gerekir. Tam da bu noktada Başar (2000), delil toplamada memurun aleyhinde olanlar kadar lehinde olanlarında toplanmasının gerekliliğinden bahsetmektedir. Bütün bunlar soruşturmanın hakkaniyetli yürütülmesi ve gereksiz mağduriyetlere sebep olmamak için delillerin titizlikle toplanması ve raporda yer bulmasının önemini ortaya koymaktadır.

Ön İnceleme emrindeki iddialar içinde takibi şikâyete bağlı suçlar var ise CMK'nın 158, TCK'nın 73. maddelerindeki belirtilen hususlara uyulup uyulmadığı, bu suçların 4483 sayılı Kanun kapsamında olup olmadığı, iddia konuları hakkında mahallen işlem yapılıp yapılmadığı hususları araştırılmalıdır.

Ön İncelemecilerin çalışmalarıyla ilgili her türlü bilgi ve belgeye ulaşma, belgelerin onaylı örneklerini almaya hatta gerekli görürse belgenin aslını almaya yetkilidir (4483 Sayılı Kanun Madde 6). Bununla birlikte bu yetki kişilerin açığa alınması yetkisi

olarak değerlendirilmemeli, açığa alınma işi yetkili merciler tarafından yapılmalıdır (657 Sayılı DMK Madde 137-138)

İfadelerin alınması:

İnceleme soruşturma emrinde belirtilen hususların açıklığa kavuşturulması adına şikayetçi, muhbir, tanıklar ve hakkında iddia bulunanlar tek tek dinlenerek bir sonuca ulaşılmaya çalışılır. Bu noktada mevzuatta ifadelerin nasıl alınacağıyla ilgili kesin bir açıklama bulunmamakla birlikte teamül haline gelen birtakım uygulamalar bulunmaktadır. 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanununun 147. Maddesi bu konuda yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmektedir. Kimlik tespitinin yapılması, ikamet bilgilerinin alınması, ifade yer ve zamanının belirtilmesi, imzaların alınması, ifade vermekten kaçınma durumunda neler yapılacağı gibi hususlar CMK 147. Maddede açıklanmıştır.

İfade alırken öncelikle şikâyet edenin veya ihbarda bulunanın ifadesinin alınması daha uygundur. Bu kişilere şikâyete esas dilekçe ya da evraklar gösterilerek bu belge ve imzaların kendilerine ait olup olmadığı sorulur. İddialarıyla ilgili bilgilerine başvurulur ve varsa belge/delil sunmaları istenir. Verilen bilgiler doğrultusunda soruşturmaya devam edilir. Eğer belge ve imzalar onlara ait değilse kamu yararını ilgilendiren bir durum söz konusuysa soruşturmaya devam edilir aksi halde soruşturma işi bir raporla bitirilir. Şikayetçilerin ifadesi alındıktan sonra tanıklar ve en son olarak da hakkında şikâyette bulunulanların ifadeleri alınır. İfadeler sözlü olarak sorulara verilen cevapların yazılması şeklinde alınabileceği gibi yazılı sorular verilerek yazılı cevap alma şeklinde de alınabilir. İtham edilen kişiye hakkındaki bütün iddialar maddeler halinde sorularak vereceği tüm cevaplar ayrıntılı bir şekilde yazılır ve sunacağı deliller alınarak raporda değerlendirilir. İfade tutanaklarında cevaplar satır aralığı bırakmadan, bütün halinde yazılır, soruşturmacılar ve ifade verenler tarafından imzalanır, birden fazla sayfa sürmesi halinde de her bir sayfası ilgililer tarafından paraflanır (MEB, 2006).

Soruşturma esnasında yöneltilen sorular, açık ve anlaşılır olmalı, zaman ve mekân unsurlarına önem verilmelidir. Hataların düzeltilmesine soruşturma esnasında kalkışılmamalı, tartışmaya girilmemelidir. İfadeler yazılı olarak alınmalı ya da ifade zaptı yapılmalıdır (Karagöz, 2016).

Sanığın, yasal olarak susma hakkı bulunmaktadır bu yüzden ifade vermesi için zorlanmaması gerekir. Hakkında inceleme yapılanın müdafî seçme hakkının bulunduğu hatırlatılmalıdır (MEB, 2006).

İfade almalarında şikâyetçi ve muhbirlerle belge ve imzaların kendilerine ait olup olmadığı sorulmalıdır. Tanıklara tanıklığa mâni bir hallerinin bulunup bulunmadığı sorulduktan sonra CMK'nın 54 ve 55. Maddeleri çerçevesince usulüne uygun yemin verdirildikten sonra sorulara başlanır. Hakkında iddia bulunan kişiler sanık olarak değil de hakkında ön inceleme yapılan olarak isimlendirilmeli ve bu kişilere yemin ettirilmemelidir (MEB, 2006).

Disiplin soruşturma onayında yer alan hususlar dışında ortaya çıkabilecek ihbar ve şikâyetler ile yeni fiillerin tespit edilmesi durumunda izlenecek yol:

İnceleme soruşturma emri gereğince soruşturma çalışmalarına başlayan muhakkik/müfettişler bazen Olur'da yer almayan fiil ve eylemlerle veya bunlara karışmış farklı isimlerle karşılaşabilmektedirler.

Muhakkiklerin, soruşturma sırasında Olur'da yer almayan ve konusu suç teşkil eden durumlarla karşılaştıklarında ya da Olur'da yer alanların dışında farklı kişilerle karşılaştıklarında durumu resmi yazı ile emri kendilerine veren makama iletmesi ve makamdan gelecek emre göre hareket etmesi gerekir (MEB, 2008).

Sonuç çıkarma:

İnceleme soruşturmalarında bilge, belge ve ifadelerin toplanmasından sonra onların bir bütün olarak değerlendirilip emri veren makamın karar vermesini kolaylaştıracak biçimde düzenlenmesi gerekir. Burada soruşturmacının onayda belirtilen hususları iyice ortaya çıkardığından, gerekli bütün kanıtlara ulaştığından emin olarak kanaatini bildirmesi gerekir (Yıldırım ve diğerleri, 2003).

Sonuç beyan ederken muhakkiklerin konuyla ilgili bütün ayrıntıları ortaya çıkarması, hakkında iddia bulunan kişi ya da kurumla ilgili lehte ve aleyhte bütün belgeleri toplaması, gereksiz ayrıntılardan uzak durması, raporda konunun bütün boyutlarını açıklayarak eksik bir husus bırakmaması, kişisel duygularını işe karıştırmadan olaylara yaklaşması, sebep sonuç ilişkilerini iyi anlatarak çelişkiye meydan vermeyecek biçimde, düzgün bir planlamayla sonucu aktarması gerekir (MEB, 2008).

Ön incelemelerde incelemecinin bütün bilgi ve belgeleri toparlayıp analiz ettikten sonra “... hakkında soruşturma izni verilmesinin uygun olacağı” veya “... hakkında soruşturma izni verilmemesinin uygun olacağı” yönünde bir görüş belirtmesi gerekir (MEB, 2008).

Burada muhakkiklerin ortaya çıkardıkları sonucun ve rapora yansıttıkları teklifin doğrudan uygulanmaya konulmadığını, bu tekliflerin emri veren makam tarafından değerlendirildiğini, ceza verme ya da vermeme yetkisinin disiplin amirinde olduğunu (Yıldırım vd. 2003) da belirtmekte fayda vardır.

2.2.8.2. Ön inceleme ve disiplin soruşturması raporunun yazılması

İnceleme soruşturma kapsamında ilgili kişilerin dinlenmesi, gerekli bilgi ve belgelerin toplanıp iddialarla ilgili bir kanaate varılmasından sonra inceleme soruşturma raporu yazım aşamasına geçilir. Ulaşılan sonuca göre İnceleme Raporu, Ön İnceleme Raporu veya Soruşturma Raporu başlıkları altında raporlar düzenlenir (Karagöz, 2016).

Soruşturma raporunun bölümleri ile yazılmasında dikkat edilecek hususlar:

İnceleme soruşturma raporlarının yazımıyla ilgili standart bir şekil bulunmamakla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulunun hazırlamış olduğu İnceleme-Soruşturma Rehberleri sayesinde herkes tarafından ortak kullanılan bir standart gelişmiş durumdadır.

“Buna göre İnceleme Soruşturma Raporları beş ana bölüm halinde düzenlenmektedir:

- Giriş
- İnceleme-Soruşturmanın Konusu
- Yapılan İnceleme ve Soruşturma Çalışmaları
- Bilgi, Belge ve ifadelerin değerlendirilmesi (Tahlil ve Münakaşa)
- Sonuç-Kanaat ve Teklif” (MEB, 2008).

Raporun Giriş Bölümünde Onay ve Emir makamları ve tarihlerinden bahsedildikten sonra inceleme soruşturmanın ne zaman, nerede ve kimler tarafından yapılacağı kısaca belirtilir. İnceleme-Soruşturmanın Konusu bölümünde makam onayında yer alan konu yazılır. Yapılan İnceleme ve Soruşturma Çalışmaları kısmında çalışmaya nasıl başlandığı, kimlerin ifadelerine başvurulduğu, hangi belgelerin temin edildiği anlatıldıktan sonra alınan ifadelerin aynısı veya özeti aktarılır. Bilgi, Belge ve

İfadelerin Değerlendirilmesinde alınan ifadeler ve toplanan belgeler bir bütün halinde değerlendirilip kıyaslamalar yapılır ve iddiaların doğrulanıp doğrulanmadığı belirtilir. İddialar doğrulanmışsa ortaya çıkan sonucun mevzuattaki karşılıkları belirlenerek nelere aykırı olduğu açıklanır. İddia doğrulanmamışsa da delilleriyle beraber bu durum açıklanır. Son olarak da her bir iddia tek tek değerlendirilip sübuta erip ermedikleri ve yasal yaptırımları belirtilir. Sonuç-Kanaat ve Teklif bölümünde ise iddiaların sübuta erip ermediği, sübuta erenlerin hangi kanuna aykırı olduğu ayrıntılı biçimde kanuni dayanaklarıyla belirtildikten sonra kanaat kısmında sübuta eren davranış veya fiille ilgili cezalar teklif edilir (MEB, 2006). Ayrıca bu bölümde kesinlik kazanmayan hususlar da detaylı bir şekilde açıklanmalıdır (Yıldırım ve diğerleri, 2003).

Teklifler Disiplin Yönünden, Adli Yönden, İdari Yönden ve Mali Yönden olmak üzere dört ayrı şekilde getirilir. Disiplin teklifinde soruşturması yapılan kişinin eyleminden dolayı disiplin cezası alıp almaması yönünde teklif getirilir (Taymaz, 2002). Disiplin cezalarında teklif getirilirken ölçülülük ilkesi gereği suç ve ceza arasında bir dengenin, makullüğün olmasına dikkat edilir (MEB, 2006). İdari tekliflerde kişinin görevine devam edip etmemesi veya farklı kurumlara görevlendirilmesi gibi hususlar gerekçeleriyle birlikte izah edilir ve kamu yararı ilkesi ile hizmetin gereği ilkeleri dikkate alınarak teklifte bulunulur (Taymaz, 2002). İdari teklif getirilirken gerekçenin sağlam temellere dayandırılmaması sonucu idari mahkemeler ya da Danıştay tarafından kararların bozulması söz konusu olabilmektedir. Nitekim Danıştay 5. Dairesinin E. 1986/714, K. 1987/ 129 nolu kararında yer alan, “...aynı görevde uzun yıllar çalıştığı ve bu nedenle yıprandığı gerekçe gösterilerek bir memurun görevden alınması mevzuata ve idare hukuku ilkelerine aykırı bulunduğu cihetle ...” diyerek hukuki bir şekilde gerekçelendirilmemiş bir kararı bozması bu noktada çok önemlidir. Mali tekliflerde gerekçe iyi açıklanmalı, birden fazla kişinin bulunması durumunda tek tek kimin ne kadar ödeme yapması gerektiği açıklanmalıdır (MEB, 2006).

İnceleme soruşturma raporunun sonunda muhakkik bir teklif getirmek zorundadır. Takdir makama aittir şeklinde bir ifade doğru değildir. Bunun yanında iddia edilen hususlar sübut bulmasa bile disiplin, idari, mali ve adli yönden başlıkları açılmalı ve işlem tayinine gerek yoktur şeklinde bir ifade yazılmalıdır (MEB, 2006; Ünal, 2006).

Ön İncelemelerle ilgili standart bir rapor formatı olmamakla birlikte Disiplin Soruşturmasındakine benzer bir format kullanılabilir. “Ön İnceleme raporları:

- Giriş
- İhbarcı ve Şikayetçi
- Yetkili Mercinin Öğrenme Tarihi
- Suç Yeri ve Tarihi
- Hakkında Ön İnceleme Yapılanlar
- Ön İncelemenin Konusu
- Yapılan Ön İnceleme Çalışmaları
- Bilgi, Belge ve İfadelerin Değerlendirilmesi
- Sonuç, Kanaat ve Teklif’ olmak üzere 9 bölüm halinde yazılabilir (MEB, 2006).

Bilgi, belge ve ifadelerin değerlendirilmesi bölümünde; suçun her yönüyle oluşup oluşmadığı, incelenen konunun 4483 sayılı Kanunda karşılığının bulunup bulunmadığı ifadeler ve belgelerden esas alınarak değerlendirilmeli, varılan neticeden söz edilerek suç var ise detaylıca açıklanması gerekir. Sonuç, Kanaat ve Teklif bölümünde suç olduğu kanaatine varılırsa, soruşturma izni verilmesi gerektiği, suçun her yönüyle oluşmadığı kanaatine varılmışsa, soruşturma izni verilmemesi gerektiği belirtilmelidir.” (MEB, 2006).

İnceleme-Soruşturma raporlarında açık ve anlaşılır bir dil kullanılmalı, gereksiz ayrıntılardan uzak durulmalıdır. İtham edilenlerle ilgili aleyhte olan belgeler kadar lehte olanlar da toplanmalı, muhakkikin bu konudaki tecrübesiyle birlikte analiz edilerek mağduriyetlere sebebiyet vermeyecek bir sonuca ulaşılmalıdır. Açıklamalarda hukuki dil ve kavramlar yerli yerinde kullanılmamalı, TCK’da suç olarak tanımlanan kelimeler gereksiz yere kullanılarak yanlış anlamalara meydan verilmemelidir (MEB, 2006).

Yukarıdakilerin haricinde raporun kompozisyon yönünden özenli olması, tarih, sayı ve ek numaralarının doğru olması, imzalarda eksik bulunmaması ve imza sayfaları haricindeki sayfaların ilgililerce paraflanmış olmasına, usulüne uygun bir rapor kapağı hazırlanmasına ve raporda yer alan belgeleri gösteren dizi pusulasının eksiksiz bir şekilde düzenlenmesine dikkat edilmelidir (MEB, 2006).

Ön inceleme ve soruşturma raporunun ilgili makama sunulması:

İnceleme-Soruşturma raporları en az iki nüsha olarak hazırlanır. Bunlardan bir tanesinin sadece rapordan ibaret olması diğerinin ise belgeli yani rapor haricinde alınan ifadeler ve toplanan bütün belgelerin eklenmesiyle oluşturulması gerekir. Raporlar bitiminden itibaren makul bir sürede emri veren makama teslim edilmelidir. Ancak Bakanlık Müfettişleri tarafından düzenlenen raporların Teftiş yönetmeliği gereği 20 gün içerisinde emri veren makama teslim edilme zorunluluğu bulunmaktadır (MEB, 2006).

Burada maarif müfettişlerine raporun bitirilmesinden itibaren teslimi için bir süre takdir edilmesine rağmen muhakkikler tarafından yapılacak soruşturmalarda raporun bitiminden itibaren teslimine kadar geçen süre için bir sınırlamada bulunulmamıştır. Ancak 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 127. Maddesi, soruşturmaya başlanması ve ceza vermede zaman aşımı hallerini “Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.” şeklinde ifade ederek aslında bütün soruşturmacıların ceza vermede iki yıl olan zamanaşımı süresini doldurmadan raporlarını teslim etmelerini kayıt altına almaktadır.

Ön İnceleme raporları mümkün olan en hızlı şekilde iki tanesi belgeli olmak üzere en az üç adet emri veren makama teslim edilmelidir. Emri veren makam valilik ama uygulayacak makam kaymakamlık ise rapor valiliğe teslim edilir ve valilik tarafından kaymakamlığa gönderilir. Bakanlık müfettişlerine bakanlık tarafından ön inceleme vazifesi verilmişse Bakana sunulmak üzere, bakanlığın diğer birimleri tarafından emir verilmişse bu makamlara sunulmak üzere Teftiş Kurulu Başkanlığına verilir. Rapor teslim etme süresi 4483 sayılı kanunda suçun öğrenilmesinden itibaren 30 gün olarak belirlenmiş ve zorunlu hallerde 15 gün ek süre verilebileceği kayıt altına alınmıştır. Ön İnceleme emri veren makamın 30 gün içerisinde, zorunlu hallede de ek süre ile birlikte 45 gün içerisinde soruşturma açılması ya da açılmaması yönünde karar vermesi gerekmektedir (MEB, 2008).

Adalet duygusunun tesis edilmesi, kusuru olanların bir an önce gerekli yaptırımlarla karşı karşıya gelmeleri gerekliliği, bu durumun diğer kişiler üzerinde de caydırıcı vasfını sürdürmesi, hak kaybına uğrayanların tatmin duygusunun sağlanması ve bunların dışında kurumlarda huzur ve sükunu bozarak yer değişikliği yapması

gerekenlerin de bir an önce yer değişikliğinde bulundurulması kurumların huzur ortamlarının sağlanması adına dosyaların bir an önce tamamlanması ve vakit kaybeden emri veren makama sunulması gerekmektedir (Yıldırım ve diğerleri, 2003).

2.2.9. Ön Rapor ve düzenlenmesini gerektiren haller

Soruşturma raporunun yazımı çeşitli sebeplerle gecikebilir. Bu gibi durumlarda Soruşturmanın salâhiyeti, kurumların huzur ve sükunu için alınması gereken idari tedbirlerin alınması amacıyla düzenlenen rapora ön rapor denir. Bu raporlarda soruşturma raporlarında yer alan bölümlerin bulunma zorunluluğu yoktur. Ayrıca daha sonra düzenlenecek asıl raporda ön raporda alınan tedbirin devamı ya da sonlandırılması da ayrıca belirtilir. Ön Raporun 4483 sayılı kanun kapsamında yapılan Ön İnceleme raporu ile karıştırılmaması gerekir (MEB, 2008).

2.2.10. Soruşturmacının/muhakkikin reddi ve soruşturmacının/muhakkikin çekilme isteği

Yasal düzenlemelerde muhakkikin reddedilmesi gibi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak yine de soruşturmanın taraflarından birinin çeşitli gerekçeler ileri sürerek muhakkikin soruşturmadan ayrılmasını istemesi gibi durumlarla karşılaşılabilir. Bir muhakkike böyle bir talep geldiğinde durumu tutanakla tespit etmesi ve inceleme soruşturma emrini veren makama bildirmesi ve gelecek cevaba göre de hareket etmesi gerekir (MEB, 2006).

Muhakkikin istenmemesi gibi durumların yanı sıra muhakkiklerin de zaman zaman bazı dosyalara bakmak istememeleri ve soruşturmadan çekilme talepleri olabilmektedir. Burada çekilme talebinin bir keyfilikten kaynaklanması, iş yükü fazlalığı gibi bir mazeretin dile getirilmesi söz konusu olamaz (Taymaz, 2002).

Müfettiş/Muhakkikler bazen yürütmeleri gereken soruşturmaların tarafsızlığını sağlama adına soruşturmadan çekilme isteğinde bulunabilirler. CMK'nın 22-31. Maddelerinde yazılı hallerin benzeri şekilde soruşturmacının soruşturulanlarla akrabalık, halef selef ilişkisi, birlikte çalışma gibi durumları varsa, daha önce aynı soruşturmanın farklı evrelerinde görev almışsa soruşturmadan çekilme talebinde bulunabilir ve soruşturma emrini veren makamın takdirine göre hareket eder (Taymaz, 2002, Ünal, 2006).

2.2.11. Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullar

Disiplin cezası vermeye yetkili amirlerin bilgisi 657 sayılı DMK'nın 126. Maddesi'nde şu şekilde ifade bulunmuştur: "Uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde Valiler tarafından verilir. Devlet memurluğundan ihraç ise, amirlerin talebine binaen merkez ve taşra teşkilatında görevli her kademedeki memura Yüksek Disiplin Kurulu kararı ile verilir."

Disiplin Kurullarının kurulmasına ilişkin yasal dayanak 657 sayılı Devler Memurları Kanununun 134. Maddesidir. Bu madde kapsamında Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmelikte Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında çalışan görevlilerle ilgili disiplin kurulları:

- İl Disiplin Kurulu
- İl Milli Eğitim Disiplin Kurulu
- Merkez Disiplin Kurulu
- Yüksek Disiplin Kurulu" olmak üzere 4 adettir.

Bu kurulların görev alanları Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin 4 ve 8. Maddelerinde belirlenmiştir. Buna göre İl disiplin kurulu, bakanlığın illerdeki teşkilatında bulunan ve cezaları İl Milli Eğitim Disiplin Kurullarının görev ve yetki alanı dışında kalan çalışanların "kademe ilerlemesinin durdurulması" cezasına ilişkin teklifleri incelemekte ve karara bağlamaktadır. İl Milli Eğitim Disiplin Kurulu illerde Bakanlığa bağlı teşkilatta görevli yönetici, öğretmen, uzman ve uzman yardımcılarının 657 sayılı kanuna göre "kademe ilerlemesinin durdurulması" cezasına ilişkin teklifleri inceleyip karara bağlamakta; Merkez Disiplin Kurulu ise Bakanlık merkez teşkilatında çalışan, Bakanlar Kurulu veya ortak kararla başka surette atanan her türlü görevlinin "kademe ilerlemesinin durdurulması" cezasına ilişkin teklifleri değerlendirip karara bağlamaktadır. "Yüksek Disiplin Kurulu, bakanlığın merkez ve taşra teşkilatında çalışan bütün görevlilerin 657 sayılı kanuna göre teklif edilen "Devlet memurluğundan çıkarma" cezasına; ilişkin teklifleri inceler ve karara bağlar." (MEB, 2006).

2.2.12. Disiplin cezası uygulamasında takdir hakkı

Yukarıda disiplin cezası vermeye yetkili amirler açıklanmıştır. Bu amirlerin cezaların uygulanmasında takdir haklarını kullanabilecekleri ve kullanamayacakları durumlar

657 sayılı DMK'nın 126. Maddesinin üçüncü fıkrasında ilgili hüküm şu şekilde yer almaktadır: "Devlet memurluğundan çıkarma cezası amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verilir. Disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkisi yoktur, cezayı kabul veya reddeder. Ret halinde atamaya yetkili amirler 15 gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbesttirler." Bu hükümden de anlaşıldığı üzere ilgili hüküm karşısında takdir yetkisi sadece atamaya yetkili amire aittir. Üst kurullar yeni bir ceza belirlemeye yetkili değildir (MEB, 2006). Devlet Memurları Kanunu'nun 125. Maddesinde disiplin amirlerinin devlet memurunun önceki başarıları ve olumlu tutumları dolayısıyla bir alt cezayı verme ya da aynı suçu tekrar işleme veya suç işlemeyi alışkanlık haline getirme gibi gerekçelerle bir derece ağır ceza verme yönünde takdir hakkı olduğu belirtilmektedir. Muhakkiklerin cezanın hafifletilmesi veya artırılması noktasında herhangi bir takdir hakkı bulunmamaktadır (MEB, 2008).

Takdir hakkının kullanılmasında keyfiliğin önlenmesi için eşitlik ilkesine dikkat edilmesi, bu hakkın kamu yararı ilkesi gözetilerek kullanılması, yasalarda belirlenen özel şartlara uyulması ve gereklerinin ortaya konularak kullanılmasına dikkat edilmesi gerekir (Yıldırım ve diğerleri, 2003).

2.2.13. Disiplin cezalarına itiraz

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 135 ve 136'ncı maddelerinde disiplin cezalarına itirazın nerelere yapılacağı, itirazda sürenin ne kadar olduğu gibi hükümler şu şekilde belirtilmiştir: "Disiplin amirleri tarafından verilen uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarına karşı disiplin kuruluna, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına karşı yüksek disiplin kuruluna itiraz edilebilir. 136. Maddede İtirazın kararın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde yapılacağı, süresi içinde itiraz edilmeyen disiplin cezalarının kesinleştiği belirtilmektedir. Yine İtiraz mercilerinin, itiraz dilekçesi ile karar ve eklerinin kendilerine intikalinden itibaren otuz gün içinde kararlarını vermek zorunda oldukları, İtirazın kabulü hâlinde, disiplin amirleri tarafından kararın gözden geçirilerek verilen cezayı hafifletebilecekleri veya tamamen kaldırabilecekleri vurgulanmaktadır. Disiplin cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir. Aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve Devlet memurluğundan çıkarma cezalarından birisi verilen memur, İdari Yargılama Usulü Kanununun 7. maddesi uyarınca 60 gün içerisinde idari yargıya başvurmak suretiyle

kararın iptalini isteme hakkına sahiptir (MEB, 2006).

2.2.14. Disiplin cezalarının sicilden silinmesi ve geri alınmaması

Her ne sebeple olsun disiplin cezası alan bir devlet memuru yasadaki belirlenen koşulları yerine getirmesi ve yasal sürenin dolması halinde almış olduğu disiplin cezasının sicilinden silinmesini isteyebilir.

Devlet memurlarının memuriyet hayatlarını olumsuz etkileyen, ilerlemelerinin önünde engel olan disiplin cezalarının belirli şartlar dahilinde silinmesi hem o memurun iş doyumunu artıracak hem de diğer memurlara örnek teşkil edecektir. Bu sebeple disiplin cezalarının belirli şartlarda silinmesi yararlı bir tutum olacaktır (Yıldırım vd., 2003).

Uyarma ve kınama cezası alan devlet memurları cezanın uygulanmasından 5 yıl sonra, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezası alan devlet memurları ise cezaları uygulandıktan itibaren 10 yıl içinde sicillerinden cezalarının silinmesini isteyebilir. Yetkili merciler bu talepleri memurların bu süre içindeki davranışlarını da dikkate alarak özlük dosyalarından silebilirler. Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının silinmesinde disiplin kurulunun mütalaası alınarak hüküm uygulanır (657 Sayılı DMK Madde 133).

2.2.15. Disiplin cezalarında zamanaşımı

657 sayılı DMK’da disiplin cezalarında iki tür zaman aşımından bahsedilmektedir. Bunlardan birincisi soruşturmaya başlama zaman aşımı, ikincisi ise ceza vermede zaman aşımıdır. Kanunda yazılı sürelerin geçip devletin dava etme ve ceza verme yetkisinin düşmesi durumu olan zaman aşımı “uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına başlanmadığı takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Disiplin cezası verilmesini icap ettiren eylem ve durumların işlendiği tarihten itibaren iki yıl içinde disiplin cezası verilmez ise ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.” şeklinde belirtilmektedir. (657 Sayılı DMK, Madde127)

Ceza verme süresi suçun işlenmesini takip eden günde başlar ve bugünden itibaren iki yıl içinde bir ceza verilmesi gerekir. Eğer iki yıl içinde ceza verilmezse suç gerçekleşmiş olsa bile zaman aşımından dolayı disiplin cezası verilemez (Ünal, 2006).

2.2.16. Disiplin cezalarını düşüren haller

Memurun hakkında soruşturma açılması ve cezaya hükmedilmesine rağmen ceza tebliğ edilmeden memurun ölmesi, memurun lehinde yeni bir kuralın konması, cezanın değişmesi ve fiilin disiplin kusuru olmaktan çıkması, zaman aşımı durumlarında ve disiplinle ilgili af kanunları çıkması durumunda ceza düşer ve uygulanmaz (MEB, 2006; Karagöz, 2016).

2.2.17. Bilirkişi tayini ve uygulanacak esaslar ile yemin metni

İnceleme ve soruşturmalarda muhakkik/müfettişlerin uzmanlık alanı dışında kalan ve özel uzmanlık ve teknik bilgiler gerektiren hususlarda bilgisine başvurulmak üzere bilirkişi görevlendirilebilir. Bilirkişi ataması ile ilgili esaslar Ceza Muhakemesi Kanununda belirlenmiştir. Kanunun 62-72 maddelerinde açıklanmıştır. Buna göre bilirkişilerin öncelikle resmi makamlar tarafından görevlendirilmiş kişilerden seçilmesi, bilirkişilerin görevlerine başlarken CMK'ya göre yemin etmeleri ve yeminin tutanak altına alınması, bilirkişilerin konuyla ilgili araştırma ve raporlarını en kısa sürede bitirmeleri ve soruşturmacıya teslim etmeleri gerekmektedir. Bilirkişilerin soruşturmadan çekilmeleri müfettiş/muhakkiklerinki gibidir. Bilirkişilere CMK'nın 72. Maddesi hükmü gereğince inceleme, seyahat ve çalışması ile orantılı bir ücret, soruşturma konusu ile ilgili kuruluş bütçesinden ödenir (5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu, 2004).

Memurların bilirkişi olarak bir soruşturma ya da ön incelemeye tayinlerinden önce bağlı oldukları daire amirinden izin alınması gerekmektedir. Bunun yanında muhakkik tarafından da emri veren makama bilirkişi ihtiyacı yazılı olarak bildirilmelidir. Bilirkişilerin konu ile ilgili yeterli donanımına sahip olmalarına ve ön inceleme yapılan birim dışından olmalarına özen gösterilmelidir. (MEB, 2008)

2.2.18. Naiplik ve istinabe

Ön inceleme ve soruşturmalarda ifadelerin doğrudan soruşturmayı yapanlar tarafından yapılması esastır. Ancak ifadesi alınacak kişinin soruşturma mahalli dışında bulunması, ceza evinde bulunması, hastalık, malullük gibi bir durumun olması gibi çeşitli sebeplerle ifade alma işleminin mümkün olmadığı durumlarda ifadeler usulüne uygun biçimde o yerdeki yetkililer tarafından da alınabilir (5271 sayılı CMK, 2004).

Bu kapsamda başka bir yerdeki kişinin ifadesinin alınması olayına istinabe, bu yolla ifade alan kişiye de naip denir. Soruşturma mahalli dışında bir kişinin ifadesinin alınması için yazılan yazıya da istinabe talimatı denir (Karagöz, 2016).

İstinabe talimatı, ifade alacak kişinin neler yapacağını açık açık anlatıldığı bir talimatnamedir. Burada ifade nasıl alınacak, neler sorulacak, tutanakta neler bulunacak ve sonuç olarak neler yapılacak gibi detaylara yer verilir (Kaya ve Doğan, 2002).

Naip, kendisine gönderilen talimat doğrultusunda asil soruşturmacı gibi ifadesi alınacak kişinin ifadesini alır, belgeyi birlikte imzalar ve altına ifadenin istinabe talimatına uygun şekilde alındığı şerhini ekler (Karagöz, 2016).

2.3. Memurların Savunma Hakkı

Devlet memurları ve diğer kamu görevlilerinin haklarında açılan adli ve idari soruşturmalarda savunmalarının alınmadan kendilerine ceza verilememesi anayasa ile güvence altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 129. Maddesinde “Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.” hükmü vardır. Anayasada yer alan bu açık ifadeye dayanılarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda memurlar hakkında savunma alınmadan ceza verilemeyeceği ifade edilerek hakkında işlem yapılacak memura en az 7 günlük bir savunma hakkının verilmesi gerektiği kayıt altına alınmıştır. (657 sayılı DMK madde 130).

Disiplin soruşturması sırasında memurdan alınan ifade memurun savunması yerine geçmez. Savunma almak için öncelikle soruşturmanın bitirilmesi, delillerin ortaya konması ve suçlu bulunmayla ilgili gerekçeler kesin bir şekilde açıklanmalı ve en önemlisi de memura hakkındaki iddialar net bir şekilde bildirilmelidir. Bu şekilde hakkında yapılan işlemlerden ve üzerine atılan suçlardan haberdar olan memurun sağlıklı savunma yapması mümkün olacaktır (Karagöz, 2016). Bu şekilde savunma hakkı tanınmadan memura ceza verilmesi kanuna uygun olmadığından mahkemeler tarafından cezalar iptal edilmektedir. Nitekim Danıştay 12. Dairesi 2017/127 nolu kararında hakkında Devlet Memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılması teklif edilen davacıya, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 129. maddesi uyarınca, disiplin kurulunda sözlü veya yazılı olarak kendisi veya vekili vasıtasıyla savunma

yapma hakkının tanınması gerektiği, bu doğrultuda tutuklu bulunan davacının son savunması alınmadan tesis edilen işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığı yönünde karar vererek her ne sebeple olursa olsun devlet memurlarına savunması alınmadan ceza verilemeyeceğine hükmetmiştir.

2.4. Muhakkik Kavramı ve Muhakkiklerin Görev ve Yetkileri

Muhakkik, Arapça bir fiilden türeyen isim olup, gerçeği araştıran, (TDK, Türkçe Sözlük, 2005), tahkik eden, hakikati araştırıp ortaya çıkaran (Develioğlu, F. 2000), bir vaka ve halin sahil olup olmadığını araştıran kişi (Sami, Ş. 1998) anlamlarına gelmektedir. Terim anlamı itibariyle ise muhakkik, disiplin amirleri tarafından tahkikat yapmakla görevlendirilen memurdur (Karagöz, 2016).

Muhakkik ve müfettişler çeşitli yasal düzenlemelerle kayıt altına alınan eğitim öğretim, kişi dokunulmazlığı, devlet hizmetlerindeki devamlılık gibi çeşitli işlerin denetleme ve sorumluluğunu yapmak üzere yetkili mercilerce görevlendirilirler. Anayasa'nın 42.maddesinde eğitimin devletin gözetim ve denetimi altında yapılabileceği yine 129.maddesinde disiplin suçu işleyenler hakkında soruşturma açılacağı ve soruşturma yapılmadan kimseye ceza verilemeyeceği gibi hususlar güvence altına alınmıştır. 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda da eğitim öğretim hizmetlerinin devlet adına Millî Eğitim Bakanlığının gözetim ve denetiminde yapılacağı belirtilmiştir. Bütün bunlar bir arada değerlendirildiğinde Anayasa, kanun ve yönetmeliklerde çeşitli işlerle ilgili devlet eliyle denetimlerin yapılacağı açıklanmıştır.

Denetimlerin kimler tarafından yapılacağı ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü'nün 8. Maddesi bize yol gösterici niteliktedir. Bu maddede müfettişlerin Bakan adına bakanlık teşkilatı ve alt kademelerinde yürütülen her türlü faaliyetle ilgili inceleme-soruşturma ve denetim işini yapabilecekleri kayıt altına alınmıştır. Denetim vazifesi bu tüzüğe göre müfettişlere verilmekle birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının 29/01/2008 tarihinde Müsteşarlık makamına gönderdiği yazıda, "Uzmanlık gerektirmeyen inceleme, disiplin soruşturması ile ön inceleme iş ve işlemlerin mahallinde disiplin amirlerince veya muhakkik görevlendirilerek yürütülmesi ve sonuçlandırılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir" denilerek muhakkik vasfıyla okul müdürlerine de verildiği görülmektedir. Okul müdürleri bu yasal dayanaklar çerçevesinde atamaya yetkili

amirleri tarafından soruşturma ve ön incelemelerde muhakkik olarak görevlendirilmektedirler.

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanununun 6.maddesinde ön inceleme yapmakla görevlendirilmiş kişilerin görev ve yetkileri şu şekilde belirtilmiştir: “Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren mercinin bütün yetkilerini haiz olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre işlem yapabilirler; hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili mercie sunarlar. Ön inceleme birden çok kişi tarafından yapılmışsa, farklı görüşler raporda gerekçeleriyle ayrı ayrı belirtilir. Yetkili merci bu rapor üzerine soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu kararlarda gerekçe gösterilmesi zorunludur.” (4483 sayılı Kanununun 6.mad.)

Yukarıdaki yasal düzenlemeler uyarınca bir muhakkik “Kendisini görevlendiren makamın tüm yetkileri ve müfettişlik yetkilerini kullanarak hakkında ön inceleme yapılacak memurun ifadesini almak, mevzuyla alakalı bilgi ve belgeleri toplamak, soruşturma izninin verilmesine/verilmemesine ilişkin görüş belirterek ön inceleme raporu düzenleyerek, durumu izin vermeye yetkili mercie sunmakla mükelleftir. Ancak bir muhakkik, soruşturma için gideceği yerleri ve yapacağı işleri açıklayamaz, personel ya da yönetimin yaptığı işe karışamaz, inceledikleri evraklara açıklama getiremez eklemeye, düzeltmede bulunamaz, gizliliğe aykırı davranamaz, sonuçları hiçbir koşulda yetkililer dışında kimseye açıklayamaz. Soruşturma yaptığı kişilerle alışveriş hediyeleşme gibi ilişkiler kuramaz, personelin hizmet ve ikramlarını kabul edemez. Üzerinde taşıdığı görevin ve sıfatın saygınlığına yakışmayacak fiil ve davranışlarda bulunamaz. İnceleme esnasında evrak, defter, bilgi ve belgeleri başkasına inceletemez, resmi evrakları ait olduğu kurum dışına çıkaramaz, belgelerdeki resmi beyanlar dışında kanaat belirtemez, görevin sorumluluklarına uygun şekilde kılık kıyafetine konuşma ve tavırlarına dikkat etmelidir.” (MEB, 2008)

2.5.Tanıklık

Tanık, Bir olaya ilişkin bilgilerini yetkili görevliye bildiren yansız kişi (TDK, 1972), gördüğünü ve bildiğini anlatan, bilgi veren kimse, şahit; duruşmada bilgisine, görgüsüne başvurulanan kimsedir (TDK, 2005). Ön İnceleme ve soruşturmalarda olayın aydınlatılması ve gerçekçi kararlar verebilmede tanıkların ifadeleri çok önemlidir. Bu sebeple muhakkikler şikayetçi ve şikâyet edilenlerin dışında olay/durum hakkında bilgi sahibi olduğu düşünülen tanıkları da yasal bir gereklilik olarak dinlemek zorundadırlar (MEB, 2006).

2.5.1. Tanıkların çağırılması

Tanık çağırma işinin yasal dayanağı Ceza Muhakemeleri Kanununun 43 ve 44. maddeleridir. İnceleme-soruşturmalarda tanık çağırma işlemi tanıklara doğrudan bilgi verme, memursa disiplin amirleri vasıtasıyla bilgi verme, gerekirse iadeli taahhütlü posta, faks, telefon elektronik posta gibi araçlar vasıtasıyla yapılabilir. Usulüne uygun şekilde çağrılıp mazeret bildirmeksizin gelmeyen tanıklar zorla getirilir. Bu durum bir tutanakla o yerin mülki amiri ya da emniyet müdürlüğüne verilerek tanığın getirilmesi sağlanır (MEB, 2006).

2.5.2. Tanıklıktan çekinme halleri ve yemin

Tanıklıktan çekinme ile ilgili hususlar CMK'nın 45 ve 46. Maddelerinde açıklanmıştır. Buna göre Ön inceleme ve soruşturmalarda tanıklıktan çekinme halleri akrabalık, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, mesleki durum gibi birkaç durumda ele alınmıştır ve bunlar şu şekilde sıralanabilir. “Ön inceleme ve idari soruşturmalarda da şüpheli veya sanığın nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile karısı veya kocası, şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyu, şüpheli veya sanığın üçüncü derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları, şüpheli veya sanıkla aralarında evlâtlık bağı bulunanların tanıklıktan çekinme taleplerine uyulması uygun olacaktır. 45. Maddede “Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle tanıklıktan çekinmenin önemini anlayabilecek durumda olmayanlar, kanunî temsilcilerinin rızalarıyla tanık olarak dinlenebilirler. Kanunî temsilci şüpheli veya sanık ise, bu kişilerin çekinmeleri konusunda karar veremez.” denilmektedir. Ayrıca 46. maddede meslekleri ve sürekli uğraşları sebebiyle tanıklıktan çekinebilecekler ile çekinme konu ve koşulları da şu şekilde belirtilmiştir: a) Avukatlar veya stajyerleri veya yardımcılarının, bu sıfatları dolayısıyla veya yüklendikleri yargı görevi sebebiyle

öğrendikleri bilgiler. b) Hekimler, diş hekimleri, eczacılar, ebeler ve bunların yardımcıları ve diğer bütün tıp meslek veya sanatları mensuplarının, bu sıfatları dolayısıyla hastaları ve bunların yakınları hakkında öğrendikleri bilgiler. c) Malî işlerde görevlendirilmiş müşavirler ve noterlerin bu sıfatları dolayısıyla hizmet verdikleri kişiler hakkında öğrendikleri bilgiler. (a) bendinde belirtilenler dışında kalan kişiler, ilgilinin rızasının varlığı halinde, tanıklıktan çekinemez.” (MEB, 2006)

2.5.3. Tanık ve bilirkişi yemin metni

Tanık yemini; CMK'nın 55. maddesinde belirtildiği üzere, ayağa kalkılarak, tanıklıktan önce "Bildiğimi dosdoğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." biçiminde olur. Bir kimsenin tanık sıfatıyla dinlenilmesinin uygun olup olmadığında tereddüt varsa yemin tanıklıktan sonraya bırakılabilir. Bu durumda, yemin "Bildiğimi dosdoğru söylediğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." şeklinde olur. Bilirkişi yemini; CMK'nın 64/5-6. maddesinde, “Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.” şeklinde düzenlenmiştir.” (MEB, 2006).

2.6.İlgili Araştırmalar

Okul müdürlerinin muhakkiklik görevi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde bu konuda doğrudan okul müdürleriyle yapılan bir yüksek lisans çalışması olduğu görülmüş, inceleme soruşturma süreçleriyle ilgili araştırmaların daha çok müfettişler ve denetmenlerle ilgili yapıldığı, bir çalışmanın da akademisyenlerle ilgili olduğu bulunmuştur. Bu açıdan bakıldığında bu araştırma okul müdürleriyle bu konuda yapılan araştırmaların az olması sebebiyle de önemli bulunmaktadır.

Ayvaz (2017) “Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevine İlişkin Görüşleri” adlı yüksek lisans çalışmasında, muhakkiklik görevi yürüten okul müdürleriyle görüşme yöntemiyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Verilerin içerik analizi yöntemiyle analizinin yapıldığı bu araştırma sonucunda okul müdürlerinin soruşturma sürecinde desteğe ihtiyaç duydukları, muhakkiklik görevini angarya iş olarak gördükleri, sübut bulan disiplin suçunun karşılığını bulmada zorlandıkları, bazı delillere ulaşmada zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Beyhan (2008) “İlköğretim Müfettişlerinin Disiplin Soruşturması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar” adlı, tarama yöntemi ile gerçekleştirdiği yüksek lisans tezinde

müfettişlerin bu süreçte karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anketten elde edilen sonuçlar, soruşturma emrinin alınması, evrak inceleme- delil toplama ve ifade alma, belgelerin tasnifi, sonuç çıkarma ve rapor yazım boyutlarında kategorize edilmiştir.

Akan (2016) “Akademisyenlerin İnceleme Soruşturma Görev Zorluklarına İlişkin Görüşleri” adlı araştırma makalesinde 12 akademisyenle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile yaptığı görüşme sonucunda, akademisyenlerin soruşturma görevinin akademisyenlikle uyuşmadığı, iş yükü fazlalığından soruşturmalara yeterli zaman ayıramadıkları, meslektaşlarını soruşturmanın kendileri üzerinde psikolojik baskı oluşturduğu, toplanan delillerin tasnifi ve raporlaştırma aşamasında zorluk yaşadıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Özmen ve Şahin (2010) “İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Görevini Yerine Getirirken Karşılaştıkları Sorunlar” adlı araştırma makalesinde görüşme tekniği kullanarak nitel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularına göre soruşturma görev emirlerinin nitelikli olarak hazırlanmadığı, iş yükünden dolayı soruşturmalara yeterli zaman ayıramadığı, bilgi belge ve kayıtlara ulaşmada zorluk yaşandığı, mevzuatta net olmayan ifadelerin yer aldığı, getirilen teklifler konusunda müfettişler arasında yorum farklılıkları yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çelebi, Övür ve Eravcı'nın (2016) “Soruşturma Grubunda Görev Yapan İl Eğitim Denetmenlerinin Süreç İçerisinde Karşılaştıkları Sorunlar” adlı araştırması içerik analizinin kullanıldığı nitel bir çalışmadır. Soruşturma sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma bulgularında, birçok konuda mevzuatın birbiriyle çeliştiği, mevzuatla ilgili bakanlık görüşüne ihtiyaç duyulduğu, denetmenler arası görüş farklılıklarının yaşandığı, verilen soruşturmalarda kapsam, görev sayısı ve içerik açısından geniş bir zaman dilimine ihtiyaç duyulduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın metodolojisi ile ilgili olarak araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analizinde takip edilen yol ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin muhakkiklik sürecinde karşılaştıkları sorunları belirlemeye yönelik nitel veri toplama teknikleri ile gerçekleştirilen bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma; doğal ortama duyarlı olma, bütüncül bir yaklaşım izleme, algıların ortaya konmasına imkân verme, nitel verilerle tümevarımcı analizin gerçekleştirilmesi ve araştırma deseninde esnekliğin olması gibi temel özellikleri taşımaktadır (Balcı, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşmeler sahip olduğu belli düzeydeki standartlığı ve esnekliği nedeniyle, yazmaya ve doldurmaya dayalı testler ve anketlerdeki sınırlılığını ortadan kaldırması ve belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması (Yıldırım ve Şimşek, 2011) nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılandırılmış görüşmeler kadar katı olmamakla birlikte yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek değildir. İki uç arasında yer almaktadır. Yıldırım ve Şimşek' e (2014) göre nitel araştırma; görüşme gözlem ve doküman incelemesi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerini kullanarak algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasını amaçlayan araştırma olarak tanımlanabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşmeden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeni ile eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir. Bu görüşme, nitel

araştırma içerisinde görülebilir (Ekiz, 2003). Araştırmacılara bu esnekliği sağladığı için bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılara sorular önceden yazılı olarak verilmiş ve üzerinde düşünmesi sağlanmış, görüşme sırasında da ihtiyaç duyulan anlarda ara ifadelerle düşüncelerin daha açıklayıcı ve detaylı olması yönünde teşvikte bulunulmuş ve böylece katılımcıların konu hakkındaki düşünceleri tam olarak yansıtılmaya çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bilimsel araştırmaların en temel özelliklerinden birisi genellemedir. Çalışılan belirli sayıdaki değişken birtakım yöntemler kullanılarak evrene genellenir. Bu sebeple evrenin net olarak belirlenmesi gerekir. Ancak evren çoğunlukla araştırmacının ulaşamayacağı kadar büyüktür (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırmalar genellikle küçük bir örneklem üzerinde gerçekleştirilir. Bu durumda elde edilen verilerin evrene genellenebilirliği söz konusu olmadığından istatistiksel temsil edilebilirlik yerine daha bütünsel, derinlemesine ve bağlamında anlaşılmasına ilişkin yönelim söz konusudur. Örneklemin sayısal çokluğu yerine, örneklemin araştırmanın gereksinim duyduğu bilgi miktarını karşılayıp karşılamadığı ile ilgilenilmektedir. Görüşme tekniğinin kullanıldığı çalışmalarda temel amaç örneklemden elde edilen bilginin evreni genellemesi değil, tersine çalışılan kişilere benzer ya da aynı özellik gösteren kişilere genellenmesidir.

Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılında görev yapmakta olan okul müdürleri oluşturmaktadır. Okul müdürlerinin sayıca fazlalığı ve her ilde görev yapıyor olmaları örneklem belirlemeyi gerektirmiştir. Araştırmada nitel araştırma geleneğine uygun amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Araştırmada, görüşme yapılacak kişilerin seçiminde araştırmacı tarafından belirlenen temel ölçüt, 2018-2019 eğitim öğretim yılında belirlenen ilçelerde okul müdürü olarak görev yapıyor olmak ve daha önce en az bir defa muhakkiklik vazifesi yapmış olmak olarak belirlenmiştir. Çünkü araştırmada muhakkiklerin inceleme-soruşturma süreciyle ilgili görüşleri ve süreçte yaşadıkları sıkıntıların ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini İstanbul ilinin beş ilçesinde (Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir,

Esenler ve Zeytinburnu) daha önce en az bir defa Muhakkiklik görevi yapmış olan okul müdürleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini oluşturan ve daha önce en az bir defa Muhakkiklik görevi yapmış olan okul müdürlerinden görüşme talebimize olumlu yanıt veren 24 okul müdürü ile görüşme yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama amacıyla geliştirilen “Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevine İlişkin Görüşlerini Belirleme Görüşme Formu” kullanılmıştır. Form geliştirilmeden önce literatür taraması yapılmış ilgili araştırmalardaki sorular incelenmiş ve muhtemel görüşme soruları belirlenmiş, ardından konu ile ilgili uzman görüşü alınarak form oluşturulmuştur. Görüşme formundaki soruların katılımcılar tarafından farklı anlaşılabilmesi varsayılmaktadır. Katılımcıların ve araştırmacının aynı soruyu farklı olarak anlamaları verilen cevapları da etkileyecektir. Bu karışıklığı ortadan kaldırmak amacıyla çalışmaya geçmeden önce pilot çalışmasının yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu durum hem görüşme formu hem de araştırmanın standartlığı açısından önem taşımaktadır (Türnüklü, 2000). Görüşme formundaki soruların amaç, anlam ve kapsam açısından değerlendirilmesini yapmak amacıyla bir öğretim üyesi ve iki okul müdürüyle görüşülmüştür. Görüşme formunun pilot uygulaması araştırmaya dahil edilmeyen beş okul müdürü üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonunda bazı soruların içeriği değiştirilmiş, bazı sorular da birleştirilmiştir. Bunun yanında veri toplama aracında anlaşılamayan veya karışıklık oluşturabilecek soru olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu aşamalardan sonra elde edilen bilgilerden yararlanılarak forma son hali verilmiştir.

Veri toplama aracı demografik bilgileri öğrenmeyi amaçlayan katılımcı bilgileri bölümü dışında yarı yapılandırılmış toplam dokuz sorudan oluşmaktadır. Sorular bir inceleme soruşturma dosyasının yürütüldüğü süreçte uygulanan aşamaların sıralaması dikkate alınarak düzenlenmiştir. Görüşme formundaki sorular okul müdürlerinin muhakkiklik sürecinin hazırlık, uygulama, rapor, sonuç gibi tüm aşamalarında karşılaştıkları problemleri ve çözüm için önerilerini belirlemeye yönelik olarak tanımlanmıştır. Görüşmenin gerçekleştirilebilmesi için gereken izinler İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır.

Yapılan görüşmelerde katılımcılara görüşmenin nasıl yapılacağı anlatılmış, görüşme formu verilerek soruları okuması ve anlamadığı bir hususun olup olmadığı sorulmuş,

görüşmelerin veri kayıplarını önlemek amacıyla kayıt cihazıyla ses kaydına alınması için müsaade alınmış ve görüşmelere başlanmıştır. Görüşmeler ortalama olarak otuz dakika sürmüş ve görüşme sonrasında kayıtların tam olup olmadığı test edilmiştir.

Araştırmanın verileri, katılımcıların kendilerini rahat ifade edebileceği ve ses kaydı yapılabilecek ortamlarda, kendilerinin randevu verdikleri zaman dilimlerinde toplanmıştır. Görüşme sırasında, katılımcıların soruları cevaplarırken araştırmacıdan etkilenmemesine çalışılmıştır.

Nitel araştırmalarda; nicel araştırmalarda kullanılan iç-dış güvenilirlik yerini tutarlık ve teyit edilebilirlik kavramlarına bırakmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada iç güvenirligi (tutarlılığı) artırmak amacıyla; önce araştırmacı kendi konumunu (kendisinin de okul müdürü ve muhakkik olma durumu) belirtmiştir. İkinci olarak, veri kaynağı olan bireyler açıkça tanımlanmıştır. Son olarak, tüm süreçler ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Araştırmanın iç güvenirligini (tutarlılığını)artırmak için bulguların tamamı verilmiştir. Bunların yanı sıra görüşme yapılan okul müdürlerinden doğrudan alıntılar yapılarak da araştırmanın inandırıcılığı yükseltilmeye çalışılmıştır. Dış güvenirlilik (teyit edilebilirlik) için araştırmacının ulaştığı sonuçları ham verilerle karşılaştırmak, başka araştırmacıların talep etmesi ya da gelecekte başka bir araştırmada karşılaştırmalar yapmak amacıyla; tüm veri toplama araçları, ham veriler, analiz aşamasında yapılan kodlar ve rapora temel oluşturan algılar, notlar ve yazılar saklanıp; dışarıdan bir uzmanın incelemesine imkân tanınmıştır.

Geliştirilen veri toplama aracında okul müdürlerinin gözünde muhakkiklik göreviyle ilgili sorunların neler olduğu tespit edilmeye çalışılırken, mevcut duruma etki eden nedenlerin belirlenebilmesi, iyileştirme çalışmaları açısından önemli görülmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Betimsel analiz; elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlandığı, görüşülen bireylerin görüşlerinin çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla sık sık doğrudan alıntılarının kullanıldığı ve elde edilen sonuçların neden-sonuç ilişkileri çerçevesinde yorumlandığı analiz tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada, görüşme tekniğine tabi tutulan okul müdürlerinin görüşlerini bire bir yansıtmak için direkt alıntılara yer verilmiştir. Çözümlemelerde

görüşüne başvuru alan okul müdürlerine birer kod numarası verilerek (ES1, ES2, BK1, BŞ1 gibi) isimleri verilmeden görüşleri doğrudan aktarılmıştır. Ayrıca görüşme yöntemi ile elde edilen nitel özellikteki veriler içerik analizi yapılarak analiz edilmiştir. Veriler; verilerin kodlanması, kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört aşamada analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Leedy ve Ormrod'a (2005) göre içerik analizi, bir konudaki metnin detaylı ve sistematik olarak incelenmesidir. Böylelikle toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Analiz sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları ve yazılı formlar deşifre edilip çözümlenmeler yapılmıştır. Verilerin analizi sürecinde soru soru çalışılmış her bir soruya verilen cevaplardan kodlamalar oluşturulmuştur. Ardından kodlar bir araya getirilerek, araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar (alt kategoriler) ortaya çıkarılarak gruplandırılmıştır. Okul müdürlerinin görüşlerinin analizinde, ifadelerin benzerliğine göre gruplamalar yapılmıştır. Elde edilen veriler temalara göre gruplandırılmış ve bulgular ve yorum bölümünde tablo halinde sunulmuştur. Tabloda yer alan alt kategorilerin karşısına da frekansları yazılmıştır. Bulgular frekans bilgilerinin verilmesinden sonra yorumlanmış ve muhakkiklerin konuyla ilgili görüşlerinden alıntılar yapılarak desteklenmiştir.

Görüşmelerin çözümlenmesinden 78 sayfa veri elde edilmiştir. Öncelikle, verilerin yazıya dökümü sağlanmış, dökümlerin doğruluğu birkaç kez kayıtlar dinlenip yazılanlar okunarak teyit edilmiştir. Verilerin güvenilirliğini sağlamak için kayıtlar ve kaydın dökümü araştırmacı dışındaki başka bir uzman tarafından incelenmiş ve araştırmacının dökümleri ve kodları ile karşılaştırılmış, bu kodlar ile ilgili fikir birliği sağlanmıştır. Araştırmacıların birbirinden bağımsız olarak kullandıkları bu kodların tutarlığı "Görüş Birliği" ya da "Görüş Farklılığı" şeklinde ayrılarak oluşturulmuştur. Çalışmada oluşturulan kodlamaların güvenilirliğinin belirlenmesi için; Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü göz önünde bulundurulmuştur. Uygulanan formüsel analiz sonrasında iki araştırmacının kodlamaları arasında % 95 düzeyinde uyum sağlandığı görülmüştür. Yıldırım ve Şimşek'e (2003) göre, güvenilirlik hesaplamasındaki uyum yüzdesi %70 olduğunda güvenilirlik yüzdesine ulaşılmış kabul edilir. Sonuçtan da görüldüğü üzere çıkan oranın araştırmacının güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

4. BULGULAR VE YORUMLARI

4.1. Demografik Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmaya katılan okul müdürlerinin demografik özelliklerine yönelik elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgular ayrıntılı bir biçimde tablo olarak gösterilmiş, tabloların daha iyi anlaşılması için bulgular tabloların altında açıklanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Demografik Özellik	Değişken	Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	24	100
	Kadın	0	0
Yaş	30-35	2	8,33
	36-40	2	8,33
	41-45	5	20,8
	46-50	12	50,0
	51 ve üstü	3	12,48
Öğretmenlik Kıdemi	1-5	2	8,33
	6-10	5	20,8
	11-15	6	24,96
	16-20	10	41,6
	21 ve üstü	1	4,16
Müdürlük Kıdemi	1-5	7	29,12
	6-10	8	35,68
	11-15	5	20,8
	16-20	3	12,48
	21 ve üstü	1	4,16
Eğitim Durumu	Ön Lisans	1	4,16
	Lisans	7	29,12
	Yüksek Lisans	16	66,56
Branş	Sınıf Öğretmenliği	8	35,68
	Tarih	3	12,48
	Türkçe	2	8,33
	Sosyal Bilgiler	2	8,33
	Din Kültürü ve AB	2	8,33
	Türk Dili ve Ed.	2	8,33
	Matematik	1	4,16
	Coğrafya	1	4,16
	Muh. ve Finans	1	4,16
	Giyim Ürt. Tek.	1	4,16
	Metal Tek.	1	4,16

Tablo 1 incelendiğinde örnekleme oluşturan okul müdürlerinin tamamını erkeklerin oluşturduğu, okul müdürlerinin %50'sinin 46- 50 yaş aralığında, %8,3'ünün 30-35, %8,3'ünün 36-40, %20,8'inin 41-45, %12,48'inin 51 ve üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir. Öğretmenlik kıdemi açısından bakıldığında okul müdürlerinin %8,3'ünün 1-5 yıl, %20,8'inin 6-10 yıl, %24,96'sının 11-15 yıl, %41,6'sının 16-20 yıl, %4,16'sının 21 ve üstü yıl kıdeme sahip oldukları görülmüştür. Müdürlük kıdemlerine bakıldığında ise, %29,12'sinin 1-5 yıl, %35,68'inin 6-10, %20,8'inin 11-15 yıl, %12,48'inin 16-20 yıl, % 4,16'sının 21 ve üstü yıl kıdeme sahip oldukları görülmüştür. Okul müdürlerinin eğitim durumu dağılımlarına bakıldığında, %4,16'sının ön lisans, %29,12'sinin lisans, %66,56'sının ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Branş dağılımları incelendiğinde okul müdürlerinin %4,16'sının Metal Teknolojileri, %4,16'sının Giyim Üretim Teknolojileri, %4,16'sının Muhasebe ve Finans, %4,16'sının Coğrafya, %4,16'sının Matematik, %8,33'ünün Türk Dili ve Edebiyatı, %8,33'ünün Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, %8,33'ünün Sosyal Bilgiler, %8,33'ünün Türkçe, %12,48'inin Tarih, %35,68'inin Sınıf öğretmeni olduğu görülmektedir.

4.2. Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorum

4.2.1. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme-soruşturma içeriğinin Olur'a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri

Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin kendilerine verilen dosyaları çalışmaya başladıklarında ilk hareket noktaları olan inceleme soruşturma emriyle birlikte aldıkları ve Kaymakamlık Makamı tarafından verilmiş olan inceleme soruşturma Olur'larında ne anlatıldığı, kendilerinden ne istendiği gibi hususları incelemeleri sırasında karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla sorulan soruda ulaşılan sonuçlar alt kategorilere ayrılarak Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. İnceleme-soruşturma içeriğinin Olur'a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	f
Şikâyetin Olur'a tam yansımaması, eksik yansımaması	11
Olur'u yazan kişinin şikâyeti kendi algıladığı şekilde tek yönlü olarak Olur'a aktarması/özetlemesi	6
Olur'daki anlam, şekil ve dil yanlışlıkları	6
İncelenecek hususların maddeleştirilmemesi/ ayıklama yapılmaması	5
Problem yok	4
Şikâyetteki isim ve olaylarla Olur'daki isim ve olayların farklı olması	3
Konusu suç olmayan hususlar için soruşturma Olur'u alınması	2
İlçedeki memurların yazı dili ve soruşturma bilgisi yönünden yetersiz olması	2

Tablo 2'de görüldüğü üzere okul müdürlerinin inceleme soruşturma Olur'larının içeriği ile ilgili en fazla görüş (f 11) “Şikâyetin Olur'a tam yansımaması, eksik yansımaması” alt kategorisinde belirtilmiştir. Bunları sırasıyla “Olur'u yazan kişinin şikâyeti kendi algıladığı şekilde tek yönlü olarak Olur'a aktarması/özetlemesi” (f 6), “Olur'daki anlam, şekil ve dil yanlışlıkları” (f 6), “İncelenecek hususların maddeleştirilmemesi/ayıklama yapılmaması” (f 5), “Problem yok” (f 4), “Şikâyetteki isim ve olaylarla Olur'daki isim ve olayların farklı olması” (f 3), “Konusu suç olmayan hususlar için Soruşturma Olur'u alınması” (f 2) ve “İlçedeki memurların yazı dili ve soruşturma bilgisi yönünden yetersiz olması” alt kategorileri oluşturmaktadır.

Olur'ların yazılması sırasında problem olduğunu düşünen okul müdürleri bunları farklı gerekçelerle açıklamışlardır. Bunların içinde en dikkat çeken “şikâyetin amacı ve içeriğinin Olur'a tam olarak aktarılamaması, eksik ya da yanlış aktarılması”dır. Okul müdürlerinin bazılarının bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

“Olura aktarılması yönünden kimi zaman bir sayfalık bir şikâyet geliyor. Fakat bu şikâyet olura aktarılırken bir iki satırla aktarılıyor. Dolayısıyla orada sözü geçen mevzu bahis olan konuların bir kısmı Olur'da yer almayabiliyor. O da Olur açısından daha doğrusu soruşturmanın yürütülmesi açısından bir eksiklik arz ediyor.”ES1

“Vatandaş öğretmen öğrenci herhangi bir kişi veya veli de olabilir bir şikâyet metni gönderiyor. Şikâyet metni Milli Eğitim Müdürlüğüne düştüğü zaman bu metin için soruşturma Olur'u alınacağı zaman metnin orijinal şekli genellikle kayboluyor. Olur'a giderken şikâyet bazen amacından uzaklaşabiliyor veya eksik kalıyor şikâyetle ilgili asıl mesele bazen ayrıntılar arasında boğulup kalıyor.” BĞ1

“Veli dilekçe vermiş çocuğunun aldığı notun düşüklüğünü anlatmaya çalışıyor tabi bu arada öğretmenin kendisine olan tutumunu yargılıyor okul müdürünün kendisine olan tutumu hakkında şikâyetçi. Yani üç beş konu orada var ama soruşturma Olur’u olan kişi olayı sadeleştirmeye çalışırken öğretmenin ya da okul müdürünün kişinin kendisine karşı takıldığı pas geçiyor sadece notla alakalı olan kısmı dile getiriyor. Yani sadeleştiririm derken olayın özünü kaçırıyor ben bunu görüyorum.” ES3

Okul müdürlerinin şikâyetin amacının ve içeriğinin Olur’a aktarılmasında problem yaşandığını belirttikleri görüşleri incelendiğinde aslında bu durumun Olur’da şikâyet içeriğine yeterince yer verilmemesi, şikâyet metninin orijinal haliyle Olur’a yansımaması ve şikâyet metinlerinin Olur alırken sadeleştirilmesi gibi nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir. Bu durumda etkili olabilecek faktörler düşünüldüğünde, Olur’ların hazırlanmasında görevlendirilen personelin yetkinliği, titiz çalışması, konu ile ilgili tecrübe sahibi olmaması gibi durumların bu sorunun ortaya çıkmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

Muhakkiklerin İnceleme-soruşturma içeriğinin Olur’a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaştıkları problemlerden bir diğerinin “Olur’u yazan kişinin şikâyeti kendi algıladığı şekilde tek yönlü olarak Olur’a aktarması/özetlemesi” olduğu görülmektedir. Bu sorunu örnekleyen muhakkik görüşleri aşağıdaki şekilde çeşitlenmektedir:

“Bizim için en önemli husus Olur’da şikâyete konu olan husus çok açık ve net bir şekilde ifade edilmesi gerekiyor. Çünkü bu bizim için başladığımız nokta. Bu konuda söyleyeceğim bu. Eğer Olur doğru olmamışsa gömleğin ilk düğmesi yanlış iliklenmiş oluyor yani. Bu da hem esası hem de usule etki ediyor ki itirazlar esastan bozulduğu gibi usulden de bozulabiliyor. Bizim incelemememiz gereken konuyu eğer karşı taraftaki tanıktan ya da şikâyetçiden bu konuyla ilgili ifade aldığımızda dosyanın olurunun dışına çıkmış oluyoruz. Bu da haklı olunan dosyada bile usul hatasından yarın bir gün bizim karşımıza olumsuz bir şekilde dönebiliyor. Her iki tarafın da bir mağduriyeti olabiliyor.” BŞ4

“İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün inceleme soruşturma birimine bakan memurların ya da ilgili kişilerin soruşturmanın konusunu yazıya dökerken tam ifade edemedikleri ya da kendileri algıladıkları lisanla döktüklerini görüyoruz. Bu da bizi sonrasında sıkıntıya sokuyor. Bakıyoruz şikâyet dilekçesine ya da şikâyete konu olan belgeye baktığımızda orada anlatılanla Kaymakamlık Olur’una sunulan şekil yönünden farklılık görüyoruz. Mesela örneklendirecek olursak; oradaki kişi görmek istediğini görmüş ya da sadeleştirmeye çalışırken olayın özünden kopmuş oluyor çoğunlukla bu da muhakkikin Olur’un dışına çıkamaması gibi teknik durumu göz önünde bulundurursak muhakkik o zaman istediğini tam

manasıyla öğrenemiyor tam sonuç alamıyor ya da ek bir inceleme soruşturma Olur'u istemek durumunda kalıyor.” ES3

“Olur evraklarında daha çok dosyayla ilgili şikâyet konusunun bütünüyle ya da kısmi olarak ifade edildiği dolayısıyla dosya yapılırken şikâyet dilekçesindeki ifadelerin Olur'a tam aktarılmadığı ya da eksik aktarıldığını defaten tecrübe ettik. Dolayısıyla Olur'da daha geniş, daha açıklayıcı, daha anlaşılır bir dil kullanılması gerektiğini düşünüyorum.” BŞ3

Muhakkiklerin bu problemle ilgili görüşleri incelendiğinde İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde bu işi yapan memurların şikâyeti özetleme noktasında yaptıkları yanlışlıkların, uzun şikâyet metinlerinin özetlenerek aktarılması sırasında memurların konuyu kendi anladıkları biçimde aktarmalarının, kendi bakış açılarına göre yorumlamalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu durumlar sonucunda yanlış Olur'lar alınmakta, bu da soruşturmacıları zor durumda bırakmaktadır. Muhakkiklerin bir kısmı (ES2, ES3, BĞ1, BK1, BK2, BK4, BŞ1, BŞ3, BŞ4, BŞ5) şikâyet dilekçelerinin ek tutulup olduğu gibi Olur'a aktarılmasının herhangi bir yanlışlığa mahal vermemesi adına daha uygun olacağını da söylemektedir.

İnceleme-soruşturma içeriğinin Olur'a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaşılan problemler incelendiğinde muhakkikler en fazla zorlandıkları bir diğer hususun “Olur'daki anlam, şekil ve dil yanlışlıkları” olduğunu ifade etmektedirler. Muhakkiklerin Olur'daki anlam şekil ve dil yanlışlıklarıyla ilgili görüşlerinden bazıları aşağıdaki şekilde çeşitlenmektedir:

“Problemler yaşıyoruz şöyle ki vatandaş dilekçe vermiş tabi şikâyet dilekçesi kendi bildiği kadar aktarabiliyorlar oraya ondan sonra onlara işin ana unsuru aslında yani ara şikâyet noktası orası sonra bunu bizim ilçedeki memur arkadaşlar oraya gönderirken onun ağzından yazıyor. Fakat tam da ifade edemiyorlar. Ana unsur da o olduğu için Olur öyle çıkıyor. Fakat belki şikâyetin ana eksenini de kayıyor. Olur öyle çıktığı için Olur'a göre yapmak zorunda kalıyoruz. Dolayısıyla da böyle bir metnin aktarılması yönünden problem yaşıyoruz. İkinci bir husus da dil yönünden. Gerçekten bazı cümlelerde kelime kullanılıyor ki hangi manaya geliyor acaba? Bunu tam kestiremiyorsun. Vatandaş şunu mu bunu mu ifade ediyor, Olur şöyle mi böyle mi bu tür bir problemle karşı karşıyayız. Olur açıklanırken bence düzgün bir Türkçe ile metinleştirip ondan sonra net bir şekilde ifade alınmalıdır diye düşünüyorum ben.” BŞ1

“Dil yönünden karşılaştırdığımızda da bence İlçe Milli Eğitim Müdürlüğündeki memur düzeyindeki çalışanların tamamının dil bilgisi ya da dil ve anlatımla alakalı kurs ya da hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerekiyor. Geniş çaplı bir seminerden geçirilmesi gerekiyor. Zira bizim mevzuata tam hâkim olamıyorlar. Dolayısıyla bu da anlam kaymasına sebep oluyor.” ES3

“Bazen şikâyet metni tam anlaşılıyor eksik kalıyor. Asıl mesele bazen dilin üslubun anlatımın yetersiz olmasından dolayı asıl mesele ortadan kaybolabiliyor.” BĞ1

Bu görüşler incelendiğinde hem şikâyet edenin kendini tam olarak anlatamaması hem de özellikle İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde bu işe bakan memurların Türkçe dil bilgisi yetersizliği sebebiyle konuyu özetlemeye çalışırken işin özünü kaçırdıkları, anlamın karıştığı ve farklı yorumlanacak biçimde anlatım bozukluklarının ortaya çıktığı görüşleri öne çıkmaktadır.

Muhakkikler içeriğin Olur’a aktarılma şekli ve dili yönünden yaşanan bir diğer sorunun “İncelenecek hususların maddeleştirilmemesi/ ayıklama yapılmaması” olduğunu bildirmişlerdir. Bu durumu gerekçelendiren muhakkiklerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Yani idare bizden tam olarak ne istiyor, neyi araştırmamızı istiyor. Dilekçedeki bütün iddiaları mı araştıracağız ya da araştırmaya değer bir iddia mı değil mi o net belirtilmiyor, ekteki dilekçedeki iddiaların diye. O biraz sıkıntı oluyor. Orda ne istendiğinin Olur’da net olarak ifade edilmesi gerekiyor.” ZB3

“Şikâyetle ilgili olmayan da birçok hadise var ve bu hadiseler hemen alta bir üst yazı ektedir diye bize gönderiyorlar. Gönderdikleri zamanda biz hangisi bazen bizim araştırmayacağımız, bizim içinde olmadığımız veya Milli Eğitimle alakası olmayan konular da orada var dolayısıyla biz onların hepsine bakmak araştırmak zorunda kalıyoruz. Bazen de Milli Eğitim bu konularda yapılmayacak konuyu bize vermek zorunda kalır. Ayıklamak gerekiyor. Mesela ektedir diyor. Her şeyi incelemek zorunda kalıyoruz. O da bizim işimizi çok zorlaştırıyor.” ZB1

“Olayı aktarırken şikâyetçinin dilekçesinde geçen cümleler bire bir aktarıldığı için sıkıntı olabiliyor. Şikâyetçi bir sayfa bir buçuk sayfa yazıyor. Olur da o dilekçenin aynısına alınıyor. Dolayısıyla bu bizim için biraz sorun oluyor. Hepsini incelemek, ayrıntıya inmek zorunda kalıyorsun. Bir de iddia oluşturmakta zorlanıyorsun. İddiaları yazmaları lazım aslında bize, sadece araştırmamızı istedikleri şeyi yazmaları lazım

ama çok kapsamlı çok geniş şeyler yazdıkları için zor oluyor. Maddelendirme yapılsa daha güzel olur. Çünkü onları biz yapmak zorunda kalıyoruz, bu sefer biz yapmak zorunda kalınca Kaymakamlık Oluru'yla bizim yazdığımız cümleler farklıymış gibi algılanıp mahkemenin ya da idareden bile dönebilir. Bu tarz sıkıntılar da olabilir.” BĞ4

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde muhakkiklerin özellikle milli eğitimle ilgisi olmayan, muhakkiklerin inceleme soruşturma yapmasına gerek kalmayan hususların da Olur'da yer almasının kendilerini zorladığını, neyi inceleyip neyi incelemeyeceklerine karar vermekte zorlandıklarını ve bu durumda bazen dosyaların inceleme kurulundan geri döndüğünü söylemektedirler. Bu sebeplerle Olur'lar alınırken incelenecek hususların madde madde belirtilmesi yani şikâyet metninden ayıklama yapılması gerekçesini savunmuşlardır. Muhakkiklerin bir kısmı ise bunun tam aksine Olur alınırken Olur'u almakla görevli kişilerin özetleme yoluna gittikleri bu sebeple de Olur' da eksikliklerin olduğu Olur alırken şikâyet metnini olduğu gibi aktarmanın daha doğru olacağını savunmuşlardır. Bu görüşü gerekçelendiren muhakkiklerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Mutlaka vatandaşa gelen şikâyet metni Olur'a aktarılırken orijinal haliyle aynen bire bir yazılmalı Olur'a bu şekilde gönderilmeli.” BĞ1

“En önemli problem Olur'larda iddiaların tam olarak yer almaması. Olur iddiaları yazılırken yanlış aktarmalar, isimlerin yanlış yazılması, iddiaların bir kısmının aktarılması ciddi sıkıntılar yaratmakta Olur üzerinde ya tam olarak açık net iddialar yer alması veya şikâyet konusunun yer aldığı dilekçe veya üst yazıya atıf yaparak oraya yönlendirilmesi gerekmektedir.” BK1

“Olur kısmında İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü dilekçeye göre kendileri bir şekil yapıp ondan sonra bize gönderiyorlar, sınırlıyorlar. Aslında orayı değil de bize dilekçeyi gönderseler tahlil münakaşayı içeriği biz inceleysek. Yani onların işine geliyor sanki onları sınırlamak. Ben onu, memurların yetersiz olduğunu düşünerek yetersiz bir yorumlama yapıyorlar şube müdürlerimiz bakmadan imzalıyorlar diye düşünüyorum.” BK2

Muhakkiklerin bu konudaki farklı görüşlerinin olayın iki farklı yönüne odaklanmış olduklarından kaynaklandığı düşünülebilir. Gerekçeler incelendiğinde birinde şikâyetlerin elenip, sadeleştirilmeden Olur'a aktarıldığı durumlarda muhakkiklerin iş yükünün arttığı düşünülürken diğer taraftan sadeleştirmeye gidildiğinde şikâyetin özünden ve asıl içeriğinden sapabildiği bu durumda da aslında durumun içinden çıkılması daha güç bir hale geldiği düşünülmektedir. Ayrıntılı şekilde bakıldığında

şikâyetlerin sadeleştirilmesi işleminde özden ayrılmaların olmasının da aslında Olur'u hazırlamakla görevli kişilerin yetkinliğinin ve iş disiplinin etkili olduğu düşünülebilir.

Muhakkikler, inceleme-soruşturma sırasında Olur'dan kaynaklı yaşadıkları sıkıntılardan birini de “şikâyetteki isim ve olaylarla Olur'daki isim ve olayların farklı olması” olarak dile getirmişlerdir. Olur'daki bilgi yanlışlıklarının sorun oluşturduğunu ifade eden muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Dilekçedeki şikâyette bulunan kişi yanlış sınıftaki öğretmenin ismini verince Olur'da ona göre alınıyor. O Olur doğrultusunda muhakkiklik süreci başlayınca yanlış kişinin ifadesine başvurulmuş oluyor. Bu durum da sürecin tekrarlanmasına ve Olur'un yenilenmesine sebep oluyor.” BĞ5

“Bazen Olur'da konu durumu tam kapsamıyor olabiliyor. Şikâyet eden kişi ile Olur'daki kişi farklı olabiliyor. İsimler yanlış oluyor. Öğrenci diyor, veli çıkıyor, veli diyor öğrenci çıkıyor.” BĞ6

Bu görüşlere göre Olur alınırken yapılan bilgi hatalarının süreç içerisinde muhakkikleri zorladığı, zaman ve emek kaybına yol açtığı düşünülmektedir. Bu sorunun da kaynağına inildiğinde aslında Olur'un hazırlanmasında görevli personelin ihmal ve dikkatsizliğinden kaynaklanabileceği akla gelmektedir.

Muhakkikler tarafından Olur'dan kaynaklı problemlerden birinin de “konusu suç olmayan hususlar için soruşturma Olur'u alınması” olduğu belirtilmiştir. Bu durumu örnekleyen muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Şikâyette iddianın şikâyete gerekçe olabilecek bir iddia olup olmadığının idarece araştırılmadan Olur alınmaması gerekir. Şikâyet konusunun memurun ödev ve sorumlulukları yahut yasak fiilleri içerip içermediğinin ilgili makamca dikkate alınmadan Olur alınması muhakkiki zor durumda bırakıyor.” ES5

“Belki de konusu suç teşkil etmeyen hususlar da Olur'un içerisinde yer alıyor veya asıl Olur'a yazılması gereken hususlar yazılmıyor. Dolayısıyla biz ikinci üçüncü Olur'a ilave ek onay almak zorunda kalabiliyoruz.” BĞ3

Devlet memurlarının ödev ve sorumlulukları, bunlara aykırı hareket ettiklerinde karşılaştıkları yaptırımlar 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda belirlenmiştir. Buna mukabil muhakkik olarak görev yapan okul müdürleri zaman zaman kendilerine verilen inceleme-soruşturma Olur'unda 657'ye göre suç sayılmayan hususların olduğunu ve bunun da gereksiz yere zaman ve emek kaybı olduğunu dile

getirmektedirler. Bu durumda etkili olabilecek faktörler düşünüldüğünde şikâyetlerin değerlendirilmesi ve soruşturma Olur'u alınması sürecinde şikâyet metinlerinin iyi incelenmemesi, bu işte görevlendirilen personelin tecrübesiz veya teknik anlamda yetersiz olduğu düşünülmektedir.

4.2.2. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin İnceleme-soruşturma yapılacakları konu ile ilgili hazırlık ve planlarının uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma emri dosyalarını aldıktan sonra dosyanın mahiyetini inceleme ve yapılacak işleri planlama süreçlerinde karşılaştıkları sıkıntıları tespit etme amaçlı katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 3. İnceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	f
Okul müdürlüğünün iş yükü ile muhakkiklik görevinin getirdiği ek yükün yarattığı zaman problemi	15
Soruşturmalarda iki muhakkik görevlendirilmesinden dolayı muhakkiklerin ortak zaman ayırıp dosyalarla ilgili tam bir hazırlık yapamamaları	6
Şikâyetçilerin şikâyetlerinden vazgeçmeleri ya da adres, telefon eksikliklerinden dolayı şikâyetçilere ulaşamama	6
İnceleme-soruşturma için verilen sürelerin kısalığı	4
Problem yok	4

Tablo 3'te görüldüğü üzere inceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde en çok karşılaşılan problem (f 15) "Okul müdürlüğünün iş yükü ile muhakkiklik görevinin getirdiği ek yükün yarattığı zaman problemi" olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu sırasıyla "Soruşturmalarda iki muhakkik görevlendirilmesinden dolayı muhakkiklerin ortak zaman ayırıp dosyalarla ilgili tam bir hazırlık yapamamaları" (f 6), "Şikâyetçilerin şikâyetlerinden vazgeçmeleri ya da adres, telefon eksikliklerinden dolayı şikâyetçilere ulaşamama"(f 6) "İnceleme-Soruşturma için verilen sürelerin kısalığı" (f 4) ve "Problem yok" (f 4) alt kategorileri oluşturmaktadır.

İnceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde en çok karşılaşılan problemin “Okul müdürlüğünün iş yükü ile muhakkiklik görevinin getirdiği ek yükün yarattığı zaman problemi” olduğu görülmüştür. Muhakkiklerin bu sorunu içeren görüşlerine verilen örnekler aşağıdaki şekilde çeşitlenmektedir:

“Şöyle ki bizim asli görevimiz inceleme ve soruşturma olmadığı için ek görev olarak bu alanda olduğumuz için hazırlık ve planımızı yapıyoruz. Harekete geçeceğimiz ya da işe başlayacağımız gün tam planladığımız düzeyde gitmiyor. Neden bizim bir toplantımız çıkıyor. Gideceğimiz okulun, okul yöneticilerin/idarecilerinin ve öğretmenlerin farklı durumları ortaya çıkıyor.”ES3

“Zaman problemi. Ben bunu belki bütün maddelerde söyleyeceğim, zaman problemi. Okulda da ciddi bir iş var, dışardan boş gibi görünüyor olabiliriz ama ciddi bir sorumluluğumuz var. Çocuklarla uğraşyoruz milletin çocuğunun sorumluluğu bizde bunun üzerinden dışarıda gerçekleştirmemiz gerekiyor okul dışında gerçekleşen görev verilmesi altında sıkıntı.” ZB3

“Aslında konulardan zor olan kısım muhakkikle ilgili sürecin kendi işimizle doğru orantılı, birlikte yürütülüyor olması. Muhakkiklikte en asıl problem aslında zaman problemi. Hem kendi işimizi yapıyoruz. Hem de bir ay içerisinde dosyaların tasnifi düzeni araştırması biraz zaman alıyor. Zaman sıkıntımız var bu süreçle ilgili.”BĞ5

“Yani burada en büyük yaşadığımız sıkıntı zaman yani yoğunluk. Bütün dosyalarda hazırlık safhası üç aşağı beş yukarı aynı. Biz aynısını çalışıyoruz. Fakat okul müdürlüğünün vermiş olduğu bir meşguliyet var. O meşguliyetin içinde buna zaman ayırıp sağlıklı ve hazırlıklı bir planlama yapmak çok mümkün olmuyor bazen. Yani bizim buradaki en önemli sıkıntımız zaman.” BŞ4

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde; okul müdürlerinin bir taraftan kendi okullarının işlerini yürütürken diğer yandan da muhakkiklik işiyle uğraşmalarının kendilerini en fazla zaman yönünden sıkıntıya düşürdüğünü söyledikleri görülmektedir. Ayrıca İnceleme-Soruşturma dosyaları muhakkiklerce teslim alındıktan sonra en geç bir ay içerisinde gerekli çalışmaya başlanması gerekliliği 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 127. Maddesinde – (Değişik: 12/5/1982- 2670/33 Md.) “Bu Kanunun 125’inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren; a) Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, b) Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına, Başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Disiplin

cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.” şeklinde ifade edilmektedir. Bu sebeple muhakkikler görevlendirildikleri disiplin soruşturmalarına en geç bir ay içerisinde başlamak zorundadırlar. Özellikle okulların rutin işlerinin dışında ekstra toplantıların yapılması, ilçenin ve farklı okulların programlarına katılma gerekliliği ve anlık güvenlik, sağlık vb. işlerin çıkması okul müdürlerinin zaman bakımından planlamalarına uyamamalarına sebep olmaktadır. Bütün bu durumlardan muhakkik olan okul müdürlerinin hazırlık planlama sürecinde en fazla sıkıntı yaşadıkları hususun zaman problemi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Hazırlık ve planlama sürecinde karşılaşılan bir diğer problem yine zamanla alakalı olarak soruşturmalarda iki muhakkik görevlendirilmesinden dolayı muhakkiklerin ortak zaman ayırıp dosyalarla ilgili tam bir hazırlık yapamamaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunu dile getiren muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Bu soruşturmalarda belirli bir takvim ayarlayıp da bir araya gelemediğimiz zamanlar oluyor. İşte bir gün benim toplantım işim çıkıyor bir gün başka arkadaşım toplantısı çıkıyor böyle dolayısıyla iki üç sefer aksaklıktan sonra bir araya gelebiliyoruz.” BŞ1

“Genelde muhakkikler iki kişi olarak bir dosyaya görevlendiriliyor, dolayısıyla bu iki kişi de kurum müdürleri arasından seçiliyor. Kurum müdürleri ile aynı zaman diliminde bir araya gelip dosya için bir mesai tanzim etmede sıkıntılar yaşıyoruz. İki kurum müdürü zaman açısından ortak bir zaman ayırıp ortak bir karar veremiyoruz. Sıkıştırılmış bir dosya yapmak zorunda kalıyoruz.” BŞ3

Bu görüşler incelendiğinde dosyalarda iki kişi olarak görevlendirilmiş olmanın ortak çalışma için özel zaman ayarlama gerekliliğini ortaya çıkardığını, planlı ve plansız birçok işle meşgul olan okul müdürlerinin de bu ortak zamanı ayarlamakta problem yaşadıkları görülmektedir. Disiplin dosyası hazırlamaktaki en temel yapı taşının hazırlık ve planlama sürecinin olduğunu, yapılacak çalışmaların bu süreçte ayrıntılı olarak ele alınması gerektiğini, aksi halde soruşturmanın ilerleyen safhalarında sıkıntılar yaşanabileceğini ifade eden okul müdürleri her okulun farklı özellikleri olması sebebiyle ortak çalışma zamanı bulamamalarının en önemli problemlerden biri olduğunu dile getirmektedirler. Görevlendirilen dosyada birlikte çalışma ile ilgili olarak milli eğitimin “Heyetçe yürütülen işlemlerde heyetin tek organ durumunda oluşu ve aralarında iş bölümü yapmalarının mümkün bulunmayışı nedeniyle her türlü işlem birlikte yürütülmeli, üyelerin tümü bir arada olmadan ifade alınması gibi

uygulamalara yer verilmemelidir.” (MEB, 2006) açıklaması okul müdürlerinin bu konudaki sıkıntısının nedenini açıklar özelliktedir.

Örnekleme oluşturan okul müdürlerinin İnceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaşılan bir diğer problemi şikâyetçilerin şikâyetlerinden vazgeçmeleri ya da adres, telefon eksikliklerinden dolayı şikâyetçilere ulaşamama olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu durumu örnekleyen muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Soruşturma yapacağımız konuyla ilgili olarak konuyla ilgili ön hazırlık yapıyoruz ve bu hazırlık yaptığımız konuyu yaptığımız planı uygulamaya geçirmeye çalışıyoruz ancak dediğim gibi okulun işlerin yoğunluğundan dolayı zaman kısıtlaması oluyor. Bazen verdiğimiz randevuları geri çevirebiliyoruz. İfadeye çağırdığımız kişiler ifadeye gelemeyebiliyor. Buda bizim planlamamızı alt üst ediyor. Şu günde şu kadar tanık dinleyeceğim şu şikâyetçiyi bugün dinleyeceğim diyorsunuz planınızı ona göre ayarlıyorsunuz gelmiyor getirtemiyorsunuz tanığı ya da şikâyet edileni.”ES2

“MEBBİM ve CİMER’den gelen şikâyetlerde şikâyetçinin bulunmaması, dilekçe sahibinin adı soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunmayan dilekçelere Olur alınması şikâyetçilerin bulunmaması da karşılaştığımız problemler arasında.”ES5

“Bazen planlarımızda evdeki hesap çarşıya uymuyor Bazen şikâyetçiye ulaşamayabiliyoruz. Vatandaş şikâyet ediyor ama adres gerçek olmuyor, telefonla çıkmıyor. Taahhütlü mektup gönderiyorsunuz cevap alamıyorsunuz yani dosya ortada kalıyor uzuyor bu türlü planlarımız bazen aksayabiliyor” BĞ6

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde belli bir süre kısıtlaması olan disiplin dosyalarında yapılan hazırlık neticesinde planlamaların uygulamaya geçirilmesi aşamasında özellikle şikâyetçilere ulaşamama, şikâyetçilerin şikâyetlerinden vazgeçmesi veya ifade vermek istememelerinin problemlerden biri olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. MEB İnceleme-Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberi incelendiğinde ifade alma süreciyle ilgili olarak “İnceleme-soruşturma ve ön inceleme çalışmaları sırasında, sırasıyla şikâyetçi, muhbir, tanık ve şüphelilerin/sanıkların ifadeleri tek tek alınmalıdır. İfadeleri alınmak için kişilere verilen randevuların çakışmamasına özen gösterilmelidir” (MEB, 2006) açıklamasının net olarak yer aldığı görülmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında da soruşturmaya şikâyetçiden başlamanın esas olduğu düşünüldüğünde şikâyetçiye ulaşamama ya da şikâyetçinin ifade vermek istememesi

durumlarının yürütülecek soruşturmanın niteliğini de etkilemesi beklenen bir durumdur.

İnceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaşılan problemlerden bir diğeri de inceleme-soruşturma için verilen sürelerin kısalığı olarak ifade edilmiştir. Bu problemin varlığını ifade eden muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Bununla ilgili en önemli sıkıntımız süre kısıtlaması onay veren makam tarafından 15 gün 1 ay gibi süre kısıtlaması asli işlerimizin yapılması sürecinde bizi son derecede sıkıntıya sokmakta yasal sınır iki yıl olmasına rağmen 0on beş içerisinde dosya inceleyip ve sonuca bağlama zorunda kalmamız hem asi işlerimizi başlatmakta hem de dosyanın selameti açısından bizi sıkıntıya sokmakta.” BK1

“En büyük sıkıntımız burada işte bize bir aylık süre veriyorlar en azından bir ay zamanda bunu bitir diyorlar. Zaten biz bir aylık zamanın son günü olay nedir diye bakalım yapalım diye uğraşıyoruz ondan sonra gidip işte başlayalım diyoruz gerçeğin ifadesini alalım diyoruz alıyoruz ondan sonra geliyoruz bakıyoruz ki zaman işte her zaman bakmakta mümkün olmuyor okulun işleri var onlarla koşturuyoruz zaman yetmiyor bu sefer ki mesela bir on gün daha veriyorlar bitir diyorlar on gün sonra bitiremesek işte niye bitiremedin bir an önce bitir gibi yapıyorlar en büyük sıkıntımız o iki yıllık zaman diliminde dahi diyelim ki bir yıl versin bir buçuk yıl versin belirli zaman bizim iki ayağımızı bir pabuca sokuyorlar şu anda en büyük sıkıntımız o.” BK3

İnceleme-Soruşturmalarda olayın öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde soruşturmaya başlanması ve nihayetinde iki yıl içinde ceza işleminin yapılması gereği 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 127. Maddesinde ifade edilmişse de bazı ilçe milli eğitim müdürlüklerinin İnceleme-Soruşturma emirlerinde dosyanın on beş gün, bir ay gibi sürelerde tamamlanmasını istemesi muhakkikleri zorlayan ve onlar açısından problem olan bir başka husustur. Her ne kadar konunun aciliyet arz etmesinden kaynaklı böyle bir süre sınırlamasına gidilse de inceleme-soruşturma işinin hassasiyeti ve okul müdürlerinin iş yüklerinin fazla olması neticenin istenen düzeyde sağlıklı olmasının önünde ciddi bir engel gibi durmaktadır.

İnceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde herhangi bir problemle karşılaşmadığını belirten muhakkikler de bulunmaktadır. Bu görüşü ifade eden muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Bu durumda herhangi bir sorunla karşılaşmıyorum. Soruşturma yapacağım kişilerin listesini hazırlıyorum. Soruları hazırlıyorum. Herhangi bir problemle karşılaşmıyorum dolayısıyla.” BK4

4.2.3. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin İnceleme-Soruşturmalarda İfade Alma Sürecinde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma yaparken ifade alma süreçlerinde karşılaştıkları sıkıntıları tespit etme amaçlı katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 4. İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	f
Şikâyetçi ya da tanıgın çeşitli sebeplerle ifade vermek istememesi	13
Tanıgın şikâyet edilene tanınmasından dolayı aleyhinde konuşmak istememesi	6
Muhakkike karşı tavır takınılması	6
Muhakkiki taraflı görme ya da onu ciddiye almama	6
Muhakkikin tanıdığı kişileri soruşturmak zorunda kalması	4
Öğrencinin ifadesini almada yaşanan sıkıntılar	3
İfade verenlerin Olur'un dışına çıkması	3
Zaman problemi	2
Problem yok	1

Tablo 4 incelendiğinde İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaşılan problemler içinde en fazla ifade edilen alt kategorinin Şikâyetçi ya da tanıgın çeşitli sebeplerle ifade vermek istememesi (f 13) olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla Tanıgın şikâyet edilene tanınmasından dolayı aleyhinde konuşmak istememesi (f 6), Muhakkike karşı tavır takınılması (f 6), Muhakkiki taraflı görme ya da onu ciddiye almama (f 6), Muhakkikin tanıdığı kişileri soruşturmak zorunda kalması (f 4), Öğrencinin ifadesini almada yaşanan sıkıntılar (f 3), İfade verenlerin Olur'un dışına çıkması (f 3), Zaman problemi (f 2) ve Problem yok (f 1) alt kategorilerinin izlediği görülmektedir.

İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaşılan problemler incelendiğinde muhakkiklerin şikâyetçi ya da tanıgın çeşitli sebeplerle ifade vermek istememesini en

çok karşılaştıkları problem olarak ifade ettikleri görülmüştür. Bu durumu örnekleyen muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Bazen vatandaşlar çok abartıyor ve avukatlarla geliyorlar, olay sanki mahkemede görüşülüyor. Çok büyütüyorlar.” ZB1

“Şikâyetçi noktasında da benzer sorunlar hem şikâyet ediyor kişi hem de ifade vermeye geldiği zaman imtina ediyor. Net ifade veremiyor. Kendini deşifre etmek istemiyor açıklamak istemiyor.” ES1

“Kişileri ifadeye getirmek, ifade vermesini sağlamak sıkıntı oluyor ve özellikle görgü tanıkları veya şahit vs. soruşturmacıdan korkuyorlar sanki hapse girecekler veya yargıcın önüne çıkacaklar gibi. Vatandaşlar bundan dolayı da ifadeye gelmekten kaçıyorlar veya siz ayağınıza gittiğinizde ifade vermek istemiyorlar ve doğru ifade vermiyorlar.” ZB1

“Kimisi de insanlar böyle gizli kapaklı iş çevirmeye biraz meraklı gibi sanki. Yazıyor özellikle 147 varken yazıyor. 147 ye ya da başka bir yere yazıyor ondan sonra bul bulabilirsen. Hocayla da görüştüm zaten Velinin birisi şikâyet etmiş adamı uğraş uğraş bir türlü getirtemedim ya iki ay süre vermişlerdi doldu, gelmiyor adam hala.” ZB3

“Bazı vatandaşlar verdiği dilekçenin arkasında durmuyor. Hocam ben ifademi geri çekmek istiyorum hangisi haklı bilmiyorum belki sonradan düşünüyor. Şikâyet ederken zaman mantıksız geliyor. Belki hemen bir anda dediğini ciddiye alıp ta kendisi karşıt alınca çekinti ve imtina ediyor.” BŞ1

Muhakkikler ifade alırken şikâyetçilerin şikâyetlerinden vazgeçmeleri, ifade vermekten çekinmeleri, ifade vermeyle ilgili heyecan ve korku duymaları gibi çeşitli gerekçelerle ifade vermek istememelerini en büyük problem olarak görmektedirler. Bunun yanında şikâyetçilerin deşifre olmamak için ifade vermekten kaçındıklarını ifade eden Muhakkik ES2 şikâyet eden kişilerden ifade alınmadığı için muhakkiklerin dosyalarını bitirmekte sıkıntı yaşadıklarını, yine bildiklerini söylemeyen tanıkların bu tutumundan dolayı dosyaların seyrinin değiştiğini söylemektedir. Yine Muhakkiklerden BK4 özellikle özel okullarda velilerin ifadelerini avukatları aracılığıyla vermek istemelerini bazen sadece avukatlarla muhatap olduklarını söylemesi de ifade almada yaşanan sıkıntılar olarak dikkat çekmektedir.

İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaşılan problemlerden bir diğerinin tanığın şikâyet edileni tanımasından dolayı aleyhinde konuşmak istememesi olduğu görülmektedir. Bu görüşü belirten muhakkikler düşüncelerini şu şekilde gerekçelendirmişlerdir:

“Kimi zaman da öğretmeni ya da idareciyi sevdiği için aleyhinde olmamak bildiği halde konuşmalarında ifadelerinde ortada bir hatanın yanlışın var olduğunu bildiği halde o yönde ifade vermekten çekiniyor/çekindiği.” ES1

“Öğretmenin ifadesini alıyorsun hani birde teyit açısından müdürün görüşünü almak istiyorsun müdür pek yaşamıyor yani. Biraz müdür nötr kalmak istiyor. Ya işte öğretmen falan belki benim vereceğim ifadeden suçu sabitlenecek şu olacak bu olacak gibi düşüncelerle vermek istemiyor vatandaş veya diğer mesai arkadaşları gerçeği bildiği halde etmeyebiliyorlar yani gerçeği sende biliyorsun bende biliyorum ama tam manasıyla ifade etmiyor bu şekilde arkadaşını korumak içgüdüü.” BŞ1

“Ya da bir meslektaşla ilgili baktığımızda, kendi meslektaşlarından ifade aldığımızda arkadaşın ortamı, tutumu ya da ideolojisine göre bakıyorsunuz arkadaşlar ifade verebiliyorlar. Bunların içerisinde doğruyu bulmakta zorlanıyoruz.” BŞ3

Muhakkiklerin bu konudaki görüşleri incelendiğinde kurum içi ilişkilerin ifade vermede objektifliği olumsuz etkilediği, kişilerin bireysel ilişkileri ve ast üst ilişkilerinin alınan ifadelerin tarafsızlığını engellediği sonucuna ulaşılabilmektedir. Muhakkikler okul müdürleri ve öğretmenlerin kendi arkadaşlarıyla ilgili onu zor durumda bırakma endişesiyle gerçeği olduğu gibi dile getirmemelerinden kaynaklı bir sorunla karşı karşıya kaldıklarını ifade etmektedirler.

Örnekleme oluşturan muhakkiklerden bir kısmı İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaşılan problemlerden bir diğerinin Muhakkike karşı tavır takınılması olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumu örnekleyen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“İnsanlar şöyle algılayabiliyor sanki Soruşturma bizim tarafımızdan açılmış sanki olura biz sunmuşuz sanki soruşturulmasını biz istemişiz gibi takınıyorlar kendi meslek grubumuzdaki insanlar öğretmenler ve idareciler buda bizi açıkçası beni çoğunlukla zor duruma düşürüyor.” ES3

“İfade alma sürecinde soruşturmacıların gidilen kurumlarda hoş karşılanmaması ve çeşitli tepkilerle karşılanması gibi problemler yaşayabiliyoruz.” ES5

“İfade vermeye geliyorlar sanki siz onu suçluyorsunuz size dikleniyor sizinle kavga ediyorsa size olmadık şekilde çok sık sık olmuyor ama bazen olmadık şekilde size tepki gösteriyor veya yani şunu söyleyeyim kendi adıma söyleyeyim ifadesini alacağım insanlar bir bayansa bir şey se yanında bir şahit tutma ihtiyacı güdüyorum çünkü netice itibariyle olayı var bir vatandaş kendini bazen suçlu görüyor görmüyor bazen vatandaşlar olayı abartıyor ve avukatlarla olayı sanki mahkemede çok büyütüyorlar.” ZB1

“İfade alma sürecinde bazen özellikle şikâyete uğrayan kişinin agresif tavırlarıyla da karşılaşabiliyoruz. Kimse suçunu kabul etmiyor. Herkes iftiraya uğradığını itham edildiğini düşünüyor ve orada suçlu bizmişiz gibi, şikâyete uğrayan kişiye ağır cezalar uygulayacakmışız gibi yaptırım uygulayacakmışız bir hava içerisinde bize bakıyorlar. Bize karşı tavırları biraz daha sert oluyor agresif oluyor.” BĞ1

“Biz oraya gittiğimiz zaman genel itibariyle şöyle bir şey oluyor yani bizi sürekli suçluyorlar, bizi sürekli itham ediyorlar bize sanki savunma veriyormuş gibi, öyle bir algı var insanlarda ya da bizim öğretmen arkadaşlarımızda. En son gittiğimiz bir vakada öğretmen arkadaşımız, işte 4 gün boyunca aynı okulda çalıştık 5. Gün bütün her şeyi araştırdık ettik, en son itham edilen arkadaşımızın savunmasını almak istedik. Bu savunmayı almaya çalıştığımız zaman orada fiziki olarak müdahalede bulundu mesela arkadaşımız.” BĞ4

İfade alma sürecinde hakkında şikâyette bulunulan kişilerin savunma psikolojisiyle hareket etmesi ve soruşturmaya gelen muhakkikleri kendisini suçlayacak, kendisine ceza verecek kişiler olarak görmesi muhakkiklere karşı sert ve incitici davranıldığını göstermektedir. Muhakkiklere karşı gösterilen bu tavrın kimi zaman daha ileri seviyelere taşındığını belirtenler de olmuştur. Genel anlamda değerlendirildiğinde bu gibi durumların muhakkikler gözünden bakıldığında, motivasyonu düşürücü, çalışma isteğini azaltıcı bir etkisi olabileceği düşünülebilir.

İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaşılan problemlerden birinin de Muhakkiki taraflı görme ya da onu ciddiye almama olduğunu belirten okul müdürleri bulunmaktadır. Bu düşünceyi destekleyen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Kaymakam adına iş yapıyoruz ama neticede muhakkik okul müdürünüz ondan sonra bizim yaptığımız incelemeyi soruşturmayı ciddiye almayabiliyor vatandaş. Araştırmak için görevlendirilmiş diye ciddiye almayabiliyor.” ZB2

“Önyargıdan kaynaklı sıkıntılar da oluyor. İşte siz benim ifademi alamazsınız, ben size ifade vermem, kaymakamlık oluru var kimliğin belli, makamın belli, sonuçta yapmış olduğun iş senin özel işin de değil sen devletin işini yapıyorsun.” BĞ4

“Veya şöyle şeylerde oluyor onları da söyleyeyim çalışırken siz aslında olayın iç yüzünü ama karşıdaki sizin sorduğu soruyu sizi sanki karşı tarafı savunuyor gibi de görüp sizinle ilgili bu tür sıkıntılar yaşıyoruz.” ZB1

“Sürücü adayı dilekçesini milli eğitim müdürlüğüne verdiğini o kolla yürütüleceğini belirtmiştir. Aday bize karşı bir güvensizlik duyuyor. Bu sebeple görüşme yürümüyor. İfadesini aldığımız kişilerde aldıktan sonra

bile hala aklında soru işaretleriyle ayrılıyor. Görevimizin okul müdürü olması şikâyet eden kişide ister istemez bir güvensizlik uyandırıyor.” BĞ5

“İfade aldığımız kişiler olayı biraz kişiselleştirebiliyor ya da bize karşı tepkili davranabiliyorlar. Daha öncesinde bir tanışıklık var ise okul müdürleri ile bundan başka çıkarımlarda bulunabiliyorlar. Size karşı bir ön yargısı var ise zorluk yaşıyoruz. Karşı taraf siz okul müdürünün arkadaşısınız diyerek bize ön yargılı da olabiliyor.” BŞ2

Okul müdürleri Kaymakamın onayıyla inceleme soruşturma görevlerini yerine getirmektedirler ve işin gereği olarak her türlü belgeye ulaşma, gerekli gördüğü kişilerin ifadesini alma ve gerektiğinde kişileri açığa alma yetkisine sahiptir (MEB, 2006). Ancak okul müdürleri zaman zaman soruşturma görevini yürütürken muhatapları tarafından ciddiye alınmadıklarını dile getirmektedirler. Okul müdürü kimliklerinden dolayı özellikle okullarda şikâyetçiler tarafından şikâyet edilenin okul müdürüyle tanışıklığı dolayısıyla muhakkik olan okul müdürleri tarafından korunacağı, muhakkiklerin yanlı davranacağı gibi endişeler olduğu altı muhakkik tarafından dile getirilmiştir. Muhakkikler okul müdürü olarak görev yaptıkları ilçe içerisinde muhakkik olarak görevlendirilmektedirler. Bu durum da muhakkiklerin doğrudan veya dolaylı olarak tanışıklıklarının olduğu kişileri soruşturmaları, dosyayı yürütürken ifadesine ihtiyaç duymaları gibi durumların olasılığını arttırmaktadır. Objektiflik ve adaletli davranmanın önemli olduğu bu süreçte kişilerin öznel değerlendirmeler yapabileceği beklentisi de olası bir durum olarak görülebilmektedir.

Muhakkikler tarafından inceleme soruşturma sürecinde karşılaşılan bir diğer problemin muhakkikin tanıdığı kişileri soruşturmak zorunda kalması olduğu belirtilmiştir. Bu durumu örnekleyen görüşler aşağıdaki gibidir:

“Hislerim karışıyor. Zaman zaman bazı durumlarda tam objektif Karar verme aşamasında objektif davranmadığımı görebiliyorum. Çünkü o insanlarla bir hukuk var bu hukukun gerektirdiği şekilde bazen davranmak durumunda kalıyoruz. Tam objektif karar verdiğimiz ya da karşıdaki kişinin lehine verebileceğimiz bir kararda da muhatabımız şikâyet edilen konumunda olan kişiler idareciler ise onların tepkileri ve tavırlarıyla karşılaşıyoruz bize küsebiliyorlar mesela.”ES3

“Yani bir okul müdürünün soruşturulmasında bizim görevlendirilmemiz çok uygun olmuyor.” BŞ2

Kişilerin okul müdürlerine güvensizlikleri yanında okul müdürlerinin de muhakkik olarak görevlendirildikleri bazı durumlarda görevlerini tarafsız bir şekilde yapamama

endişesi taşıdıkları görülmektedir. Özellikle aralarında belli bir hukukun bulunduğu kişilerin soruşturmasını yaparken muhakkiklerin bu şekilde düşünüyor olmaları beklenebilen bir durumdur.

Muhakkikler inceleme soruşturma aşamasında karşılaştıkları bir başka sorunun Öğrencinin ifadesini almada yaşanan sıkıntılar olduğunu söylemektedir. Bu fikri destekleyen muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Çocuk ifadelerinin alınması sırasında rehber öğretmenlerin hazır bulunmaması gibi sorunlar da yaşayabiliyoruz.” ES5

“İfade alma sürecinde özellikle birinci sınıf çocukları küçük sınıflarla ilgili sorun yaşıyorum. Mesela birinci sınıf çocuğun nasıl ifadesini almalıyım rehber öğretmene yazdırmalı mıyım? Birinci ayda başlayan bir problem İmza attırmalı mıyım? Sınıfa girmeli miyim küçük sınıflarda çocukları korkutuyor yani bu. Çocuklarla ilgili yaşanan bir sınıfta usulü yapabilir miyim? Yapamıyorum veli bu sefer tepki gösteriyor bu sefer benim çocuğumun psikolojisini bozuyorsunuz dışarıya çıkarmışsınız. Müfettişler geldi diyor neyi sordu neyi inceledi diye bu sefer veli üstümüze geliyor.” BK2

“Öğrencilerden ifade alma süreçleriyle ilgili öğrenci profilleri açısından çok sorunlar yaşıyoruz çünkü çok istediğimiz türden bir cevap alamıyoruz öğrencilerden. Yani şeyi anlayamıyor çocuklar. Olayı ya da iddiayı tam anlayamadan öğrencilerimiz ifadelerini yazıyorlar. Çelişkili ifadeler ya da ifade edilmemesi gereken hususlar çok fazlasıyla yazılıyor. Özellikle rehber öğretmen gözetiminde bu öğrencilerden ifade alıyoruz ama yine de bu öğrenci grubundan çok verimli ifade alamıyoruz. Bazen yanlış ifade verebiliyor çocuklar. Mesela kendi arkadaşlarıyla ilgili bir iddia varsa veya öğretmenleriyle ilgili bir iddia varsa... bazen kendi sınıf öğretmeni olabiliyor. Dolayısıyla yanlış, taraflı ifade vermek durumunda kalıyor çocuklar.” BŞ3

İfadesine başvurulacak kişilerin yaşının küçük olması, onların ifadelerinin rehber öğretmen eşliğinde alınma zorunluluğu da muhakkikleri zorlayan bir başka unsur olarak dikkat çekmektedir. Bu görüşler incelendiğinde küçük yaş çocuklarıyla çalışmanın zorluklarının muhakkikler tarafından ifade edildiği görülmektedir. Bu yaş grubu çocuklarıyla iletişimde takınılması gereken tutum, çocuğun bilişsel gelişimi ile paralel olarak soruyu anlayabileceği tarzda sorma, çocuğun ifade için sınıftan çağrılmasından, ifade sürecinde rehber öğretmen ile birlikte çalışmaya kadar birçok hassas nokta bulunduğu görülmektedir. Ayrıca çocuğun öğretmeni, arkadaşları ile ilgili sorulan sorularda pedagojik olarak uygun bir üslup ve atmosferde çalışılması

gerekliliği ve velinin sürece dahil olması durumu muhakkikler için zor durumlar olabilmektedir.

İnceleme soruşturma aşamasında karşılaşılan bir başka problemin de İfade verenlerin Olur'un dışına çıkması olduğu görülmektedir. Bu durumu örnekleyen muhakkik görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“İfade alma sürecinde bazen gerek tanık olsun şikyetteki şikâyet olurun dışında başka bir konularla da geliyorlar. Yani bizim sorduğumuz konu farklı onlar çok farklı konularda gelebiliyorlar çok farklı özel konulara girebiliyorlar. Bizi biraz daha şöyle bir iş yüküne koyuyorlar orada öyle bir şey anlatıyorlar ki onunla ilgili tekrar bir olur almamız gerekiyor. Tekrar anlatılan yeni mevzuyla ilgili tekrar olur almamız gerekiyor. Bu şekilde ifade daha da Soruşturma süreci de uzuyor.” BĖ1

“Bazı kişiler ise ifade sırasında soruşturma onayının dışına çıkıyor ve itirazları dinlemiyorlar.”ES5

“Mesela adam A konusunda şikâyetler bulmuş onunla ilgili biz ifade alırken ifadeyi aldığımız kişi bu sefer karşı tarafa başka bir iddiayla ispatta bulunduğunda biz bunu ek onay almak üzere soruşturmanın yönünü değiştiriyoruz.” Bş4

Soruşturma dosyalarının teknik açıdan sağlam olmasının n koşullarından bir tanesi soruşturma içeriğinin inceleme-soruşturma Olur'unun dışına çıkmamasıdır (MEB, 2008). Ancak muhakkiklerden ES5, BĖ1 ve Bş4 ifade alma sırasında kişilerin kendilerine soruların dışında başka konulara girdiklerini, bu durumda kendilerinin ek olur almak zorunda kaldıklarını ve bunun da soruşturmanın uzaması gibi problemlere yol açtığını ifade etmişlerdir.

4.2.4. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma yaparken Soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaşılan problemleri tespit etme amaçlı katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 5. Soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	f
Genel olarak ciddi bir problem yaşanmıyor	8
Devlet okullarında problem yok	7
Özel kurumlardan bilgi ve belge temininde zorlanma	5
Kamera kayıtlarına ulaşamama	4
Sözlü ifade edilenlerin belgelendirilememesi	4
Bilgi/belge saklama- delil karartma	3
Belge düzenlememe ya da arşivleme sorunu	3
Belgelerin gerçekliği ya da delil niteliği taşıyıp taşımadığını tespitte zorlanma	2
Tanıkların tayin olma durumu	2
Belgelerin geç verilmesi	2

Tablo 5’te görüldüğü gibi muhakkiklerin soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaşılan problemlerin sorulduğu görüşmelerde muhakkiklerden 8 tanesi Genel olarak ciddi bir problem yaşanmıyor (f 8) şeklinde ifade etmiştir. Bunları sırasıyla Devlet okullarında problem yok (f 7), Özel kurumlardan bilgi ve belge temininde zorlanma (f 5), Kamera kayıtlarına ulaşamama (f 4), Sözlü ifade edilenlerin belgelendirilememesi (f 4), Bilgi/belge saklama- Delil karartma (f 3), Belge düzenlememe ya da Arşivleme sorunu (f 3), Belgelerin gerçekliği ya da delil niteliği taşıyıp taşımadığını tespitte zorlanma (f 2), Tanıkların tayin olma durumu (f 2), Belgelerin geç verilmesi (f 2) alt kategorileri izlemektedir.

Muhakkikler yukarıda belirtildiği üzere inceleme-soruşturma yaptıkları kurumlarda belge temini konusunda çeşitli sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmekle birlikte sıkıntı yaşamadıklarını ifade edenler de olmuştur. Muhakkik ES3 özellikle Kaymakamlık adına bu soruşturmaları yaptıklarını dolayısıyla kurum ve kişiler üzerinde Kaymakamlık adına iş yapmanın etkili olduğundan bilgi/belge verme noktasında çekimser davranmadıklarını söylemektedir. Muhakkik BĞ3 ise özellikle bilgi/belge sunmadıkları takdirde mağdur olacaklarını söylediklerini bunun neticesinde de mecburen ellerinde bulunan belgelerin kendileriyle paylaşıldığını söylemektedir.

Belgeye ulaşma konusunda muhakkiklerin özel kurumlarla devlet kurumları arasında bir fark olduğunu söylemektedirler. Muhakkiklerden 7 tanesi özellikle devlet kurumlarında istedikleri belgelere ulaşabildiklerini ifade etmiştir. Muhakkiklerden

ES2, BŞ3, BŞ5 ve BĞ1 devlet okullarında inceleme-soruşturma yaparken nöbet defteri, okul aile birliği evrakları, harcama belgeleri, sınav evrakları vb. belgelere rahatlıkla ulaşabildiğini söylemişlerdir. Özel okul ve kurumlardan ise istedikleri belgeleri zamanında temin edemediklerini belirten 5 muhakkikten biri olan ES2 özel kurumların işi yeterince ciddiye almadığını, evrakları ya hiç vermediğini ya da geç verdiğini bunun da zaman kaybına yol açtığını söylerken muhakkik BĞ4 ise özellikle Motorlu Taşıtlar Sürücü Kurslarından hizmet alan kişilerin şikâyetlerinin arkasında durmayarak ifade vermeye gelmemelerini aynı şekilde kurs sahiplerinin de gerekli belgeleri temin etmede güçlük çıkardıklarını söylemektedir.

Devlet okullarında, hazırlanması ve saklanması gereken belgelerin ilgili mevzuatlarda açıkça yazılmış olması ve yapılan denetimlerde evrakların istenmesi ve yine bu okulların idareci ve öğretmenlerinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olup yasal sorumlu olmalarından dolayı devlet okullarında istenen belgelerin temin edilebilmesi sonucunu; özel kurum idarecilerinin ve diğer çalışanlarının devlet memuru olmamaları ve kurumların da devlet kurumları ciddiyetinde olmaması sebebiyle özel kurumlardan belge temininde güçlük getirdiği düşünülmektedir. Muhakkiklerin belge temininde güçlük yaşadıklarını ve yaşamadıklarını ifade eden görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Genelde okullarımızda bilgi belge ve delillere ulaşmada çok sıkıntı yaşamıyoruz.” BĞ1

“İstediğimiz bütün belgelere de bilgilere de bu zamana kadar sorunsuz bir şekilde ulaştık.” BŞ5

“Bazı kurumlarla ilgili olarak yapılan soruşturmalarda onlardan belge elde etmek gerçekten çok zor. Bize şu belgeleri şu saate kadar getirin ya da ben soruşturmaya geliyorum Soruşturma esnasında belgeler hazır hale getirilmesini istiyorum diyorsun ama gidiyorsunuz belgeler hazır değil. Çıkmak zorundasınız okulunuzun işleri var geliyorsunuz belgeler gelmiyor ertesi gün telefon açıyorsunuz arkadaş o belgeler bize gelecek iki üç gün uğraşıyorsunuz ben bizzat yaşadım bu olayı.” ES2

Bu görüşler incelendiğinde belge temininde resmi ve özel kurumlar arasında farklılıklar yaşandığı, muhakkiklerin resmî kurumlarda yürüttükleri soruşturmalarda istenilen belgelere ulaşma noktasında özel kurumlara göre daha rahat çalıştıkları söylenebilmektedir.

Muhakkikler bilgi, belge ve delil toplama sürecinde karşılaştıkları güçlüklerden bir diğerinin kamera kayıtlarına ulaşamama olduğunu belirtmişlerdir. Kamera görüntülerinin birçok olayda önemli rol oynadığı düşünüldüğünde kayıtlara ulaşmada yaşanan problemlerin de olayın seyrini ve sonucunu etkileyeceği düşünülmektedir. Kamera kayıtlarına ulaşmada güçlük yaşandığını söyleyen muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Bakırköy’de bir olay gerçekleşiyor şeyde Marmara forumda orda bir öğretmene iftira atılıyor tek yol nedir kameralardır. Orda tam yirmi bir tane kamera olduğunu tespit ettik yetkililerden kamera görüntüsü istedik vermediler. İlçe Milli Eğitim vasıtasıyla istedik bizim bölgemiz olmadığı için vermediler. İl vasıtasıyla istedik yine vermediler. Bir daha istedik zorla istendi. Kayıtlar bulunamadı diye cevap yazdılar. O soruşturmada sonucu doğrudan ilgilendiren bilgiye ulaşamadık. Orada ki görüntü önemliydi dolayısıyla tanık yok bir şey yok mecburen kamera görüntüsü lazım. Bu olayda çok sıkıntı yaşadık.” ZB1

Daha çok mesela kamera kayıtlarıyla ilgili işte diyor ki olay koridorda oldu diyor çocuğumuza vurmuş itmiş kakmış kamera kayıtları bazen çalışmayan kamera kayıtlarıyla ilgili sorunlar yaşıyoruz oradaki delili bulamıyoruz göremiyoruz.BK2

Özellikle kamera görüntülerine ulaşmak konusunda sıkıntı yaşıyoruz çünkü her kurumda yeterli düzeyde ya da istenen o tarih aralığında o görüntü olamayabiliyor. Dolayısıyla teknik konuda bir eksiklik görüyoruz yani.BŞ3

Kamera görüntülerinin birçok olayın aydınlatılmasında kilit rol oynadığını ifade eden muhakkikler zaman zaman bu görüntülere ulaşmada sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedirler. Devlet kurumlarında kamera görüntülerinin muhakkiklere verilmesi konusuna problem yaşanmamasına rağmen muhakkik BŞ3 her kurumda yeterli düzeyde kamera olmamasını olanların da çoğu zaman kayıt sürelerinin yeterli olmadığından istenen görüntülere ulaşamadıklarını ifade etmiştir. Özel kurumlarda kamera imkanlarının daha iyi olmasına rağmen kamera görüntülerinin muhakkiklerle paylaşılması noktasında sıkıntılar çıkabilmektedir. Muhakkik ZB1 bir alışveriş merkezinde yaşanan olayda kamera görüntülerini alamadıkları için olayı tam olarak çözemediklerini söylemektedir.

Şikâyetlerin bir belgeyle delillendirilmesi gerekirken zaman zaman sadece sözlü olarak dile getirilip konuyu ispat edecek herhangi bir belge sunulamaması muhakkikleri zorlayan bir başka husus olarak dile getirilmiştir. Muhakkik ES5

kişilerin ellerinde belge varmış gibi davranıp belgeler istendiğinde belgeler falan kişide filan yerde gibi şeyler söyleyerek kendilerini meşgul ettiğini çoğu zaman da bu belgelere ulaşamadıklarını dile getirmiştir. Bu noktada problem yaşadığını ifade eden muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Zaman zaman bilgi oluyor yani bizi sonuca götürecek delil yetersizliği taşıyoruz biz bunlarda bilgiyi veriyor konuşurken anlatıyor anlatıyor. Gel gelelim gelince yeterli olmuyor ben demiştim demeyele olmuyor bazıları delil gerektiriyor.” ZB2

“Örneğin öğretmen şikâyetçi olmuş bir olaydan veli şikâyetçi olmuş veya müdür şikâyetçi olmuş fakat şikâyet ettiği noktadan onu sübuta erdirecek belgeye sahip değil.” BŞ1

Bu görüşlere göre muhakkikler kimi zaman yapılan şikâyette bahsedilen olayın gerçekliğe kavuşturulabilmesi için gerekli belgelerin, delilin olmadığına, şikâyetçinin sadece söylemine istinaden işin sübuta erdirilemeyeceğini ifade etmişlerdir.

Delillerin elde edilmesi sürecinde yaşanan bir başka sorun muhakkikler tarafından, eldeki mevcut delillerin ortadan kaldırılması veya muhakkiklere verilmemesi olarak tanımlanmıştır. Bu durumu örnekleyen görüşlerden bazıları aşağıdaki şekildedir:

“Özel kurumlarda onlar biraz daha devletin işleyişle alakalı ciddiyetle alakalı sıkıntılar çıkarabiliyor yani sonradan evrak düzenleme değişik düzenleme olmayan şeyi olmuş gibi gösterme özel kurumlarda daha çok olabiliyor. Delil karartma gibi şeylerle de karşılaşabiliyoruz.” BĞ3

“Okul müdürü diğer şeyleri kendine dokunacak şeyleri vermek istemiyor öyle bir şey varsa onları es geçmek çalışıyor yoksa öğretmenle ilgili şeyleri bu seferde öğretmen çocukları ve velileri yönlendiriliyor.” BK3

Bu görüşler incelendiğinde muhakkiklerin soruşturma sürecinde karşılaştıkları bir diğer sorunun delillere ulaşamama delilleri elinde bulunduranların delil karartma delilleri sunmak istememe gibi durumlarıyla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir.

Okullarda arşiv düzenlemelerinin usulüne uygun biçimde yapılamamış olması ya da bazı konularla ilgili belge düzenlenmemiş olması da inceleme-soruşturmalarda bir problem olarak muhakkikler tarafından dile getirilmiştir. Bu problemle ilgili bildirilen görüşlerden bazıları aşağıdaki şekildedir:

“Bazen bazı okullarımız arşivleme noktasında eksiklikleri oluyor belli belgelerin saklanma süresine riayet etmiyorlar veya yapılan işle ilgili belge

tutmuyorlar ve o belgelere de ihtiyaç olduğu zaman bazen belgeye ulaşamadığımız dönemler oluyor.” BĞ1

“İş biraz resmiyete dönüştüğünde şikâyet bulunan okullarda belgelere ulaşmakta zorlanıyoruz. Bu benim hissiyatım fakat bazı belgelerde soruşturma açıldıktan sonra düzenlenme sürecine giriyor.” BĞ5

Bu görüşlere göre bazı kurumlarda belgeleri arşivleme kurallarına dikkat edilmediği, henüz arşivde saklanma süresi devam eden evrakların gerekli hassasiyetle saklanmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum da muhakkiklerin dosyayı yürütme sürecinde yaşadıkları önemli bir problem olarak karşılımlarına çıkmaktadır.

Belgelere ulaşamamasında kişilerden kaynaklı sıkıntıların yanında bazen bakanlık tarafından gönderilen talimatların da eksikliklere sebep olduğunu Muhakkik BK1 özel okul teşviklerinde önce beyana göre başvuru yapıldığını teşvik çıktıktan sonra belge istendiğini tam bu aşamada velilerin belge sunmadığını bu durumunda okullara soruşturma olarak döndüğünü ifade etmiştir.

Muhakkikler bu süreçte karşılaştıkları bir başka sorunun ise belgelerin gerçekliği ya da delil niteliği taşıyıp taşımadığını tespit etmekte zorlanma olduğunu bildirmişlerdir. Bu fikri destekleyen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Evrakların ya da imzaların sahte olup olmadığını inceleme sorunu. Mesela orada rehabilitasyon merkezinin soruşturmasıydı velinin yerine imza atılmış çocuk derse gelmediği günlerde çocuğu eğitim verilmiş gibi ödeme alınmış. Müdür diyor bu imza benim değil, kurum diyor ki müdür imzaladı.” ZB3

Buna göre muhakkiklere verilen belgelerin gerçekliğinin araştırılmasının çok zor olduğu, emniyet kanalıyla işin çözüme kavuşturulabileceği ancak bunun da bazen mümkün olmadığı bazen de çok zaman aldığı muhakkikler tarafından bir başka problem olarak dile getirildiği görülmektedir.

4.2.5. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin İnceleme-soruşturma yaptıkları konuların karşılığını mevzuatta bulabilme durumları, aksi durumlarda neler yaptıkları ve bu hususta önerilerinin neler olduğuna ilişkin görüşleri

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma yaparken inceleme soruşturma yaptıkları konuların karşılığını mevzuatta bulabilme durumları ile aksi durumlarda neler yaptıkları ve bu husustaki önerilerini tespit etme amaçlı katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 6. İnceleme-soruşturma yapılan konuların karşılığını mevzuatta bulabilme, aksi durumlarda nelerin yapıldığı ve bu hususta öneriler neler olduğuna ilişkin alt kategoriler ve frekansları

Alt Kategoriler	f
Aradığımızın karşılığını bulamıyoruz mevzuat açık net değil, açıklayıcı olmalı	13
Olayı yorumlayıp en yakın maddeye uydurma	12
Meslek kanunu çıkarılmalı	6
Çok fazla kanun var, yorumlamak uzmanlık istiyor	4
Arananlar bulunabiliyor	3
Mevzuat fihristi oluşturulmalı	1

Tablo 6’da görüldüğü gibi muhakkiklerin İnceleme-soruşturma yapılan konuların karşılığını mevzuatta bulabilme, aksi durumlarda neler yapıldığı ve bu hususta önerilerinin ne olduğunun sorulduğu görüşmelerde Muhakkiklerden 13 tanesi aradığımızın karşılığını bulamıyoruz mevzuat açık net değil, açıklayıcı olmalı (f 13) şeklinde görüş bildirmiştir. Bunları sırasıyla Olayı yorumlayıp en yakın maddeye uydurma (f 12), Meslek Kanunu çıkarılmalı (f 6), Çok fazla kanun var. Yorumlamak Uzmanlık istiyor (f 4), Arananlar bulunabiliyor (f 4), Mevzuat Fihristi Oluşturulmalı (f 1) alt kategorileri izlemektedir.

Muhakkikler İnceleme-Soruşturma çalışmalarının hazırlık aşamasında konuyla ilgili mevzuat taraması yapıp ardından ifadeleri alırlar. Tahlil ve münakaşa kısmında olayı değerlendirip konunun sübut bulması durumunda sübuta eren fiille ilgili bir ceza teklifinde bulunurlar (MEB, 2008). Burada en temel kanun 657 sayılı Devlet Memurları Kanunudur. 657’nin Ödev ve Sorumluluklar başlıklı ikinci bölümünde yer alan 6-16. Maddeler genel olarak devlet memurlarının uymaları gereken hususları belirtmekte, 125. Madde de ise bu ödev ve sorumluluklara uymayanlar hakkında uygulanacak cezai yaptırımlar yer almaktadır (657 sayılı DMK). Muhakkikler ceza teklifi getirirken 657’nin 6-16. Maddelerindeki ödev ve sorumlulukları dikkate alarak 125. maddeye göre teklifte bulunmak durumundadırlar (MEB, 2008).

Görüşme yapılan muhakkiklerin İnceleme-Soruşturma işlemlerini yaparken mevzuatla ilgili en çok karşılaştıkları sorun 13 muhakkik tarafından dile getirilen ‘mevzuatta aradığını bulamama’ sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Muhakkiklerin bu görüşlerini yansıtan bazı açıklamaları aşağıda aynen aktarılmıştır:

“Çoğunlukla bulamıyoruz. Şöyle ki şu an 657 sayılı devlet memurları kanunun ilgili Maddesine göre 125’e göre biz teklifler getirebiliyoruz. Getirdiğimiz bu tekliflere bu maddeleri incelediğimizde fiilin tam karşılığını veremiyor.” ES3

“657’deki kanun maddeleri de daha genel daha kapsayıcı suçun bire bir karşılığı yok o yüzden tam karşılığını bulamıyoruz. 1702 vardı cezayla ilgili kanun maddeleri vardı bunlar da bu kanun maddeleri daha açıklayıcıydı daha özeldi. Bire bir suçun karşılığı vardı.” BĞ1

“Mesela geçen bir soruşturma yürüttük. Bana göre bu konu 657’nin hiçbir yerine girmiyor. Ama orada bir olay var sübuta ermiş. Öğretmen de kabul ediyor evet bunu yaptım diyor. Biz tuttuk maddelere baktık baktık en yakın maddeye uydurup verdik. Öğretmen cezaya razı zaten. Ama bu ilden dört kere geri geldi. Her seferinde ayrı bir madde koyduk olmadı. En son dedik ki siz hangi maddeyi istiyorsanız oraya koyalım. Ve onlar söyledi biz o maddeyi koyduk ama bana göre o maddeye uymuyordu.” ZB1

Muhakkiklerden ES1, ES2, ES3, ES5, ZB1, ZB3, BĞ1, BĞ4, BĞ6, BK1, BK2, BK3, BŞ1, BŞ2 ve BŞ3 bu durumu dile getirirken 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun çok genel olduğunu, fiilin tam karşılığının bulunmadığını, bazı eylemlerin uyarma, kınama, maaş kesimi gibi birden fazla cezai yaptırıma uyduğunu ve yorumlama sıkıntısı olduğunu ifade etmişlerdir.

Muhakkikleri mevzuat bağlamında zorlayan bir diğer husus bir önceki ‘aradığını bulamama, fiilin tam karşılığının olmaması’ problemiyle bağlantılı olarak inceledikleri dosyada sübuta eren duruma cezai teklif getirirken Olayı yorumlayıp en yakın maddeye uydurma (f 12) problemi olarak görülmektedir. Bu problemi ifade eden muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Uyarı cezası mı kınama cezası mı vereceksiniz ikisinin arasında bazen bocalayabiliyor ya da cezanın tam karşılığını metinde bulamayabiliyorsunuz bu anlamda bazı sıkıntılar yaşanabiliyor.” ES2

“Çünkü bazı özel şeyler var onu nereye koyacaksınız. Ciddi inisiyatif kullanmanız gerekiyor. İnisiyatif kullanırken acaba iyi mi yapıyoruz kötü mü yapıyoruz orada biraz yani objektiflikten çıkıyoruz gibi duruyor sanki.” ZB3

“Bu kanunda 657 devlet memurlarını genel olarak kapsadığı için öğretmen özeline indirgediğim zaman problemler ile karşılaşıyoruz. Rapor kısmında kendi görüşümü beyan edip var olan madde ile bağlantı kurmaya çalışıyorum.” BK4

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde muhakkiklerin 657 sayılı devlet memurları kanununu genel buldukları, bazı fillerin karşılığını net olarak bulamamaları sebebiyle

inisiyatif kullanma durumunda da kalabildiklerini, bu durumun da kendilerini rahatsız ettiğini ifade etmişlerdir. Buna göre muhakkiklerin bu konuda 657 dışında daha açıklayıcı bilgiler edinmeye ihtiyaç duydukları söylenebilir. Bu durum da muhakkiklerin açıklamalarında yer almaktadır. Örneğin Muhakkik BK3 ortaya çıkan öyle şeyler oluyor ki hangi maddeye uyduracağımı şaşırıyorum. Mecburen maddelerden birine uyduruyorum. En büyük sıkıntım bu diyerek bu problemi ifade ederken, Muhakkik ES5 ise işlenen fiil ile uygulanacak ceza örtüşmediğinde 657'nin her duruma uyabilecek maddelerinden istifade ettiğini bunun da yeterince sağlıklı olmadığını ifade etmektedir. 657sayılı Devlet Memurları Kanununun çok genel olduğunu ifade eden muhakkikler özellikle doğrudan öğretmenleri ilgilendiren bir meslek kanunun çıkarılması gerektiğini düşünmektedirler. Bu durumu örnekleyen muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Bizim eğitim öğretim sınıfında bulunan insanlara yönelik ya da milli eğitim bakanlığında Özel bir mevzuat düzenlemesi yapılsa konuyla alakalı muhakkikler bu durumda çok zorlanmayacaklar ya da adil bir soruşturma neticesi alınmış olacak. ES3

Bu bağlamda Muhakkik BK1 daha önceden 1702 sayılı İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi ve Tecziyeleri Hakkında Kanunu isimli doğrudan öğretmeni ilgilendiren bir kanun bulunduğunu bu kanunda birtakım güncellemeler yapılması gerektiğini ancak bu düzenlemelerin yapılması yerine kanunun kaldırıldığını sadece 657 ile sınırlandırıldıklarını bunun sonucunda da eylemin tam karşılığında bir ceza teklifi getirilmediği zaman hem şikâyetçiler hem de itham edilenler tarafından muhakkiklerin yanlış davranmakla suçlanabildiklerini söylemektedir. Muhakkik BĞ1 ise öğretmen ve idarecilerin kendi alanlarıyla ilgili yasak olan hususların ya da nelerin suç kapsamında değerlendirileceğinin özel bir kanunla belirlenmesi halinde daha dikkatli ve bilinçli olacaklarını ve yaşanan sıkıntıların önüne bu şekilde geçilebileceğini söylemektedir. Genel olarak muhakkiklerin bu sorunla ilgili görüşleri incelendiğinde 657'nin yetersiz kalmasının yanında tamamen eğitim öğretim sınıfını ilgilendiren bir düzenlemeye ihtiyaç duyduklarını ifade ettikleri görülmektedir.

Muhakkiklerden bazıları ise çok fazla kanun olduğu ve yorumlamanın uzmanlık gerektirdiğini bir başka sorun olarak dile getirmişlerdir. Bu sorunu tanımlayan muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Büyük bir çoğunluğunu mevzuatta bulabiliyoruz ama mevzuat çok. Yani bir yere gittiğin zaman sadece 657’ye bakmıyorsun, memurları ilgilendiren bütün kanunlara bakıyorsun, yönetmeliklere bakıyorsun, yönergelere bakmak zorunda kalıyorsun ve bunları da geçtik farklı durumlar söz konusuysa vergi usul kanunlarına bile baktığım şey oldu. Neydi o konu... hatta bir devlet memurunun tacir sıfatıyla bir işletmeye ortak olması vardı, bununla ilgili sadece 657 sizi karşılamıyor diğer kanunlara diğer mevzuatlara bakıyorsunuz bununla ilgili durumlar nelerdir diye.” BĞ4

“Özellikle bu muhakkiklik uzmanlık isteyen bir alan. Yani bunu insanlar okuyorlar çok ciddi mevzuat bilgileri var ya da bu alanla ilgili eğitim yönetimi alanında insanlar eğitim alıyorlar, yüksek lisans yapıyorlar. Çünkü sadece bir yönetmeliğe bakıp karar vermiyorsunuz. Ya da sadece bir kanuna işte 657’ye bakıp ilgili ceza hükümlerine göre karar vermemeniz gerekiyor. Bunun yanında diğer mevzuatlara da bakmanız gerekiyor.” BŞ3

Muhakkikler İnceleme-Soruşturma işinin hukuki bir işlem olduğunu ve uzmanlık gerektirdiğini, kendilerinin ise aldıkları eğitimlerin bu alanla ilgili olmadığından çalışmalarını yaparken zorlandıklarını, alınan birtakım hizmet içi eğitimlerin bu işleri yapmak için yeterli olmadığını, alan bilgisi kadar tecrübenin de önemli olduğunu belirtmişlerdir (BĞ4, BĞ5, BŞ3). Bir konuyla ilgili bakıp incelemeleri gereken onlarca kanun, yönetmelik, genel vb. olduğunu ifade eden Muhakkik BĞ4 sadece kanun maddelerini bulmanın da yetmediğini bunları yorumlamanın da bir uzmanlık ve tecrübe gerektirdiğini ifade ederek asıl sorumlu oldukları okul işlerinin yanında bu tarz işlerin kendilerini çok fazla zora soktuğunu belirtmiştir. Bu görüşlere göre muhakkiklerin inceleme soruşturma sürecini özel bir alan olarak gördükleri daha çok tecrübe ve teknik bilgiye ihtiyaç duyulan bir konu olduğunu ve birçok işin arasında yeterli bilgiye ulaşmaya çalışmanın kendilerini zorladığını düşündükleri görülmektedir.

Bu sürecin kendilerini zorladığını ve karşılığını bulamadıkları şeyler olabildiğini söyleyenlerin yanında herhangi sorun yaşamadan aradıklarına karşılık bulduklarını ifade eden görüşler de mevcuttur. Bu durumu örnekleyen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Bulabiliyorum genellikle. 657 karşılığını bulabiliyoruz yani.” BK5

“Bizim öncelikli rehberimiz 657’dir. Diyelim ki onunla ilgili karşılığı varsa Önceliği ona veriyoruz. O olmasa kanunlar var anayasa var uluslararası kanunlar oralardan bulmaya çalışıyoruz. Ama bugüne kadar şikâyet edilip de karşılığını bulmadığımız bir şey yok.” BŞ5

Muhakkiklerin bir kısmının bu konuda sorun yaşadığını dile getirirken bir kısmının problem olmadığını söylemesi düşündürücü bir durum iken bu sonuçta etkili olabilecek faktörler de mevcuttur. Örneğin tecrübeli, daha fazla inceleme ve soruşturma süreci yönetmiş, konu ile ilgili hizmet içi eğitim veya lisansüstü eğitim almış olan kişilerin bu konuda problem yaşamadıklarını söylemeleri beklenen bir durumdur. Ayrıca bir başka açıdan bakıldığında kişilerin bireysel ilgi ve araştırma becerilerinin de bu sorunu tanımlamada etkili olduğu düşünülmektedir.

İnceleme-Soruşturma işinin hukuki bir işlem olduğunu ve uzmanlık gerektirdiğini ifade eden muhakkikler sık sık mevzuatta değişiklikler yapıldığını, kendilerinin de bunları takipte zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Bu bağlamda bir mevzuat fihristi oluşturulmasına ihtiyaç duyulduğunu bildiren görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Bununla ilgili de bir mevzuat taraması fihrist falan oluşturabiliriz bunlar yapılabilir. İl milli eğitim, ilçe milli eğitim böyle konulara göre bir banka bir şey oluşturabilir, bunları güncelleyebilir. Örneğin internet sitesine koyabilir. Soruşturma bölümü hukuk bölümünün böyle bir sitesinde olabilir. Örneğin öğrenciye dayak ne bileyim işte göreve gelmeme veya zimmetine para geçirme veya geçimsizlik kavga dövüş vs. gibi hususları ayrı ayrı dile getirip bunlar da nelere bakarız hangi mevzuata bakarız. Orada kısım kısım oralara atılabilir. Etik sözleşmeler kanunlar şu mevzuat deyip orada bir atlas bir şey oluşturursak burada sürekli güncel tutup çünkü mevzuatta sürekli değiştiği için orayı sürekli güncel tutmak gerekiyor.”
BĞ3

Buna göre muhakkiklerin inceleme soruşturma sürecinde sık değişen mevzuatı takip etmede zorlandıkları bu noktada bir çözüme ihtiyaç duydukları görülmektedir. Bu bağlamda Muhakkik ES1’de bu kadar sık değişimin olduğu bir alanda kendilerinin uzmanı olmadıkları bu işi yaparken çok fazla zorlandıklarını dile getirmiştir.

4.2.6. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme-soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma yaparken inceleme soruşturmalarının tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaştıkları problemleri tespit amaçlı katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 7. Soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaşılan problemlerin alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	f
Rapor yazma süresi yetmiyor, zaman problemi oluyor	15
Tahlil ve münakaşa bölümü yazarken kurguyu oluşturmak ve hukuki dili kullanmak zor oluyor.	10
Rapor formatının farklılık göstermesi ve inceleyen kişilerin bakışına göre dosyaların geri dönmesi. Şekle fazla takılma	6
Teklif getirilirken mevzuatla fiili örtüştürmek zor oluyor	5
Karar sürecinde vicdani muhasebe yapma, muhakkikin kendi objektifliğini sorgulaması	3

Tablo 7’de görüldüğü gibi Soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaşılan problemlerin sorulduğu görüşmelerde Muhakkiklerden 15 tanesi Rapor yazma süresi yetmiyor. Zaman problemi oluyor (f 15) şeklinde görüş bildirmiştir. Bunları sırasıyla Tahlil ve Münakaşa bölümü yazarken kurguyu oluşturmak ve hukuki dili kullanmak zor oluyor (f 10), Rapor formatının farklılık göstermesi ve inceleyen kişilerin bakışına göre dosyaların geri dönmesi. Şekle fazla takılma (f 6), Teklif getirilirken mevzuatla fiili örtüştürmek zor oluyor (f 5), Karar sürecinde vicdani muhasebe yapma, muhakkikin kendi objektifliğini sorgulaması (f 3) alt kategorileri izlemektedir.

İdari soruşturma raporları, birisi belgeli olmak üzere asgari iki nüsha olarak düzenlenmeli ve soruşturmanın tamamlanmasından sonra, görevlendirme emrini veren makama makul bir sürede verilmelidir. Bakanlık Müfettişlerince hazırlanan soruşturma raporları ise, Teftiş Kurulu Yönetmeliği gereğince, işin bitiminden itibaren 20 gün içinde Teftiş Kurulu Başkanlığına sunulmalıdır. (MEB, 2006)

Muhakkikler rapor yazma sürecinde en çok zorlandıkları hususun Rapor yazma süresinin yetmemesi zaman problemi yaşamaları olarak belirtmişlerdir. Bu problemi dile getiren muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Ya da yetiştireceğiz diye uğraşırken hatalara sebebiyet verebiliyoruz. Kesinlikle o süre ki yirmi günlük sürede zaten yeterli olmuyor.” ES1

“Yasal süre belli olmasına rağmen bazen süre azatlığının veya süre daraltımının gidiyor. Bir ay içerisinde bitsin diyorlar mesela. Onun yasal süresi daha uzun onun dışında sıkıntı yok yani”.BK5

“Dosyaları yürütürken de dolayısıyla bir dosyayı kapatmadan ikinci bir

dosya ikinci dosyaya başlamadan üçüncü ve dördüncü dosyalar İncelenme ve soruşturma için oluru olarak bizler görevlendiriyoruz bunlar bizim rapor sürecimizi ve soruşturmanın rapor sürecinin uzamasına sebep oluyor.” ES3

Bu görüşler incelendiğinde muhakkiklerin son ifadeler alındıktan sonra raporun yirmi günlük sürede bitirilmesi zorunluluğu olduğunu dile getirdikleri görülmüştür. Muhakkik BĞ2 mesai saatleri içerisinde çeşitli yoğunluklardan inceleme soruşturma işlerine zaman ayıramadığını dolayısıyla kendi özel zamanını ayırarak hafta sonları okula gelip dosyalarla ilgilendiğini söylemektedir. Muhakkiklerden BK2 okul müdürüyüm deyip kapıyı kilitleyip oturup çalışmadığını, gelen gidenden dosyayla ilgilenemediğini dolayısıyla zaman yönünden sıkıntı yaşadığını ifade etmektedir. Muhakkiklerden BK4 ve BK5 ise ilçelerinde inceme-soruşturma için toplamda bir ay süre verildiğini bu sebeple dosyaları hazırlarken zaman yönünden çok sıkıntı yaşadıklarını beyan etmektedirler. Muhakkiklik görevinin okul müdürlerine verilen ek bir görev olduğu düşünüldüğünde birçok sorumluluğu olduğu görülen okul müdürleri için verilen bu sürenin yetersiz oluşu beklenebilen bir durumdur. Muhakkikler bu zorluğu okul işlerinin çok fazla olması, planlamaların dışında yeni toplantı, çalışma ya da okulda gelişen ani bir olayın çözümü için uğraşmalarından kaynaklandığını dile getirmektedirler.

Soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaşılan bir diğer problem muhakkikler tarafından Tahlil ve Münakaşa bölümünü yazarken kurguyu oluşturma ve hukuki dili kullanmada zorluk yaşadıkları yönündedir. Bu sorunu ifade eden muhakkik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Rapor sürecinde bazen tahlil ve münakaşa bölümünde özellikle Tanıkların, şüphelilerin ve şikâyet edilenin ifadelerini toparlayıp bir metin düzenleme noktasında bazen sıkıntılar oluyor. Kurguyu kurmada bazen problemlerle karşılaşılabiliriz tam bir kurgu kuruyorsunuz bir dörtlük yazıyorsunuz arkasından cezai noktaya geliyorsunuz yasal dayanağı getiriyorsunuz tam metne koyacakken bir şey aklına geliyor.” ES2

“İnceleme-soruşturma raporunun nasıl yazılacağı hususunda kendimi yeterli görmüyorum. Özellikle tahlil ve münakaşa kısmında mevzuattan kaynaklanan engeller raporun yazılması sürecini olumsuz etkilemektedir.” ES5

“Rapor sorunu yaşadığımız bir sıkıntı da raporun diliyle ilgili sıkıntı var üslupla ilgili sıkıntı var. Bunlar okul müdürüüz hukukçu değil raporları yazarken hukuksal dili ben çok iyi kullanamadığımızı düşünüyorum.

Hukuksal alt yapının olmaması hukuksal bilgiye sahip olmamak raporun yazım aşamasını biraz zorlaştırıyor.” BĞ1

“Ama ayrı bir uzmanlık alanı bire bir bizim görevimiz değil ama yapmakta zorunda olduğumuz çünkü gereken bir konu.” BĞ3

“Tahlil kısmında mevzuat bilginizin iyi olması gerekiyor. Olayların akışını hiyerarşik olarak anlamlandıramadığınızda mevzuat tam karşılığı çıkmaya bilmiyor.” BŞ2

İnceleme soruşturma sürecinde bilgi, belge ve ifadelerin değerlendirilmesi (tahlil ve münakaşa) bölümünde; toplanan bilgi ve belgelerin karşılaştırılıp değerlendirilmesiyle ileriye sürülen ve soruşturmaya konu oluşturan iddiaların kesinlik kazanıp kazanmadığı, suç veya kusur oluşturucu nitelikte bulunup bulunmadığı tartışılır. Bu bölümde, hakkında soruşturma yapılanla / sanıkla ilgili iddialar ile kayıt, belge ve bulgular üzerinde yapılan inceleme ve tespitler, tanık ifadelerinden çıkan sonuçlar tahlil edilerek iddia konuları açıklığa kavuşturulur. Yapılan bu değerlendirme aşamasında, mevzuat hükümleri titizlikle göz önünde bulundurulur ve belirlenen kusurlu davranışın hangi kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge veya emre aykırı olduğu belirtilir. İddianın aksine bir durum söz konusu ise fiilin kusur teşkil etmediği delillerle ortaya konulur. (MEB, 2006) Buna göre tahlil ve münakaşa bölümünün inceleme soruşturma sürecinde önemli bir kısım olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple muhakkiklerin bu süreçte yaşadıkları sorunların soruşturmanın niteliğini etkileyebileceği düşünülmektedir. Soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaşılan problemlerde muhakkiklerin ikinci çoklukta ortaya koydukları problem tahlil ve münakaşa kısmını yazarken karşılaştıkları sıkıntılardır. Muhakkiklerden ES4 ve BK2 tahlil ve münakaşaların sakın kafayla yapılması gerektiğini aksi halde ciddi hataların olabileceğini dile getirmişlerdir. Muhakkiklerden BĞ1, BĞ3 ve BK1 tahlil ve münakaşa kısmında hukuki bir dilin kullanılması gerektiğini, muhakkiklerin eğitim alt yapılarının buna tam müsait olmadığını bu sebeple raporun dili ve üslubu yönünden zorlandıklarını dile getirmektedirler. Muhakkik ES2 ise raporu yazarken olayları belli bir kurgu ile aktarmak gerektiğini ve bu kurguyu oluştururken zorlandığını ifade etmektedir. Muhakkik BŞ3 tahlil ve münakaşa kısmının iyi yapılmasının önemli şartlarından birinin sağlam bir hukuk bilgisine sahip olmak olduğunu dile getirerek aksi halde dosyaların eksik kaldığını söylemektedir. Bu görüşler incelendiğinde

muhakkiklerin tahlil ve münakaşa kısmında yaşadıkları problemin hukuki dil ve bilgilerdeki yetersizlikten kaynaklandığı düşünülmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulunun internet sitesinde inceleme-soruşturma raporu örnekleri bulunmasına rağmen uygulamada tam bir birliktelik olmadığı ve dosyaların şekil yönünden eksik olduğu gerekçesiyle geri dönmesi konusu da muhakkikler tarafından dile getirilen bir başka problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sorunu ifade eden görüşlerden bazıları aşağıdaki şekildedir:

“Raporu yazıyoruz rapor yazmada bir sıkıntımız yok ama velakin raporu yazıp gönderdiğimizde ilçe milli eğitimden yok o burası böyle olacak şurası böyle olacak format beğenmiyor.” ZB2

“Şu şekilde olabiliyoruz, mesela idari teklif getirdiğimizde ya da üst ceza verdiğimizde il milli eğitim veya bakanlığın onaylayacağı cezalarda raporlarımız geri dönebiliyor. Burada da aslında yeni bir şey daha öğrenmiş oluyoruz. Bizim gözümüzden kaçan bir şeyi bir üst merteye görmüş oluyor. Onu bize gönderdiği zaman gerçekten böyleymiş diyoruz.” BĞ4

“En büyük sıkıntımız raporların şekil bakımından çok fazla incelenmesi. Raporları yapıyoruz ifadeleri alıyoruz en çok süreç şekil yönünden incelemede harcıyoruz. İstenilen formata uyulması için çaba harcıyoruz. Bu formatın kırılması gerekiyor. Durumun içeriğinden çok bazen üç yere farklı farklı yazmak durumunda kalıyoruz. Şekil yönünden yaşadığımız sıkıntı süreci de uzatıyor.” BĞ5

Bu görüşler incelendiğinde muhakkiklerin dosya hazırlama sürecinde şekil açısından problem yaşadıkları dosyaların tekrar tekrar üst makamlardan dönebildiği görülmektedir.

Muhakkik BK3 hazırlamış olduğu bir dosyanın şekil yönünden üç kere geri döndüğünü sonrasında dosyayı bir müfettişe inceletip düzenledikten sonra tekrar teslim ettiğini bunun da geri döndüğünü söylemektedir. Muhakkik ZB2 ilçeler arasında tam bir birlikteliğin olmadığını, ilçelerdeki görevli memurların bakışına göre işlerin şekillendiğini bu sebeple şekil yönünden sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedir. Görüşlere göre dosyaların şekil yönünden istenen formatta olmamasının dosyanın geri dönmesi için önemli bir sebep olduğu görülmektedir. Muhakkiklerin görüşlerine göre bu şekil farklılıklarının kişilerin inisiyatifleriyle de belirlenebildiği düşünülmektedir.

Bu süreçte yaşanan bir diğer problem muhakkikler tarafından teklif getirilirken mevzuatla fiili örtüştürme zorluğu olarak ifade edilmiştir. Bu sorunu tanımlayan görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“İşlenen fiillerin mevzuattaki karşılığını tam bulmak onu mevzuattaki karşılığıyla örtüştürmek hukuksal bir alt yapıyı gerektiriyor.” BĞ1

“Rapor yazılırken iddia hususlarının sübuta ermesi sürecinde eylemin yasal karşılığının mevzuatta bulunmaması konusu en önemli problem. Bu sefer genel kanuna bakmak durumunda kalmamız 657 sayılı kanunun 125. Maddesinin a, b, c bentlerine baktığımız zaman da tam karşılığı olmamakla birlikte yaklaşık maddelere giydirmek durumunda kalmanız en önemli problem.” BŞ1

Ortaya çıkan eylemin karşılığını mevzuatta bulmak ya da tam karşılığı olmasa da ona uygun maddeleri bulup eylemle yaptırımı örtüştürmek rapor yazma sürecinde önemli bir problem olarak muhakkikler tarafından dile getirilmektedir. Burada yorum farkının işin içine girdiğini söyleyen Muhakkik ZB1 yürüttükleri bir dosyada yurt dışında rapor alan bir öğretmenin durumuyla ilgili mevzuat ve bürokrasiden kaynaklı sıkıntılar yaşadıklarını dile getirmiştir. Muhakkik BK1 ise rapor yazılırken iddia hususlarının sübuta ermesi sürecinde eylemin yasal karşılığının mevzuatta bulunmaması konusunu en önemli problem olarak dile getirmiştir. Buna göre muhakkiklerin teklifi hazırlarken fiili mevzuatla örtüştürmede zorluk yaşadıkları görülmektedir.

Rapor yazımında muhakkiklerin problem olarak gördükleri bir başka husus da karar verme sürecindeki vicdani muhasebe olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumu örnekleyen görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Objektiflikten uzaklaşma meselesi. Burada ben bazen duygusallık yaşıyorum açıkçası ben profesyonel soruşturmacı değilim. Burada bir okul müdürüyüm, öğretmenim özellikle bazen okul müdürlerinin soruşturması veriliyor bu hepten sıkıntı. İncelemesi gerekiyor. Şimdi oturduğum merhaba dediğim adamın soruşturması elimde tamam inceledim ettim gittim en son aşamaya gelince yani sürekli oturduğum insanlar hakkında karar vereceğim orada işte objektiflikten çıkıyor muyuz objektif olabiliyor muyuz o biraz sıkıntılı oluyor.” ZB3

“Öncelikle olarak bu soruşturmanın insani boyutu var bunun, vicdani boyutu var rapor hazırlanmada ağır mı oldu? Yani yazdığımız rapordaki bizim teklifimiz ağır mı oldu Hafif mi oldu? tam karşılığı bu muydu gibi bazen vicdan yaptığımız durumlar oluyor açıkçası.” BĞ6

İddia araştırıldıktan sonra karar verirken sübuta erip ermemesi konusunda sıkıntı yaşadığını dile getiren Muhakkik ES2 bu süreçte vicdani bir muhasebe yapmak durumunda olduğunu söylemektedir. Yine Muhakkik BĞ6'nin ifade ettiği gibi karar sonrası getirilen teklifin ağır mı, hafif mi diye tartılması şeklindeki vicdani muhasebenin yanında Muhakkik ZB3'ün ifade ettiği gibi soruşturulan kişilerin tanıdık olması, sürekli görüşmek durumunda olmaları vb. gibi muhakkiklerin karar verirken objektifliklerini etkilemesi de bu süreçteki problemler olarak ortaya çıkmaktadır.

4.2.7. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme-soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusundaki düşünceleri

Muhakkik olarak görev yapan okul müdürlerinin inceleme-soruşturma işinin okul müdürlerine verilmesi hakkındaki düşüncelerini tespit etmek amacıyla katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 8. İnceleme-soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusundaki düşüncelerin alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	<i>f</i>
Okul müdürlerine inceleme soruşturma görevi verilmemeli	21
İnceleme soruşturma ilave iş yükü oluşturuyor	13
Meslektaşlarını soruşturmak problem oluyor	11
İnceleme soruşturma yapan muhakkiklere ücret ödenmeli	9
Müfettiş sayısı artırılmalı veya milli eğitim müdürlüklerinde ayrı bir birim oluşturulmalı	9
İnceleme soruşturma görevi mecburen veriliyor	5
Okul müdürlerinin inceleme soruşturma yapmaları daha gerçekçi sonuçlar veriyor	4
Kendi gelişimimiz için yararlı	2

Tablo 8'de görüldüğü gibi muhakkiklere İnceleme-soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusu sorulduğunda muhakkiklerden 21 tanesi okul müdürlerine inceleme soruşturma görevi verilmemeli (f 21) 4'ü ise verilmeli şeklinde görüş bildirmiştir. Örnekleme oluşturan muhakkiklerin bu konudaki gerekçeleri incelendiğinde ise birbirinden çok farklı nedenlerle açıklama yaptıkları görülmektedir. Okul müdürlerine muhakkiklik görevi verilmemesi gerektiğini ifade eden görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Bence verilmemeli zaman zaman dediğim gibi yakın dostlarımıza ilgili bir inceleme olduğunda olabiliyor. Yakın dostlarıma ben gel bakalım buraya annenin adı ney babanın adı ney bunları sormak durumunda kalıyorum buda hiç hoş olmuyor.” ZB2

“Okul müdürlüğü zaten ikinci görevimiz. Şu andaki mevzuatta, kanunda biz öğretmeniz. Üstüne ikinci olarak yönetim görevi gerçekleştiriyoruz. Üçüncü dördüncü hatta beşinci olarak da bu soruşturma görevini yerine getiriyoruz. Bizim için hem maddi hem manevi gerçekten emek istiyor. Çok yönlü bir çalışma istiyor. Bir rapora başlamak, planlamayı yapmak bile yani bir beyin fırtınası yapmak gerekiyor bir zaman harcamak gerekiyor.” BĞ4

“Aynı meslek gruplarındaki insanların birbirine muhakkik olarak soruşturmacı olarak görevlendirilmesinde tam objektif karar verilmesinin zafiyete düşürülmesine yol açıyor. Aynı meslek grubundasınız yan tarafta yan binada okul müdürü arkadaşım sürekli yüz yüze bakıyorsunuz. Bir şikâyetle birlikte yan yana çalıştığınız arkadaşınızın karşısına inceleme soruşturmacı olarak çıkıyorsunuz. Ne kadar objektif olursunuz kendinizi ne kadar zorlarsınız o çok ayrı bir şey ama orada çok objektif olunamadığının kanaatindeyim kendimce böyle bir durum söz konusu.” ES3

“Bir de okul müdürünün okul müdürünü takip etme sistemi. Bu da büyük bir problem. Bunu yazabilirsin net olarak. Yani aynı toplantılara girdiğin, her yerde karşılaştığın arkadaşına ola ki ceza teklif etmek zorunda kalıyorsun bu kez kırgınlıklara yol açıyor. Şu an benimle konuşmayan bir iki kişi var mesela. Elinde olmuyor. Mesela dosya dönüyor niye müdüre maaş kesimi verilmedi diye ben o arkadaşına uyarı cezası verdiğim için bana küsüyor. Tabi o işi incelemeye için yapacak bir şey yok.” BŞ1

Ayrı bir birim olması bence daha mantıklı. İlçede muhakkiklik işi ile ilgilenen ayrı bir birim oluşturulmalı. Muhakkikliğin bir karşılığı olmalı ki canla başla yapılabilsin. Okul Müdürlüğü dışında verilen bir görevlendirme olduğu ister istemez bir bıkkınlık geliyor. BĞ5

Dolayısıyla ben bize öğretmenlerle ilgili, kendi meslektaşlarımızla ilgili soruşturma dosyası verilmesini ben çok doğru bulmuyorum. Verilecekse bu şube müdürü, yani üst makamlara verilmeli. Üst makamlarca alt makamlar denetlenmeli, soruşturulmalı. Aynı kategorideki kişilere soruşturma dosyaları bana göre verilmemeli. BŞ3

Ancak şöyle bir şey var bu soruşturma karşılığında mutlaka bir ücret olmalı zira okul Müdür’ü on beş yirmi defa bir okula gitmek zorunda kalabiliyor ifade almak için her defasında kendi aracıyla gidiyor. Orada işte belli bir süre kalıyor diye yemek yiyor vesaire oradaki okul müdürü ona yemek vermiş olsa ki bu rüşvet olarak algılanır hoş bir görüntü olmaz. Orada bulunduğu sürece dışarda yiyecek dolayısıyla cüzi bir şey de olma Muhakkiklik için mutlaka bir ücret ödenmeli. Aynen bilir kişi mahkeme tarafından bilir kişi tayin edilen kişiler örneğin bir kazayla ilgili bir kişiye

müracaat edildiğinde bakıyor bir sayfalık bir raporu bir saatte hazırlıyor. 300-350 lira gibi rakamlarla bir ücret alıyor.” ES1

Mesela ben akşamları geceleri birçok defa Bu inceleme soruşturma dosyalarına mesai harcadım, zaman ayırdım. Ve bunun karşılığı olarak da ne ek ders ücreti ne de yolluk gibi Ödenek tahsis edilmedi. Bunun da çok adil ve adaletli olduğunu sanmıyorum bu da yaptığımız bu işi sevimsiz kılan taraflardan biri diyebilirim. ES3

Bu görüşler incelendiğinde muhakkiklerin bu görevin okul müdürlerine verilmeme gerekçeleri şu şekilde sıralanabilir: inceleme soruşturmaların ilave iş yükü oluşturması, okul müdürlerinin kendi meslektaşlarını soruşturmalarının kendilerine etik gelmemesi, inceleme soruşturma sürecinin maddi manevi emek harcamayı gerektirmesi ve ücret ödenmemesi, bu iş için müfettiş görevlendirilmesinin veya milli eğitim müdürlüklerinde ayrı bir birim oluşturulmasının daha uygun olacağı ve inceleme soruşturma görevinin isteğe bağlı değil de mecburi olarak verilmesi. İnceleme soruşturma süreci incelendiğinde başlı başına meşakkatli ve ciddi bir iş olduğu görülmektedir. Muhakkiklerin dosya sürecinde ifadelerin alınması, raporun yazılması gibi işlemlerde azımsanmayacak bir zamana ihtiyaç duyacakları kabul edildiğinde, aynı zamanda birçok görev ve sorumluluğu olan bir okul müdürünün ekstra olarak bir de muhakkiklikle ilgilenmesi ciddi bir zaman oluşturmak anlamına gelmektedir. Okul müdürlerinin muhakkikliğin kendileri için ekstra iş yükü olduğunu söyledikleri düşünüldüğünde bir dosya sürecinde okul müdürünün ya asli vazifelerinin aksayacağı ya dosyanın istenen nitelikte hazırlanamayacağı veya müdürlerin mesai dışı zamanlarında bu işle meşgul olacakları düşünülmektedir. Ayrıca bazı muhakkiklerin belirttiği gibi inceleme soruşturma için maddi manevi zaman ve emek kaybı ortaya çıkmakta, lakin bu iş için herhangi ücret, ek ders, harcırah ödenmemektedir. Bir dosyada birbirinden farklı yerlerde 10 farklı kişinin ifadesinin alındığı düşünüldüğünde dosyayı yürüten kişi için 10 kişiye zaman ayırmak, gerektiğinde buldukları yere giderek ifade almak maddi bir külfet içermektedir. Ayrıca muhakkiklerden bazıları birlikte çalıştıkları meslektaşlarını soruşturmayı da etik bulmadıklarını, objektif davranmakta güçlük yaşadıklarını ve ilişkilerinin bu durumdan olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir. Düşünüldüğünde bu durumun kişileri psikolojik açıdan yıpratmış aynı zamanda soruşturma sürecinin adil olarak yürütülmesini de engelleyebileceği akla gelmektedir. Okul müdürlerinden bazıları bu işin müfettişler tarafından yürütülmesinin çok daha uygun olacağını dile getirmişlerdir. İnceleme soruşturma sürecinin uzmanlık gerektiren bir alan olması

muhakkiklerin bu düşüncelerini haklı çıkarmaktadır. Yine muhakkiklerin milli eğitimlerde inceleme soruşturma için ayrı bir birim kurulması gerekliliği yönündeki görüşleri de bu işin uzmanlık gerektirmesi, oldukça fazla zaman ve emek harcamayı gerektirmesi sebebiyle haklı görülebilir. Okul müdürleri ilçe içerisinde zaman zaman birçok kurul ve komisyonda görevlendirilmekte asli işlerine ek olarak birçok vazife almaktadır. İnceleme soruşturma yürüten okul müdürlerine diğer kurul, komisyon ve işlerde yoğun görev verilmemesi bile iş yükünü rahatlatıcı bir uygulama kabul edilebilir.

Muhakkiklerden 4'ü ise bu görevin okul müdürlerine verilmesinin uygun olduğunu dile getirmişlerdir. Bu durumu gerekçelendiren görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Ben okul müdürlerine verilmesi konusuna karşı değilim yani okul müdürleri eğitim öğretimin içinde olan insanlar şu anda bu işi okul müdürleri yapıyor muhakkik görevlerini daha ağır konuları müfettişler yapıyor. Müfettişler şu anda her ne kadar eğitimle ilgili soruşturmalar yapmış olsalar da bir okul müdürü kadar ben müfettişlerin eğitim içinde olduğunu düşünmüyorum. Okul müdürleri bütün gün okul içerisindedir öğrenciyi veliyi öğretmeni en yakından tanıyan insanlar o yüzden okul müdürlerine verilen inceleme soruşturma dosyalarının okul müdürleri tarafından daha orijinal daha objektif değerlendirileceğini düşünüyorum. Çünkü dediğim gibi okul müdürleri işin içinde her karşı tarafı daha iyi anlayacaktır. Öğretmeni de veliyi de öğrenciyi de daha iyi anlayacaktır. O yüzden okul müdürlerine verilmesinde bir problem görmüyorum.” BĞ1

“Bu verilebilir şöyle verilebilir okul müdürü bir kere sahada yer alıyor okul içerisindeki konularda çözüm önerileri veya o dosyanın incelenip, değerlendirilip yapılması teklif getirilmesi hususunda okul müdürlüğü sahadan gelmiş bir insan olarak adil bir çözüm üretebilir ama hiç okulu görmemiş çalışmamış eğitim ortamında sadece farklı bir mezuniyet alanında farklı bir kimlikle bu olaylara yaklaştığı zaman burada hakkaniyetli davranmayabilir. Yani sadece kitabın ortasından okuyup bu bu oldu bu olmadı deyip vicdanını başka hususları da ortaya koyup daha objektif değerlendirme yapamayabilir dışarıdan gelenler. Ben okul müdürünün okullar içerisindeki sorunlarla alakalı dosyaların verilmesinde hemfikirim.” BĞ3

“Soruşturmaya konu olan işlerin, davranışların neler olduğunu görmek ve bu doğrultuda yöneticiliğimizi sorgulamamıza, güncelleme yapmamıza imkân verdiği için de bu görevlerin iyi olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bu görevlerin meslek yaşantımıza kattığı değeri ve tecrübeyi de unutmamalıyız.” ES4

Muhakkiklik görevinin okul müdürlerine verilmesi gerekliliğini savunan görüşler incelendiğinde bunlar şöyle sıralanabilir: okul müdürleri sahada bulduklarından

daha gerçekçi sonuçlar elde edebilirler, muhakkiklik görevi okul müdürlerinin mesleki gelişimi için yararlıdır. Görüşler incelendiğinde okul müdürlerinin eğitim öğretim sürecinin bizzat içerisinde bulunuyor olmasının, veli, öğrenci ve öğretmenleri yakından tanımalarının okul içi ortaya çıkan sorunların çözümünde ve değerlendirilmesinde avantajlı konumda olduğunu göstermektedir. Bu durum inceleme soruşturma sürecini yönetmede okul müdürlerinin yaşamışlıklarını ve okul hayatı ile ilgili birikimlerini kullanmalarının anlayışlı ve sağduyulu davranabileceklerini göstermektedir. Ayrıca muhakkiklik görevinin mesleki gelişimi desteklediğini, okul müdürlerine kendilerini yenileme fırsatı sağladığını, tecrübe kazandırdığını düşünenler de mevcuttur. Öğrenmenin dolaylı yoldan da gerçekleşebildiği düşünüldüğünde muhakkiklik sürecinde okul müdürlerinin bizzat yaşamaları dahi yürüttükleri dosyalardan olumlu ve olumsuz birçok şey öğrendikleri de önemli bir gerçektir.

Tüm bunlara göre muhakkiklik görevi verilmesiyle ilgili ifade edilen sorunları ortadan kaldıracı önlemler alınmasının yapılan işin niteliğini arttıracığı ve bu görevi yürüten kişilere motivasyon oluşturacağı bir gerçektir.

4.2.8. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme soruşturma yapma konusunda eğitim alma ve kendini yeterli görme durumları ile ihtiyaç halinde kim ya da neden yardım aldıkları hususuna ilişkin görüşleri

Muhakkiklerin bu konuda eğitim alıp almadıklarını ve kendilerini bu alanda yeterli görüp görmeme durumlarını tespit etmek amacıyla katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 9. Muhakkiklerin inceleme soruşturma yapma konusunda eğitim alma ve kendini yeterli görme durumları ile ihtiyaç halinde kim ya da neden yardım aldıkları hususlarının alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	<i>f</i>
Eğitim aldım	23
Eğitim almadım	1
Kendimi yeterli görüyorum	3
Kendimi kısmen yeterli görüyorum	3
Kendimi yeterli görmüyorum	16
Müfettişlerden yardım alıyorum	16
Tecrübeli okul müdürlerinden yardım alıyorum	10
Şube müdürlerinden yardım alıyorum	3
İnternet veya mevzuat vb. Yardım alıyorum	3

Tablo 9’da görüldüğü üzere muhakkiklik yapan okul müdürlerinden yirmi üç tanesi bu konuda eğitim aldığını söylerken sadece bir tanesi bu konuda eğitim almadığını söylemiştir. Okul müdürlerinin üçü kendini yeterli, üçü de kısmen yeterli görürken on altısı inceleme soruşturma konularında kendilerini yeterli görmediklerini ifade etmiştir. Okul müdürleri ihtiyaç hallerinde kim ya da nelerden yardım alıyorsunuz sorusuna müfettiş (*f* 16), bu konuda tecrübeli olan okul müdürlerinden (*f* 10), Şube Müdürlerinden (*f* 3) ve internet ya da mevzuat vb. (*f* 3) şeklinde cevap vermişlerdir.

Konu ile ilgili eğitim aldığını ifade eden okul müdürlerinden aldıkları eğitimin içeriği ile ilgili açıklama yapanların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Görev yaptığım bağcılar ilçesinde her sene bir iki tane ilçe milli eğitim müdürlüğümüzün organize ettiği muhakkiklik semineri olur. il Milli eğitim müdürlüğümüzden müfettişlerimiz eğitim denetmenlerimiz bize ilçemizdeki görev yapan muhakkik okul müdürlerine seminer verir örnek dosya yaparız ve ayrıca il milli eğitimin organize ettiği bir seminere de katılmış olduk.” BĞ3

Evet 2005 yılından bu yana 13 yıldır okul müdürlüğü veya şube müdürlüğü vekaletinde bulunduğum için 150-200 civarında soruşturma dosyasını inceleme sonuca bağlama imkânım oldu. Bu süre içerisinde de 10-12 tane de inceleme soruşturma semineri alma imkânımız oldu. BK1

Evet eğitim aldım. İki defa soruşturma ile ilgili muhakkiklik seminerine, eğitimine katıldım. BŞ3

Muhakkiklerin aldıkları eğitimle ilgili söylemleri incelendiğinde inceleme soruşturma ile ilgili alınan eğitimlerin üç ya da beş günlük hizmet içi eğitim etkinlikleri olarak il

veya ilçe düzeyinde düzenlenen kurs/seminerler olduğu görülmektedir. Müdürlerin bir kısmının bir sefer, bir kısmının da birden fazla bu çalışmalara katıldıkları tespit edilmiştir. Muhakkiklerden 23'ü eğitim aldığını söylerken yalnızca 1'i eğitim almadığını belirtmiştir. Bu durumun sebebinin eğitim almamış olan okul müdürünün müdürlük görevinin henüz ilk yılında olduğu düşünülebilir.

Muhakkiklik yapan okul müdürlerinin çoğu eğitim almış olsa da bu eğitimlerin faydalı olup olmadığıyla ilgili birbirinin tersine muhakkik görüşleri de ortaya çıkmaktadır. Muhakkik BK4 bu konuda il ve ilçe seminerlerinde yapılan çalışmaların kendilerine katkı sağladığını, kendi ilçelerinde muhakkiklik görevi yapan okul müdürleriyle ortak bir gruplarının olduğunu ve oradan tecrübe paylaşımında bulduklarını söylese de Muhakkik BĞ5 eğitim aldığını ama eğitimin nitelikli olmadığını, Muhakkik BK3 iki üç kere eğitim aldığını ancak bu eğitimlerle bu işlerin yapılamayacağını, Muhakkik BŞ2 ise eğitimler başarılı olsa da niteliklerinin istedikleri gibi olmadığını söylemiştir. Muhakkik BĞ4 eğitimlerin anlatım şeklinde olduğunu aslında kendilerinin zaten kitabi bilgiye kolay ulaşabildiklerini bu sebeple seminer ya da kurslarda daha çok uygulamaya dönük çalışmaların olması gerektiğini ifade etmektedir.

Muhakkik BŞ4'ün 'Beş günlük bir eğitime eğitim deniliyorsa aldım' şeklindeki ifadesi de aslında eğitim alma durumunun yüksek bir oranda olmasına rağmen eğitim alanlardan yarıdan fazlasının kendini yeterli görmemesi, 3 kişinin de kısmen yeterli görmesi durumunu açıklayıcı nitelik taşımaktadır.

Bu durumla ilgili olarak yine; Muhakkik BĞ1 seminer ya da kurs eğitimi aldıklarını ama bunu ciddi bir eğitim olarak görmediğini; Muhakkik ZB3 kurs ve seminerlerde müfettişlerin genel bilgi vermeye çalıştıklarını ama kursiyerlerin kendi dosyalarıyla ilgili çok soru sorduklarından dolayı derslerin aksadığını ve bütüncül bir eğitim olmadığını; Muhakkik BĞ5 eğitimlerin yeterli olmadığını daha kapsamlı olması gerektiğini; Muhakkik BŞ1 aldıkları eğitimin yeterli olmadığını, bu işin bir uzmanlık alanı olduğunu; BŞ 2 eğitimlerin niteliğinin yeterli olmadığını, daha iyi eğitimler olması gerektiğini ve yeterli görmek için ciddi bir tecrübeye de ihtiyaç olduğunu; Muhakkik BŞ3 inceleme soruşturma işinin süreklilik gerektirdiğini, kendilerinin ara ara yaptıkları bu işlerin çabuk unutulduğunu, sürekli işlerinin bu olmadığı için kendini yeterli görmediğini ifade etmiştir. Muhakkiklerin bu açıklamaları değerlendirildiğinde

eğitimlerin niceliksel olarak fazla olmasına rağmen kendini yeterli bulma oranının düşük olması eğitimlerin nitelik olarak iyi olmadığını düşündürmektedir.

Eğitimlerin niteliğinin artırılması adına Muhakkik BK1 mevzuatın sürekli güncellenmesinden kaynaklı eğitimlerde edinilen bilgilerin eksik kaldığını, mesleki çalışma dönemlerinde muhakkiklere süresi kısa bile olsa alanında yetkin müfettişler tarafından eğitim verilmesinin doğru olacağını ifade etmiştir. Muhakkik ES3 inceleme soruşturma işindeki başarının tecrübeyle de alakalı olduğunu, kendisinin de yürüttüğü dosya sayısı arttıkça tecrübe kazandığını ve şu an kendisini kısmen yeterli gördüğünü; muhakkik BK4 de yine yürüttüğü dosya sayısı arttıkça tecrübesinin arttığını ve şu an kendisini yeterli görmeye başladığını ifade etmiştir. Muhakkik BĞ4 ise ilçelerinde yılda en az iki-üç seminer düzenlendiğini, bu seminerlerde uygulamalı çalışmalar yaptıklarını ayrıca ilçedeki diğer muhakkiklerle bir whatsabb grupları olduğunu ve buradan bilgi ve tecrübe paylaşımı yaptıklarını bunun da kendilerine çok katkısı olduğunu dile getirmiştir.

Muhakkikler inceleme soruşturma işlemlerini yürütürken yardıma ihtiyaç duyduklarında en çok tanıdıkları maarif müfettişlerinden ve bu konuda tecrübeli olduğunu düşündükleri okul müdürlerinden yardım istediklerini bunun dışında şube müdürlerinden, internetten ve çeşitli mevzuat kaynaklarından yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Muhakkik BĞ3 destek istedikleri müfettiş ya da okul müdürlerinin samimi bir şekilde kendilerine destek olmaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Muhakkik BK2 ise dosyayla ilgili müfettişlerden destek aldığı bazı zamanlar müfettişlerin yorumuyla kendi yorumu arasında farklar olduğunu gördüğünü, alınan desteklerle konuyu başka açılardan da değerlendirip daha sağlıklı sonuçlara ulaşabildiklerini söylemiştir.

4.2.9. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin İnceleme-soruşturma sürecinde karşılaştıkları diğer problemlere ilişkin görüşleri

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma yaparken karşılaştıkları ve yukarıda bahsedilmeyen diğer problemlerin neler olduğunu tespit amaçlı katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 10. İnceleme-soruşturma sürecinde karşılaşılan diğer problemlerin alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	<i>f</i>
Okulun işleri ile muhakkiklik işinin birlikte yürütülmesinden kaynaklı zaman, iş yoğunluğu vb. problemler	7
Hakkında inceleme-soruşturma çalışması yürütülenlerin olumsuz tavırları	4
Muhakkike aynı anda birden fazla inceleme-soruşturma dosya verilmesi	2
Şikâyetçi/tanıkların ifade vermek istememeleri	2
Bilirkişi eksikliği	1
Tanıdıkların soruşturmasını yapmak zorunda olunması	1
Adres değişikliği	1
Geri dönen dosyaların geri dönme sebebinin yazılmaması	1
Farklı kurumlarla yazışma ve belge temininde yaşanan güçlükler	1

Tablo 10’da görüldüğü gibi muhakkiklere İnceleme-soruşturma sürecinde karşılaşılan diğer problemler sorulduğunda Muhakkiklerden 7 tanesi Okulun işleri ile muhakkiklik işinin birlikte yürütülmesinden kaynaklı zaman, iş yoğunluğu vb. problemler (f 7) şeklinde görüş bildirmiştir. Bunları sırasıyla Hakkında inceleme-soruşturma çalışması yürütülenlerin olumsuz tavırları (f 4), Muhakkike aynı anda birden fazla inceleme-soruşturma dosya verilmesi (f 2), Şikâyetçi/Tanıkların ifade vermek istememeleri (f 2), Bilirkişi eksikliği (f 1), Tanıdıkların soruşturmasını yapmak zorunda olunması (f 1), Adres değişikliği (f 1), Geri dönen dosyaların geri dönme sebebinin yazılmaması (f 1) ve Farklı kurumlarla yazışma ve belge temininde yaşanan güçlükler (f 1) alt kategorileri izlemektedir.

Muhakkiklerin daha önceki sorularda da görüldüğü gibi inceleme-soruşturma işinin okul müdürlerine verilmesi hususunda belirtmiş oldukları en önemli problem okul işleriyle muhakkiklik çalışmalarının birlikte yürütülmesi aşamasında zamanın yetmemesi, işlerden biriyle uğraşırken diğer işlerin aksaması, okul müdürlerinin üzerinde çok fazla iş olmasından kaynaklı bazı işlerin istenen zamanda yapılamaması olarak ortaya çıkmaktadır. Muhakkik BĞ3 okul müdürlerinin asli işleri arasında Muhakkiklik görevinin olmadığını bu işin müfettişlerin asli işi olduğunu, müfettişlerin sadece bu işle uğraşmalarından kaynaklı daha rahat olduklarını, kendilerinin ise okul işleriyle birlikte inceleme-soruşturma işini yürütürken zorlandıklarını dile getirmektedir. Bu ana problemin dışında Hakkında inceleme-soruşturma çalışması

yürütülenlerin olumsuz tavırları, Muhakkike aynı anda birden fazla inceleme-soruşturma dosya verilmesi, Şikâyetçi/Tanıkların ifade vermek istememeleri, Bilirkişi eksikliği, Tanıdıkların soruşturmasını yapmak zorunda olunması, Adres değişikliği, Geri dönen dosyaların geri dönme sebebinin yazılmaması, Farklı kurumlarla yazışma ve belge temininde yaşanan güçlükler gibi problemler de yine daha önceki sorularda ortaya çıkan ve açıklanan problemler olarak muhakkikler tarafından tekrar dile getirilmiştir.

4.2.10. Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin inceleme-soruşturma sürecinin daha iyi yürütülmesi için genel olarak çözüm önerileri

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma süreçlerinin daha sağlıklı yürütülmesi adına ortaya koydukları çözüm önerilerini tespit amaçlı katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda alt kategorilere ayrılarak verilmiştir.

Tablo 11. İnceleme-soruşturma sürecinin daha iyi yürütülmesi için genel olarak çözüm önerilerinin alt kategorileri ve frekansları

Alt Kategoriler	<i>f</i>
Muhakkiklere ödenek verilmesi	5
Her dosyanın okul müdürlerine verilmemesi	4
Yeni muhakkiklerin yetiştirilmesi	4
Raporların standart taslaklarının olması	3
Her şikâyetin soruşturmaya dönüştürülmemesi	3
Muhakkiklik yapan okul müdürlerine farklı muafiyetler sunulması	2
Cezalandırıcı tavır yerine rehberlikçi yaklaşımın esas alınması	1
Uzlaştırma mekanizması kurulması	1

Tablo 11’de görüldüğü gibi muhakkiklere İnceleme-soruşturma sürecinin daha iyi yürütülmesi için genel olarak çözüm önerileri sorulduğunda Muhakkiklerden 5 tanesi Muhakkiklere ödenek verilmesi (f 5) şeklinde görüş bildirmiştir. Bunları sırasıyla Her dosyanın okul müdürlerine verilmemesi (f 4), Yeni muhakkiklerin yetiştirilmesi (f 4), Raporların standart taslaklarının olması (f 3), Her şikâyetin soruşturmaya dönüştürülmemesi (f 3), Muhakkiklik yapan okul müdürlerine farklı muafiyetler sunulması (f 2), Cezalandırıcı tavır yerine rehberlikçi yaklaşımın esas alınması (f 1) ve Uzlaştırma mekanizması kurulması (f 1) alt kategorileri izlemektedir.

Okul Müdürleri Muhakkiklik vazifesinin daha iyi yapılması için bu görevi yapan muhakkiklere asli görev tanımlarında olmayan muhakkiklik göreviyle ilgili ek bir

cret ödenmesinin gerekli olduğunu dile getirmektedirler. Bu hususta inceleme-soruşturma sürecinde ulaşım giderlerinin çok olmasını, normal mesai dışında çok zaman harcadıklarını, dosyanın içeriğiyle ilgili psikolojik olarak yıprandıklarını, sosyal ve kişisel ilişkilerinin bozulduğunu, aynı işi yapan üstelik asli işi bu olan müfettişlerin ulaşım vb. noktalarda ayrı ücret aldıklarını ifade ederek isteklerini gerekelendirmektedirler. Muhakkik BĖ3 bu işlerde birçok masraflarının olduğunu, ekstra zaman harcayarak bu işi yaptıklarını, maddi bir desteğin olması halinde işlerin daha özenli ve daha hızlı bitirilebileceğini söylemektedir.

Muhakkikler her dosyanın okul müdürlerine verilmemesini öneri olarak dile getirmektedirler (BĖ1, BĖ3 BK2, BK5,). Okul müdürlerine inceleme-soruşturma dosyası verileceği zaman dosyanın zorluk derecesinin hesap edilmesi gerekliliği, bunun sonucu uzmanlık gerektiren zor ve teferruatlı işlerin okul müdürlerine verilmeyip bu alanda ihtisas yapmış müfettişlere verilmesi gerektiği Muhakkik BĖ3 veBK2 tarafından dile getirilmiştir. Muhakkik BĖ1 ve BK5 tarafından da okul müdürleriyle ilgili soruşturmaların okul müdürü olan muhakkiklere verilmemesini bunun yerine şube müdürleri ve müfettişlere verilmesi önerisini dile getirmişlerdir.

Okul müdürlerinin üzerindeki muhakkiklik yükünün azaltılması için açılacak kurslarla yeni muhakkiklerin yetiştirilmesi, mesleki çalışma dönemlerinde ve yarıyıl tatillerinde uygulamalı çalışmaların yapılması ve bu alanda kabiliyetli ve gönüllü okul müdürlerinin bu konuda eğitime alınarak onlardan profesyonel inceleme-soruşturma ekiplerinin oluşturulabileceği nerisi de Muhakkikler ES2, ES4, BĖ3 ve BĖ4 tarafından dile getirilmiştir.

İnceleme-soruşturma raporlarının şekil yönünden uygun bulunmayıp ilçe ve il komisyonlarından geri döndürüldüğünü ifade eden muhakkiklerden ZB2, BĖ5 ve BK4bu konuda tam bir standardın bulunmadığını milli eğitim müdürlüklerindeki memurların tutumuna göre farklı şekillerin önerildiğini söyleyerek bu konuda kesin ve net standartların belli olduğu rapor taslağının hazırlanması ve herkes tarafından bunun kullanılması önerisini dile getirmektedirler.

Muhakkiklerden BĖ6, BK2 ve Bş4 son dönemlerde haberleşmenin artması, sosyal medya etkisi ve ALO 147, BİMER, CİMER gibi şikâyet imkanlarının artması sonucu olur olmaz her şeyin şikâyet konusu edildiğini, bu durumun beraberinde açılan

soruşturma sayısını çok fazla artırdığını, muhakkik ve müfettişlerin artık inceleme-soruşturma yapmaktan başka işlere vakit ayıramadıklarını dile getirmişler ve milli eğitim müdürlükleri tarafından gelen şikâyetlerin ön incelemeye tabi tutularak her şeyin soruşturulmaya dönüştürülmemesini önermektedirler.

İş yüklerinin fazlalığından dolayı Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin bazı sorumluluklardan muaf tutulması ve bazı teşviklerin verilmesinin çalışmaların daha sağlıklı ve hızlı yürümesi için önerilen bir diğer unsur olarak göze çarpmaktadır. Muhakkik BĞ4 farklı bir konum verilmesini, Muhakkik ES3 ise muhakkik olan okul müdürlerinin bazı toplantılardan, komisyonlardan muaf tutulabileceğini, kaymakamlık onayı ile haftanın belli günlerinde izinli sayılarak inceleme-soruşturma işlerini yapabileceklerini böylelikle izinli olduğu sürelerde okullarında oluşabilecek problemlerden sorumlu olmayacaklarını bunun da kendilerini bir nebze olsun rahatlatacağını dile getirmiştir.

Muhakkik BŞ4 inceleme soruşturma dosyası çokluğunun önüne geçme adına kurumlarda uzlaştırma mekanizmasının kurulmasının en ufak meselenin bile soruşturmaya dönüşmesinin önüne geçebileceğini söylemektedir.

“Öğretmen yan baktığında soruşturma açılıyor. Ama öğretmene herkes her şeyi yapıyor ama bununla ilgili çok ciddi bir kan akmadığı sürece savcılığa intikal etmiyor yani. Kan akınca kamu davasına giriyor/girmiyor bizzat şahit olduk biz. Bu öğretmenin itibarı için önemli bazen öyle ki bu dosya yapılmaması gerekir dediğim konular bir de işin içerisine öğrenciler giriyor. Bütün sınıf içerisinde öğrenci seçmen gerekiyor o öğrencileri rehber öğretmen eşliğinde tespit yapman gerekiyor. Aslında konu incir çekirdeğini doldurmayacak. Hani öp öğretmenin elinin veya öğretmen onu alnından bir öpse bitecek. Hâkim ve savcıların iş yükünü azaltmak için ara bulucular şimdi devreye girdi bilmiyorum belki yarın bir gün milli eğitimde de böyle bir şeye ihtiyaç olabilir. Bir arabuluculuk kurumu kurulsa belki en azından dosya olmasıyla hem iş hem ekonomik kayıp yaşanmasın. İşleyiş de hızlansın. Problemler de çözülsün. Herkes mutlu olsun diye arabuluculukla ilgili sistem de kurulsa belki bir faydası olur ve aynı zamanda da öğretmenlerin de müdürlerin de yaşadığı bu gereksiz işleyiş.” BŞ4

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin muhakkiklik sürecinde karşılaştıkları problemleri belirleme amaçlı gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen bulgular aşağıdaki dokuz başlıkta kategorize edilmiştir. Bunlar; inceleme-soruşturma içeriğinin Olur'a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaşılan problemler, İnceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaşılan problemler, inceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaşılan problemler, soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaşılan problemler, inceleme-soruşturma yapılan konuların karşılığını mevzuatta bulabilme, aksi durumlarda nelerin yapıldığı ve bu hususta öneriler, soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaşılan problemler, inceleme-soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusunda düşünceler, muhakkiklerin inceleme soruşturma yapma konusunda eğitim alma ve kendini yeterli görme durumları ile ihtiyaç halinde kim ya da neden yardım aldıkları hususu ve inceleme-soruşturma sürecinde karşılaşılan diğer problemler olarak kategorize edilmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde bu dokuz kategori altında elde edilen en yüksek frekansa sahip bulgular tartışılacaktır.

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma içeriğinin Olur'a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaştıkları problemler incelendiğinde 24 katılımcıdan 11'inin şikâyetin Olur'a tam yansımaması, eksik yansımaları problemiyle karşılaştıklarını bildirdikleri görülmüştür. Muhakkiklerin büyük bölümünün şikâyetin Olur'da tam olarak yer almadığını belirtiyor olması bu durumun sıklıkla karşılaşılabilen bir sorun olduğunu işaret etmektedir. Ayvaz'ın (2017) yürütmüş olduğu Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevine İlişkin Görüşleri adlı yüksek lisans tezinde de muhakkiklerin emrin verildiği Olur'un içeriği ile ilgili karşılaşılan sorunlarda açıklık/netlik kategorisinde görüş bildirdikleri, Olur içeriğinin net ve açık olmadığını ifade eden muhakkiklerin olduğu

görülmektedir. Aynı şekilde Beyhan'ın (2018) İlköğretim Müfettişlerinin Disiplin Soruşturması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar adlı yüksek lisans çalışmasında da benzer sonuca ulaştığı görülmektedir. Disiplin soruşturması emri alınmasında karşılaşılan sorunlarda iddiaların Olur'da net olarak belirtilmemesi sorunu yaşadıklarını ifade edenler bulunmaktadır. Benzer şekilde Özmen ve Şahin'in (2010) araştırmasında da katılımcılar soruşturma görev emirlerinin alınması aşamasında karşılaştıkları sorunlardan birinin soruşturma Olur'larının iyi hazırlanmaması olduğunu dile getirmişlerdir.

Muhakkiklerin inceleme-soruşturma yapılacak konu ile ilgili hazırlık ve planının uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaştıkları problemler incelendiğinde ise 24 katılımcıdan 15'inin okul müdürlüğünün iş yükü ile muhakkiklik görevinin getirdiği ek yükün yarattığı zaman probleminin hazırlık planlama sürecinde yaşadıkları sorun olarak nitelendirdikleri görülmüştür. Örneklemleri oluşturan okul müdürlerinin yarıdan fazlasının bu sorunu belirtmiş olması çoğunluğu rahatsız eden bir durum olduğunu göstermektedir. Bu sonuç Özmen ve Şahin'in (2010) araştırmasında elde ettiği sonuçla örtüşmektedir. Özmen ve Şahin'in araştırmasında soruşturmaya hazırlık aşamasında karşılaşılan sorunlarda katılımcılar iş yükünün fazlalığından dolayı zaman darlığı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Muhakkik olarak görev yapan okul müdürlerinin İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaştıkları problemler incelendiğinde en çok karşılaşılan sorunun (f 13) şikayetçi ya da tanığın çeşitli sebeplerle ifade vermek istememesi olduğu görülmüştür. Bu sonuç Özmen ve Şahin'in (2010) araştırmasında elde ettiği bazı şahısların ifade vermek istemediği bulgusuyla örtüşmektedir. Çelebi, Övür ve Eravcı'nın (2016) Soruşturma Grubunda Görev Yapan İl Eğitim Denetmenlerinin Süreç İçinde Karşılaştıkları Sorunlar isimli araştırmasında da ifade vermek istememenin ifade almada karşılaşılan sorunlar kategorisinde yer alan bir bulgu olduğu görülmüştür.

Soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaşılan problemler kategorisinde Muhakkiklerin 8'inin genel olarak ciddi bir problem yaşanmadığını belirttiği görülmüştür. Bu bulgu Çelebi, Övür ve Eravcı'nın (2016) delillerin toplanması aşamasında karşılaşılan sorunlarda en yüksek frekansa sahip cevabın "sorun yok" olduğu bulgusuyla örtüşmektedir. Bu kategoride sırasıyla ikinci ve üçüncü yüksek frekansa sahip cevabın devlet okullarında problem yok (7), özel

kurumlardan bilgi ve belge temininde zorlanma (5) olduğu görülmüştür. Devlet kurumları dışındaki kurumlardan belge temininde yaşanan güçlük bulgusunun Özmen ve Şahin'in (2010) araştırmasında ulaşılan 'Başka kurumlara ait belgelere ulaşmakta karşılaşılan zorluklar' bulgusuyla da örtüştüğü görülmektedir.

İnceleme-soruşturma yapılan konuların karşılığını mevzuatta bulabilme, aksi durumlarda nelerin yapıldığı ve bu hususta öneriler kategorisinde muhakkiklerin 13'ünün aranılanların karşılığının bulunamadığı, mevzuatın açık ve net olmadığı cevabını verdiği görülmüştür. Bu bulgu Ayvaz'ın (2017) araştırmasında katılımcıların muhakkiklik yaparken sübut bulan disiplin suçunun karşılığını, 657 Sayılı DMK' da bulamadıkları bulgusuyla örtüşmektedir. Ayrıca, Beyhan'ın (2008) araştırmasında elde ettiği inceleme soruşturmalarda eylem ve eylemin mevzuattaki karşılığı arasında ilişki kurmakta güçlük yaşandığı ve sübuta eren fiillerin karşılığının yasalarda cezayı öngören maddelerde yer almadığı bulguları da benzer niteliktedir. Bunun yanında, mevzuatta net olmayan ifadelerin olması, işlenen suçla, yürürlükteki kanunların disiplin hükümlerinin uyuşmaması bulguları da bu bulguyla benzerlik göstermektedir. (Çelebi, Övür, Eravcı 2016)

Soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaşılan problemler kategorisinde katılımcıların 15'i rapor yazma süresinin yetmediğini, bu konuda zaman problemi yaşadıklarını belirtmiştir. Bu bulgu başka bir çalışmada elde edilen evrakların çokluğu ve incelemesinin zaman aldığı bulgusuyla da örtüşmektedir (Özmen ve Şahin 2010). Soruşturmanın yürütülmesi, delillerin toplanması ve değerlendirilmesi aşamasında yaşanan sorunlardan birinin zaman darlığı olduğu bulgusu da Çelebi, Övür, Eravcı (2016)'nın çalışmasındaki bulgularla benzer bir bulgudur.

Muhakkiklerin İnceleme-soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusundaki düşüncelerine bakıldığında 24 muhakkikten 21'inin bu görevin okul müdürlerine verilmemesi gerektiğini düşündüğü görülmüştür. Muhakkiklerden 13'ü ise bu görüşlerini inceleme soruşturmaların ilave iş yükü oluşturması sebebiyle verilmemesi gerektiği şeklinde gerekçelendirmişlerdir. Akan, (2016) Akademisyenlerin İnceleme Soruşturma Görev Zorluklarına İlişkin Görüşleri adlı araştırmasında da öğretim üyelerinin birçoğunun soruşturma görevinin akademisyenlik görevi ile uyuşmadığını düşündüğü ve görev sürecinde gerilim yaşadıklarını belirttikleri sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda okul müdürlerinin en

önemli görevi eğitim liderliğidir (Bursalıoğlu, 2002). Bu durum kabul edildiğinde ciddi bir iş yükü oluşturan muhakkiklik görevinin okul müdürlerinin asli işlerini sekteye uğratacağı da kabul edilmelidir. Ayvaz'ın (2017) araştırmasında elde ettiği, okul müdürlerinin insan kaynakları, öğretim programları, bina yönetimi gibi alanlarda sorumlu oldukları, idari hukuk ile ilgili işlerden sorumlu olmalarının uygun olmadığı bulgusu da benzer özelliktedir. Ayrıca muhakkiklerden 11'inin aynı ilçede birlikte çalıştıkları meslektaşlarını soruşturmanın kendileri için uygunsuz ve psikolojik açıdan yıpratıcı olduğunu düşündükleri, bu durumun objektifliklerini de etkilediği gerekçeleriyle muhakkiklik görevinin okul müdürlerine verilmemesi gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Muhakkiklerden 23'ü inceleme soruşturmalar ile ilgili eğitim aldığını belirtmiştir. Muhakkiklerin bu konuda kendilerini yeterli bulma durumları incelendiğinde 16'sının konu ile ilgili kendini yeterli görmediği sonucuna ulaşmıştır. Muhakkiklerin 24'ünden 23'ünün eğitim aldığını söylemesine rağmen 16 kişinin kendini yetersiz görmesi bu alanda verilen eğitimlerin niteliği ile ilgili düşündürmektedir. Muhakkiklerin ihtiyaç duyduklarında kimden ya da neden yardım aldıkları noktasında "müfettişlerden yardım alıyorum" cevabının en yüksek frekansa (16) sahip cevap olduğu görülmüştür. Ayvaz (2017) araştırmasında okul müdürlerinin muhakkiklik görevini yerine getirirken müfettişlerden yardım aldıkları, Akan (2016) da öğretim üyelerinin zaman zaman müfettişlerden yardım aldıkları bulgusuna ulaşmıştır.

İnceleme-soruşturma sürecinde karşılaşılan diğer problemler kategorisine verilen cevaplar incelendiğinde en fazla frekansa (7) sahip cevabın "okulun işleri ile muhakkiklik işinin birlikte yürütülmesinden kaynaklı zaman, iş yoğunluğu vb. problemler" olduğu görülmüştür. Bu kategoride ikinci yüksek frekansa (4) sahip cevap "hakkında inceleme soruşturma yürütülenlerin olumsuz tavırları" olmuştur. İnceleme ve soruşturmanın zaman aldığı ve iş yükü oluşturduğu bulgusu Akan (2016), Özmen ve Şahin'in (2010) araştırma bulgularında da yer almaktadır. Çelebi, Övür ve Eravcı (2016) da soruşturulan insanlarla tekrar karşılaşıldığında yaşanan sorunlar kategorisinde tepki ortaya koymaları, küsmeleri bulgularına ulaşmıştır.

Katılımcılara inceleme soruşturma sürecinin daha iyi yürütülebilmesi için çözüm önerilerinin neler olduğu sorulduğunda en yüksek frekansa (5) sahip cevabın muhakkiklere ödenek verilmesi olduğu görülmüştür. Bir sonraki yüksek frekansa (4)

sahip çözüm önerisinin ise her dosyanın okul müdürlerine verilmemesi olduğu görülmektedir. Bu bulgu Ayvaz'ın (2017) araştırmasında elde ettiği muhakkiklik görevi için ek ders ücreti ödenmesi gerekliliği ve uzmanlık gerektiren bir iş olması sebebiyle müfettişlerin yürütmesi gerektiği ile benzer niteliktedir.

5.2. Sonuçlar

İnsanların toplu olarak çalıştıkları bütün kurumlarda düzenin sağlanması, kalitenin yakalanması ve sürdürülebilmesi adına birtakım normlar geliştirilir ve kurumdaki bütün herkesin o normlara uyması beklenir. Bu normlara uymayanlar hakkında ise kurumun türüne ve özelliğine göre bazı yaptırımlar uygulanır. Kamu kurumlarında çalışanlar için anayasa ve kanunlarda hak, ödev ve sorumluluklar açık bir şekilde belirtilmiş ve uymayanlar hakkında uygulanacak yaptırımlar da ifade edilmiştir. Bu noktada kişiler hakkında belirlenecek yaptırımlar yapılacak inceleme ve soruşturma çalışmaları neticesinde belirlenmektedir. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlarda görevli kişiler hakkında gerektiğinde inceleme ve soruşturma işini yapma vazifesi esas olarak müfettişlerde olmakla beraber gerek müfettiş sayısındaki yetersizlikler gerekse Millî Eğitim Bakanlığı'nın olayları mahallinde ve hızlı çözüme anlayışından hareketle okul müdürlerine de inceleme soruşturma görevi verilmektedir

Okul, vermiş olduğu akademik eğitimin yanı sıra öğrencilerin sosyal hayata hazırlanması, toplumsal kuralları benimsemesi ve iyi bir birey olarak yetişmesinde baş aktörlerden birisidir. Okulun bu temel fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için kaliteli öğretmenlere ve işini severek yapan, özverili, çalışkan, gelişmeye açık liderlere yani okul müdürlerine ihtiyacı vardır. Bu bağlamda okul müdürlerinin mevzuatın öngördüğü şekilde işini yapmaya çalışırken doğrudan okulla ilgisi olmayan birtakım işlerle meşgul olmaları, mesailerini okul ortamına ayıracakları yerde okul dışındaki işlerde zaman harcamak zorunda kalmalarını okuldan hizmet alanlar adına bir kayıp olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda bahsedilenlerden hareketle araştırma 'Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşlerinin ve süreçte yaşadıkları sorunların neler olduğu' temel problemi üzerine kurgulanmıştır. Araştırmaya, inceleme-soruşturma alanında profesyonel bir eğitim almayan okul müdürlerinin inceleme soruşturmaları sağlam bir yasal zemine oturtmalarının zor olacağı, iş yüklerinin fazla oluşundan kaynaklı zaman

problemi yaşayacakları, soruşturmasını yaptıkları, aynı çevrede birlikte çalıştıkları meslektaşlarıyla problem yaşayacakları ve bu gerekçelerle muhakkiklik işlerini gönüllü olarak yapmadıkları varsayılarak başlanmıştır. Belirlenen bu gerekçeler doğrultusunda araştırmada muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin muhakkiklik süreçleriyle ilgili görüşlerini öğrenmek, karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bunlardan hareketle çözüm önerileri sunarak yetkili mercilerin dikkatini çekmek ve yaşanan problemlerin en aza indirilmesi noktasında çalışmaların yapılmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde yukarıdaki varsayımlarla örtüşen sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bunlar içerisinde, okul müdürlerinin büyük çoğunluğunun, çeşitli gerekçelerle muhakkik görevinin okul müdürlerine verilmemesi gerektiğini dile getirmelerinin en dikkat çeken sonuç olduğu ifade edilebilir. Bunun yanında görüşme gerçekleştirilen yirmi dört okul müdüründen yirmi üçünün muhakkiklik konusunda eğitim almış olmalarına rağmen kendilerini bu konuda yeterli görmemeleri de dikkate değer bir bulgu olarak öne çıkmaktadır. Okul müdürleri kendilerine verilen kısa süreli eğitimlerin bu derece hukuki uzmanlık gerektiren bir iş için yeterli olmadığını ve netice olarak kendilerini yeterli görmediklerini ifade etmektedirler.

Muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin muhakkiklik sürecinde karşılaştıkları problemleri belirlemeyi ve çözüm önerileri geliştirmeyi amaç edinen bu araştırmada elde edilen bulgulara dayalı ayrıntılı sonuçlar aşağıdaki şekildedir:

- İnceleme-Soruşturma için Olur alınırken şikâyet metninde yer alan hususlar tam olarak Olur'a aktarılmayıp özet şeklinde yazılmakta, Olur'larda dil ve ifade yanlışlıkları ile bilgi yanlışlıkları olmakta bunun sonucu olarak da Olur metnine göre çalışma yapılırken tekrar Olur alma ihtiyacı hissedilmekte ve bu durum emek ve zaman kaybına sebep olmaktadır.
- Okul müdürlerinin iş yükünün fazla olmasından dolayı muhakkiklik görevleri ek bir yük oluşturmakta bu durum da hem okul işlerinde hem de inceleme-soruşturma çalışmalarında istenilen verimin alınamamasına sebep olmaktadır.
  - Soruşturmalar çok fazla zaman almakta, özellikle bazı ilçelerde inceleme-soruşturmanın tamamlanması için verilen on beş gün, bir ay

gibi kısa süreler rapor yazılması aşamasında okul müdürlerini baskı altına almaktadır.

- Şikayetçilerin şikayetlerinden vazgeçmeleri ya da adres, telefon eksikliklerinden dolayı şikayetçilere ulaşılamaması sonucu çalışmalar yarım kalmakta, sağlıklı sonuç alınamamaktadır.
- Tanıkların şikâyet edilenle olan tanışıklığı ve aleyhinde konuşmak istememesi sebebiyle bildiklerini söylemekten kaçınması doğru sonuca ulaşmayı zorlaştırmaktadır.
- Hakkında soruşturma yapılan kişilerin muhakkikleri taraflı gördükleri ve zaman zaman tepki gösterdikleri görülmektedir.
- Belgelere ulaşma konusunda genelde devlet kurumlarında sıkıntı yaşanmamakta iken özel kurumlarda belgenin hiç olmaması, olan belgelerin saklanması, değiştirilmesi, geç verilmesi ve yine kamera görüntülerinin verilmemesi problemleri ile karşılaşmaktadır.
- Okul müdürlerinin hukuki metinleri yorumlama konusunda uzman olmaması, çok sayıda kanun, yönetmelik vb. ile mahkeme kararlarının olması, hukuki metinlerin çok açık ve net olmaması ve çok sık değişmesi sebebiyle soruşturmalarda karar verirken zorlanmalarına sebep olmaktadır.
- Rapor yazımında özellikle tahlil ve münakaşa kısmında konunun hukuki zemine oturtulması yönünden okul müdürleri zorlanmaktadır.
- Okul müdürleri, tanıdıkları, birlikte aynı ortamlarda buldukları ve çeşitli komisyonlarda birlikte görev yaptıkları meslektaşlarının soruşturmasını yaparken karar verme sürecinde vicdanen zorlanmakta, objektiflik kaygısı yaşamaktadırlar.
- Okul müdürlerinin büyük çoğunluğu, bu konuda uzman olmamaları, çok fazla zaman harcamaları, beraber çalıştıkları meslektaşlarını soruşturmak zorunda kalmalarının kendilerini psikolojik olarak yıpratmış gibi gerekçelerle muhakkiklik görevinin okul müdürlerine verilmesini uygun bulmamakta; bununla beraber sayıları az da olsa bazı okul müdürleri de okul müdürlerinin doğrudan eğitim ortamının içinde bulunmasından dolayı müfettişlere göre daha objektif karar

verebileceği ve yine muhakkiklik vazifesinin kendilerine tecrübe kazandıracağı gibi gerekçelerle kendilerine bu görevin verilmesini uygun bulmaktadırlar.

- Okul müdürlerinin büyük çoğunluğu kurs seminer tarzında bir eğitim almış olmasına rağmen bu alanda kendilerini yeterli görmemektedirler.
- Okul müdürleri inceleme soruşturma çalışmalarını yaparken okuldan ayrı kaldıkları süreçte okulda yaşanabilecek olumsuzluklardan dolayı tedirginlik yaşamakta ve işlerine tam olarak adapte olamamaktadırlar.

5.3. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlardan hareketle inceleme soruşturma iş ve işlemlerinin daha sağlıklı yürütülmesine katkı sağlamak amacıyla inceleme-soruşturma emri veren makamlar ve işin uygulayıcısı okul müdürleri için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Olur'ların hazırlanması sürecinde görevli personelin seçiminde mezuniyet durumu gözetilmeli, mevcut personelin dil ve anlatım bilgisinin yeterlilik düzeyinin artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.
- İnceleme soruşturma dosyalarının bitirilmesi için makul süreler verilmeli, mevcut dosyalar bitirilmeden aynı kişilere yeni dosya verilmemelidir.
- İnceleme soruşturma görevi verilen okul müdürlerine ilçe içerisinde gerçekleştirilecek diğer kurul, komisyon, tören gibi işlerde görev verilmemesine özen gösterilmelidir.
- Soruşturma sürecinde bilgi belgeye ulaşmada güçlük çıkaranlar için yasal yaptırımlar oluşturulmalı ve uymayanlara uygulanmalıdır.
- Mevzuatın sürekli güncel tutulduğu, olası inceleme ve soruşturma konularında mevzuat fihristinin oluşturulduğu, muhakkiklere her konuda rehber olabilecek ve gerektiğinde mail yoluyla destek alabileceği bir web sitesi hazırlanmalıdır.
- Hizmet içi eğitimlerin niteliği artırılmalı, eğitimlerin vaka incelemesi, örnek dosya hazırlama vb. atölye çalışmaları tarzında yapılması sağlanmalıdır.
- İnceleme soruşturma görevlerinin isteğe bağlı olarak verilmesi sağlanmalıdır.

- İnceleme soruşturma görevi verilen okul müdürlerine bu görev için ödenek, ek ders vb. maddi bir kaynak tahsis edilmelidir.
- İnceleme soruşturma görevi verilen okul müdürlerine dosya sürecinde görevli izinli sayılabilecekleri günler ayrılmalı ve bu günlerde yerlerine okuldan birisinin vekalet etmesi sağlanarak okul müdürlerinin inceleme soruşturma çalışmasından dolayı okulda bulunamadıkları zamanlarda gelişen durumlardan sorumlu olmaları engellenmeli, böylece okul müdürleri psikolojik olarak rahatlatılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akan, D.** (2016). Akademisyenlerin İnceleme Soruşturma Görev Zorluklarına İlişkin Görüşleri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:13, Sayı:33.
- Arıca, M.N.** (2000). Memur Suçları ve Soruşturma, Ankara, İlksan Matbaası Ltd. Şti.
- Arlı, M. ve Nazik, H.** (2004). Bilimsel Araştırmaya Giriş, 3. bs., Gazi Kitabevi, Ankara.
- Ayvaz, M.** (2017). Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevine İlişkin Görüşleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Balci, A.** (2015). Sosyal Bilimlerde Araştırma-Yöntem, Teknik ve İlkeler, Ankara, Pegem A. Yayıncılık.
- Başar, H.** (2000). Eğitim Denetçisi. Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Başaran, İ.E. ve Çinkır, Ş.** (2011). Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Ankara, Ekinoks Yayınları.
- Başköy, S.** (2000). Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ve Uygulaması, Ankara, Anıl Matbaa ve Ciltevi.
- Beyhan, A.** (2008). İlköğretim Müfettişlerinin Disiplin Soruşturması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bursalıoğlu, Z.** (2002). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Ankara, Pegem A. Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.** (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem A. Yayıncılık, Ankara.
- Ceza Muhakemesi Kanunu**, (2004). Kanun No:5271, Resmi Gazete:17/12/2004 Sayı:25673, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf> adresinden 15/10/2018 tarihinde indirilmiştir.
- Çelebi, N., Övür, M., Eravcı, F.** (2017). Soruşturma Grubunda Görev Yapan İl Eğitim Denetmenlerinin Süreç İçinde Karşılaştıkları Sorunlar, MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15, Sayı:1.
- Develioğlu, F.** (2000). Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, 17.Baskı, Ankara.

- Devlet Memurları Kanunu**, (1965). Kanun No:657, Resmî Gazete 23/07/1965 Sayı:12056, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> adresinden 24/09/2018 tarihinde indirilmiştir.
- Ekiz, D.** (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Ankara.
- Ercan, İ.** (2008). Hakim ve Savcıların Disiplin Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eroğlu, H.** (1985). İdare Hukuku, Ankara, Olgaç Matbaası.
- Gelegen, T.** (1973). Kamu Yönetiminde Disiplin ve Disiplin Cezaları, Danıştay Dergisi, Cumhuriyetin 50. Yılı Özel Sayısı.
- Geylan, R.** (1990). İşletmelerde Cezasız Disiplin, Ankara, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Yayınları No: 82.
- İş Kanunu**, (2003). Kanun No: 4857 Resmî Gazete 10/06/2003 Sayı:25134, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf> adresinden 15/12/2018 tarihinde indirilmiştir.
- Karagöz, İ.** (2016). İnceleme ve Soruşturma Rehberi, DİB Yayınları, Ankara.
- Karaman, Y.** (1997). Eğitim İş görenlerinin Disiplin Sorunu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt 27, Sayı: 2.
- Kaya, N. ve Doğan, C.** (2002). Soruşturma Rehberi, Ankara, (Yazarın Kendi Basımı) Dağıtım: Seçkin Dağıtım.
- Kırmızıgül, H.** (1998). Disiplin Suç ve Cezaları ve Denetim Yolları, İstanbul, Kazancı Kitap Tic. AŞ.
- LEEDY, P. D., and ORMROD, J. E.** (2005). Practical Research: Planning and Design (8th ed.). Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ.
- MEB** (2007). Disiplin Amirleri ve Muhakkikler İçin Soruşturma Rehberi, Ankara, Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- MEB** (2008). Disiplin Amirleri ve Muhakkikler İçin Soruşturma Rehberi, Ankara, Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- MEB** (2006). İnceleme Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberi, Ankara, Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Miles, MB. & Huberman,** (1994). AM., Qualitative data analysis (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1994.
- Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği**, (2018). Resmi Gazete: 07.09.2013 Sayısı: 28758 (Değişik:RG-1/9/2018-30522)
- Memurlar Ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun**, (1999). Resmî Gazete 04.12.1999, Kanun No: 4483, Sayı.23896,

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4483.pdf> adresinden
10/09/2018 tarihinde indirilmiştir.

Millî Eğitim Temel Kanunu, (1973). Kanun No:1739 Resmî Gazete 24/06/1973,
Sayı:14574, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
adresinden 25/09/2018 tarihinde indirilmiştir.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu, (2007). Kanun No: 5580, Resmî Gazete:
14/02/2007 Sayı: 26434,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/02/20070214-1.htm>
adresinden 10/08/2018 tarihinde indirilmiştir.

Özmen, F. ve Şahin, Ş. (2010). İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Görevini
Yerine Getirirken Karşılaştığı Sorunlar, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp
Eğitim Fakültesi Dergisi, S:1.

Sabuncuoğlu, Z. (2005). İnsan Kaynakları Yönetimi, İstanbul, Aktüel Yayınları.

Sami, Ş. (1998) Kamus-ı Türkî, Alfa Yayınları, 1.Baskı.

Sancakdar, O. (2001). Disiplin Yaptırımı Olarak Devlet Memuriyetinden Çıkarma ve
Yargısal Denetim, Ankara, Yetkin Yayınları.

Sosyal Sigortalar Kanunu, (1964). Kanun No: 506, Resmî Gazete: 9, 30, 31/7/1964-
1/8/1964, Sayı:11766-11779,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.506.pdf> adresinden
10/11/2018 tarihinde indirilmiştir.

Sönmez, N. (2002). Disiplin Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Şahin, M. (1986). Millî Eğitim Bakanlığında Disiplin ve İdari Soruşturma,
Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi
Enstitüsü, Ankara.

Taşkın, A. (2006). Kamu Görevlileri Disiplin Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınları.

Taymaz, H. (2002). Teftiş Kavramları, İlkeler, Yöntemler, Ankara, Pegem-A
Yayıncılık.

TDK, (1972). Ceza Yargılama Yöntemi Yasası Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu
Yayınları, Ankara.

TDK, (1981). Yöntembilim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

TDK, (2005). Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Türk Ceza Kanunu, (2004). Kanun No:5237, Resmi Gazete:12/10/2004 Sayı:25611,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> adresinden
15/10/2018 tarihinde indirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). Resmî Gazete, 9/11/1982,
Sayı:17863(Mükerrer)

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> adresinden
10/08/208 tarihinde indirilmiştir.

- Türnüklü, A.** (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi Cilt:6, Sayı:4.
- Ünal, A.** (2012). Eğitim Kurumlarında Adli ve İdari Soruşturma, Ankara, Anı Yayınları.
- Yıldırım, M. Z., Çiftçi, M., Türkmen, Ş. ve Çalışkan, Ö.** (2003). İnceleme ve Soruşturma, Ankara, Alp Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER:

EK:1

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/01/2019-452

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : 54167746-044
Konu : Selahattin DAL'ın Anket İzni Hk.

İSTANBUL İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1212.041210 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Selahattin DAL**, "OKUL MÜDÜRLERİNİN MUHAKKİKLIK GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (BAĞCILAR,BAKIRKÖY,BAŞAKŞEHİR,ESENLER VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ)" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi İstanbul'daki okul müdürlerine uygulamak istemektedir.

Adı geçen Yüksek lisans öğrencisine yapacağı anket çalışmalarını için izin verilmesini saygı ile arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Yedigir İZMİRLİ
Rektör

Ek: Selahattin DAL'ın Anket Onay Hk.(ELDEN TAKİP) (20 sayfa)

Evrakla Değrulamak İçin : <https://evrakedgrula.aydin.edu.tr/en/Visyon/Değrula/BelgeDeğrulama.aspx?V=BEKALU34>

Adres: Beşyol Mah. İnteri Cad. No:38 Beşiköy , 34299 Kültürözümece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağı: <http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: Haceri YATMAZ
Unvanı: Uzman

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/01/2019-452

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-044
Konu : Selahattin DAL'ın Anket Onay
Hk.(ELDEN TAKİP)

REKTÖRLÜK MAKAMINA

Enstitümüz Y1212.041210 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden Selahattin DAL'ın "OKUL MÜDÜRLERİNİN MUHAKKIKLIK GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (BAĞCILAR,BAKIRKÖY,BAŞAKŞEHİR,ESENLER VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ)" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi İstanbul'daki okul müdürlerine uygulamak istemektedir. İlgili öğrencinin anket uygulaması hususunda T.C. İstanbul Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli iznin sağlanması hususunda gereğini arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Müdür

Ek:
1- Selahattin DAL'ın Etik Kurul İzni Hk. 6 (14 sayfa)
2- 2019-1. ETİK KURUL KARARI (5 sayfa)

Adres:Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy, 34295 Kaçıkçakmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ: <http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: NESLIHAN KUBAL
Unvanı: Enstitü Sekreteri

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/02/2019-23529

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-044
Konu : Selahattin DAL'ın Etik Kurul İzni Hk.

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU BAŞKANLIĞINA
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Dilek ÖZALP

Enstitümüz Y1212.041210 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden Selahattin DAL'ın "OKUL MÜDÜRLERİNİN MUHAKKIKLIK GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (BAĞCILAR,BAKIRKÖY,BAŞAKŞEHİR,ESENLER VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ)" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi okul müdürlerine uygulamak istemektedir. İlgili öğrencinin anketinin etik kurul iznin sağlanması hususunda gereğini arz/rica ederim.

e-imzadır
Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Müdür

Ek:Selahattin DAL Anket (13 sayfa)

Adres:Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefakty , 34295 Kuşluköy / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:http://www.aydin.edu.tr/

Bilgi için: NESLIHAN KUBAL
Unvanı: Enstitü Sekreteri

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.3108084
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi.

13/02/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) İstanbul Aydın Üniversitesi'nin 25.01.2018 tarihli ve 452 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Anket Komisyonunun 12.02.2019 tarihli tutanağı.

İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Selahattin DAL'ın "Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevine İlişkin Görüşleri" konulu tezi kapsamında, ilimiz Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu ilçelerinde bulunan okullarda görev yapan okul müdürlerine; anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1- Genelge.
2- Komisyon Tutanağı.

OLUR
13/02/2019

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6ddc-297d-398d-8525-99a2 kodu ile teyit edilebilir.

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/02/2019-83929

**OKUL MÜDÜRLERİNİN MUHAKKİKLIK GÖREVİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME GÖRÜŞME FORMU**

Sayın Meslektaşım,

Bu çalışma Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevine İlişkin Görüşleri (Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu Örneği) isimli yüksek lisans tezinin veri toplama aracı olarak hazırlanmıştır. Bu çalışmada amaç devlet memuru olarak çalışanlar hakkında inceleme, disiplin soruşturması ve ön inceleme yapmak üzere muhakkik olarak görevlendirilen okul müdürlerinin muhakkiklik görevleriyle ilgili görüşlerini öğrenmek, süreçte karşılaşmış oldukları problemleri tespit etmektir. Okul müdürlerinin muhakkiklik görevleri ile ilgili görüşlerinin ve süreçte karşılaştıkları sorunların tespitinin muhakkiklik çalışmalarının iyileştirilmesi açısından etkili olacağı düşünülmekte, bu sebeple bu araştırma önemli görülmektedir. Bu kapsamda siz okul müdürlerinin görüşlerine başvurmak üzere aşağıdaki görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme sırasında verdiğiniz bilgiler tamamen bilimsel çalışma amacıyla kullanılacaktır, akademik amaçlar dışında herhangi bir üçüncü şahıs veya kurum ile paylaşılmayacaktır. Araştırmada sizin veya okulunuzun adı geçmeyecektir. Sorulara, samimi ve objektif olarak cevap vermeniz araştırma bulgularının geçerli olması için çok önemlidir. Bu görüşme yaklaşık 45 dakika sürecektir. Yardımlarınız ve desteğiniz için şimdiden çok teşekkür ederim.

Selahattin DAL
İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Öğrencisi
e-posta: selahattindal@gmail.com

KATILIMCI BİLGİLERİ

Cinsiyet : Kadın Erkek İlçe:

Yaş :

Branş :

Mesleki Kıdem : Öğretmenlik : yıl

Okul Müdürlüğü: yıl

Eğitim Durumu:

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/02/2018-43229

GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Muhakkik olarak görevlendirildiğiniz inceleme-soruşturma içeriğinin Olur'a aktarılma şekli ve dili yönünden karşılaştığınız problemler nelerdir?
- 2- İnceleme-soruşturma yapacağınız konu ile ilgili hazırlık ve planınızın uygulamaya geçirilmesi sürecinde karşılaştığınız problemler nelerdir?
- 3- İnceleme-soruşturmalarda ifade alma sürecinde karşılaştığınız problemler nelerdir?
- 4- Soruşturma sürecinde bilgi, belge ve delillere ulaşma aşamasında karşılaştığınız problemler nelerdir?
- 5- İnceleme-soruşturma yaptığımız konuların karşılığını mevzuatta bulabiliyor musunuz, aksi durumlarda neler yapıyorsunuz, bu hususta önerileriniz nelerdir?
- 6- Soruşturmanın tamamlanması ve rapor sürecinde karşılaştığınız problemler nelerdir?
- 7- İnceleme-soruşturma görevinin okul müdürlerine verilmesi konusunda neler düşünüyorsunuz?
- 8- İnceleme-soruşturma konusunda eğitim aldınız mı? Kendinizi bu alanda yeterli görüyor musunuz? İhtiyaç duyduğunuzda yardım için kim ya da nelere başvuruyorsunuz?
- 9- İnceleme-soruşturma sürecinde karşılaştığınız diğer problemler ve genel olarak çözüm önerileriniz nelerdir?

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/01/2019-452

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYON KARARI

Toplantı No : 2019/1
Tarih : 15.01.2019
Saat : 13.30

TOPLANTIYA KATILANLAR:

1. Prof. Dr. İbrahim Hakkı AYDIN	Başkan
2. Prof. Dr. Ömer ÖZYILMAZ	Üye
3. Prof. Dr. İlhan ŞAHİN	Üye (Katılmadı)
4. Prof. Dr. Fahrettin KORKMAZ	Üye (Katılmadı)
5. Prof. Dr. Celal Nazım İREM	Üye
6. Prof. Dr. M. Reşat BAŞAR	Üye
7. Prof. Dr. F. Rifat ORTAÇ	Üye

GÜNDEM:

1. Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı'na Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından iletilen dilekçelerin görüşülmesi.
2. Dilek ve öneriler.

KARARLAR:

1. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1712.410025 numaralı Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Canan GÜNEŞ**'in "LEGO DESTEKLİ OYUN EĞİTİMİ ALAN EBEVEYNLERİN 60-72 AYLIK ÇOCUKLARININ OYUN ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi Anaokullarında uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
2. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1712.290004 numaralı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Caner SÖNMEZ**'in "OKUL MÜDÜRLERİNİN KİŞİSEL GELİŞİM KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ" adlı tez çalışması gereği görüşme sorularını Tekirdağ ilinin Çerkezköy, Çorlu ve Kapaklı ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan okul müdürlerine uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
3. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1612.290010 numaralı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Emir ALP**'in "Eğitimin İncisancılaştırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi" adlı tez çalışması gereği "Eğitimin İncisancılaştırılması Ölçeği" ile ilgili anketi özel ve kamu okullarına uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
4. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1512.320008 numaralı Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı Arap Dili Eğitimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **İknur ŞEN**'in "ARAPÇA ÖĞRETMENLERİNİN MEZUNİYETLERİ BAĞLAMINDA ÖĞRETMENLİK YETERLİKLERİ: İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ" كفاءة المعلمين العرب في اللغة العربية على أساس كليات التخرج (تمردنا إيمانين) adlı tez çalışması gereği "Arapça Öğretmenlerinin Öğretmenlik Yeterlikleri" ile ilgili anketi lise ve ortaokullara uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/01/2019-452

14. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1712.130036 numaralı İşletme (İngilizce) Anabilim Dalı İşletme Yönetimi (İngilizce) tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **MASHULLAH AZİZ**'in "EFFECTS OF EMPLOYEES TRAINING ON PRODUCTION'S QUALITY "A CASE STUDY OF (TOBASOM RAISIN PROCESSING FACTORY)" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi kişilere uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
15. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1612.130049 numaralı İşletme (İngilizce) Anabilim Dalı İşletme Yönetimi (İngilizce) tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **MUDALLALA M. A. MOUSA**'nın "THE FACTORS AFFECTING LUXURY BRAND PURCHASE INTENTION IN TERMS OF RATIONAL AND EMOTIONAL IMPACT IN QATAR" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi Qabari'daki müşterilere uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
16. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1612.045001 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Murat YALÇINKAYA**'nın "ÇALIŞANLARIN MOTİVASYONUNUN ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞA ETKİSİ" adlı tez çalışması gereği "Çalışan Motivasyonunun Örgütsel Bağlılığa Etkisi" ile ilgili anketi Estetik World Sağlık Hizmetleri ve Görüşme Eğitim Araştırma Hastanesine uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
17. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1612.130095 numaralı İşletme (İngilizce) Anabilim Dalı İşletme Yönetimi (İngilizce) tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **SARA ZIAD TARIQ TARIQ**'in "CRISIS MANAGEMENT AND IT AFFECTS ON BRAND REPUTATION A CASE STUDY OF CAMBRIDGE ANALYTICA CRISIS ON FACEBOOK" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi sosyal medya kullanıcılarına uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
18. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1212.041210 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Selahattin DAL**'ın "OKUL MÜDÜRLERİNİN MUHAKKİKLIK GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (BAĞCILAR, BAKIRKÖY, BAŞAKŞEHİR, ESENLER VE ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ)" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi okul müdürlerine uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
19. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1612.040062 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Semiha KARADEMİR**'in "OTEL İŞLETMELERİNDE KULLANILAN SADAKAT PROGRAM KARTLARININ MÜŞTERİ MEMNUNİYETİ VE BAĞLILIĞINA ETKİSİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA" adlı tez çalışması gereği "Demografik Sorular", "Müşteri Sadakati" ve "Müşteri Memnuniyeti" ile ilgili anketi İstanbul'daki müşterilere uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
20. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1612.040013 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Serhat ERALP**'in "TURİZM SEKTÖRÜNDE 2001 VE 2008 EKONOMİK KRİZLERİNİN ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIK ÜZERİNE ETKİLERİ: OTEL İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi Hotellere uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
21. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1612.040059 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **TOGHIRUL RASULZADE**'nin "HİZMET PAZARLAMASINDA MÜŞTERİ MEMNUNİYETİ VE SADAKATİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi tüketicilere uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
22. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Y1512.140033 numaralı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Vusal BABAYEVA**'nın "GLOKAL REKLAM STRATEJİLERİNDE METAFOR KULLANIMI" adlı tez çalışması gereği ekte yer alan anketi İstanbul Aydın Üniversitesi'ne uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

3

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

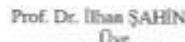

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/01/2019-452

31. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1612.640003 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme doktora programı öğrencilerinden **Başak DEMİRYUMRUK DİKİÇ**'nin "DÜJİTALLEŞEN İŞLETMELERDE YENİ LİDERLİK, BAĞLILIK, REKABETÇİ KÜLTÜR VE MOTİVASYON MODELLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA" adlı tez çalışması gereği "Liderlik Motivasyon, Bağlılık ve Kültür" ile ilgili anketleri Daimler AG ve Mercedes-Benz Türk A.Ş.Şye uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
32. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1612.040048 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Gonca POLAT**'ın "Y KUŞAĞI ÇALIŞANLARININ ÖRGÜTSEL BAĞLILIK ALGILARININ İŞ MOTİVASYONLARI VE İŞ PERFORMANSLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BELEDİYE ÇALIŞANLARI ÜZERİNDE BİR UYGULAMA" adlı tez çalışması gereği "İş Performansı", "İş Motivasyonu" ve "Örgütsel Bağlılık" ile ilgili anketleri Üsküdar Belediyesi'nde uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
33. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1612.040042 numaralı İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Humay AGHAZADA**'nın "YEŞİL PAZARLAMA FAALİYETLERİNİN TÜKETİCİ SATIN ALMA KARAR SÜRECİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" adlı tez çalışması gereği "Demografik Sorular" ve "Sti Likert Yöntemi ile Yargı Cümleleri" ile ilgili anketleri yeşil ürün tüketicilerine uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
34. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1612.110049 numaralı Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce) Anabilim Dalı Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce) tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **KENNEDY FONJU NKONGHO**'nun "THE ROLE OF THE DIASPORA IN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT IN CAMEROON" adlı tez çalışması gereği anketleri İstanbul'da uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
35. Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1612.130049 numaralı İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden **Sibel ALTUNKILIÇ**'in "SOSYO-KÜLTÜREL FARKLILIKLARIN İŞ YAŞAMI KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİNİN BEYAZ YAKALI KADIN ÇALIŞAN PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: PERAKENDE SEKTÖRÜNDEN BİR ARAŞTIRMA" adlı tez çalışması gereği "İş Yaşam Kalitesi Ölçeği" ve "Kültürel Boyut Ölçeği" ile ilgili anketleri FLO Mağazacılık ve Zorlu Holding'e uygulamasının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.
36. Dilek ve öneriler kapsamında görülecek konu olmadıktan sonra toplantıya son verildi.

Prof. Dr. İbrahim Hakkı AYDIN
Komisyon Başkanı

Prof. Dr. Ömer ÖZYILMAZ
Üye

Prof. Dr. İlhan ŞAHİN
Üye
(Katılmadı)

Prof. Dr. Çiğdem NAZIM İREM
Üye

Prof. Dr. M. Resat BAŞAR
Üye

Prof. Dr. Fevriye R. ORTAÇ
Üye
(Katılmadı)

Prof. Dr. Fahrettin KORKMAZ
Üye
(Katılmadı)

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı : Selahattin DAL
Doğum Tarihi : 15/08/1982
Doğum Yeri : Kahramanmaraş/Göksun
E-mail : selahattindal@gmail.com
Telefon : 0 505 778 91 77
Görev : Okul Müdürü
Mezuniyet : Göksun Lisesi

Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Türk Dili ve
Edebiyatı Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans

İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme
Yönetimi Tezli Yüksek Lisans